

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 27 Φεβρουαρίου 2027
(OR. en)

11787/24

Διοργανικοί φάκελοι:
2024/0101 (NLE)
2024/0102 (NLE)

AELE 72
AND 13
SM 13
MI 659

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Θέμα: Συμφωνία σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφενός, και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου, ως ξεχωριστών μερών, αφετέρου

ΣΥΜΦΩΝΙΑ
ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ, ΑΦΕΝΟΣ,
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΔΟΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ,
ΩΣ ΞΕΧΩΡΙΣΤΩΝ ΜΕΡΩΝ, ΑΦΕΤΕΡΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, καλούμενη στο εξής «ΕΕ»,

και

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ,

Η ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ,

Η ΙΡΛΑΝΔΙΑ,

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ,

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ,

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΕΤΟΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ,

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΟΥΚΑΤΟ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ,

Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ,

Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ,

Η ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ, και

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ,

Τα υψηλά συμβαλλόμενα κράτη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής αναφερόμενα ως «κράτη μέλη της ΕΕ»,

αφενός,

και

ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟ ΤΗΣ ΑΝΔΟΡΑΣ, καλούμενο στο εξής «Ανδόρα»,

και

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ, καλούμενη στο εξής «Άγιος Μαρίνος»,

ως ξεχωριστά μέρη,

αφετέρου,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τους στενούς ιστορικούς, γεωγραφικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς μεταξύ της ΕΕ και κάθε συνδεδεμένου κράτους, μεταξύ άλλων με τη μορφή των υφιστάμενων συμφωνιών, καθώς και τους συγκεκριμένους δεσμούς εγγύτητας μεταξύ κάθε συνδεδεμένου κράτους και ενός ή περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ,

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τους δεσμούς που καλλιεργήθηκαν σταδιακά μεταξύ της ΕΕ και της Ανδόρας, μεταξύ άλλων, μετά τη συμφωνία υπό μορφή ανταλλαγής επιστολών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας¹ που έγινε στο Λουξεμβούργο στις 28ς Ιουνίου 1990, τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας² που έγινε στις Βρυξέλλες στις 15 Νοεμβρίου 2004, τη νομισματική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας³, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 30 Ιουνίου 2011 και τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με εκείνα που θεσπίζονται στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις⁴, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 15 Νοεμβρίου 2004, το μνημόνιο συμφωνίας που τη συνοδεύει και το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας για τη θέσπιση μέτρων ισοδύναμων με τα προβλεπόμενα στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις⁵, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 12 Φεβρουαρίου 2016, και το Πρωτόκολλο τροποποίησης της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς με σκοπό τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης⁶, που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 13 Οκτωβρίου 2025,

¹ ΕΕ ΕΕ L 374 της 31.12.1990, σ. 16.

² ΕΕ ΕΕ L 135 της 28.5.2005, σ. 14.

³ ΕΕ ΕΕ C 369 της 17.12.2011, σ. 1.

⁴ ΕΕ ΕΕ L 359 της 4.12.2004, σ. 33.

⁵ ΕΕ ΕΕ L 268 της 1.10.2016, σ. 40.

⁶ ΕΕ ΕΕ L, 2025/2400, 5.12.2025, ELI:

http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2025/2400/oj.

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τους δεσμούς που καλλιεργήθηκαν σταδιακά μεταξύ της ΕΕ και του Αγίου Μαρίνου, μεταξύ άλλων, μετά τη συμφωνία συνεργασίας και τελωνειακής ένωσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου¹, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 16 Δεκεμβρίου 1991, τη νομισματική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου², που έγινε στις Βρυξέλλες στις 27 Μαρτίου 2012 και τη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με εκείνα που θεσπίζονται στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις³, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 7 Δεκεμβρίου 2004, το μνημόνιο συμφωνίας που τη συνοδεύει και το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου για τη θέσπιση μέτρων ισοδύναμων με τα προβλεπόμενα στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις⁴, που έγινε στις Βρυξέλλες στις 8 Δεκεμβρίου 2015, και το Πρωτόκολλο τροποποίησης της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς με σκοπό τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης⁵, που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 13 Οκτωβρίου 2025,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι τα συνδεδεμένα κράτη έχουν διατηρήσει εδώ και αιώνες στενούς δεσμούς με τις γειτονικές τους χώρες, οι οποίες είναι πλέον κράτη μέλη της ΕΕ, και ότι η επικράτεια των συνδεδεμένων κρατών περιβάλλεται από το έδαφος της ΕΕ,

¹ ΕΕ ΕΕ L 84 της 28.3.2002, σ. 43

² ΕΕ ΕΕ C 121 της 26.4.2012, σ. 5.

³ ΕΕ ΕΕ L 381 της 28.12.2004, σ. 33.

⁴ ΕΕ ΕΕ C 346 της 31.12.2015, σ. 3.

⁵ ΕΕ ΕΕ L 2025/2428 της 5.12.2025,

ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2025/2428/oj.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να προβούν στη δημιουργία σύνδεσης με σκοπό την εμβάθυνση, τη διαφοροποίηση και τη διατήρηση των σχέσεών τους με βάση τις κοινές αξίες της ΕΕ, των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών όσον αφορά τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες, ως ουσιωδών στοιχείων της παρούσας συμφωνίας,

ΠΡΟΣΗΛΩΜΕΝΑ στην προώθηση αυτών των κοινών αξιών σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από πολυφωνία, απαγόρευση των διακρίσεων, ανοχή, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη και ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών,

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΟΝΤΑΣ την προθυμία της Ένωσης και των κρατών μελών της ΕΕ να αναπτύξουν ειδική σχέση με τις γειτονικές χώρες, με στόχο την εγκαθίδρυση χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας, με αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις και με τη δυνατότητα ανάληψης κοινής δράσης, ο οποίος θα χαρακτηρίζεται από στενές και ειρηνικές σχέσεις βασιζόμενες στη συνεργασία,

ΕΠΙΔΙΩΚΟΝΤΑΣ τη δημιουργία ολοκληρωμένου και συνεκτικού πλαισίου για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης κατάστασης κάθε συνδεδεμένου κράτους, όπως αναφέρεται στη δήλωση στο άρθρο 8 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση που προσαρτάται στην τελική πράξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης η οποία ενέκρινε τη Συνθήκη της Λισαβώνας που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να διασφαλίσουν την οικονομική ολοκλήρωση και την αντίστοιχη συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών στην εσωτερική αγορά της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων, ειδικότερα, των τεσσάρων αδιαίρετων ελευθεριών της: της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών και της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων βάσει κοινών κανόνων και ισότιμων όρων ανταγωνισμού, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση κάθε συνδεδεμένου κράτους και διαφυλάσσοντας την ανεξαρτησία τους και την ανεξαρτησία των θεσμικών τους οργάνων,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να ενισχύσουν, μέσω της σύνδεσης, τις οικονομικές και επιχειρηματικές ευκαιρίες για τα άτομα και τις επιχειρήσεις στα συνδεδεμένα μέρη,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να εξασφαλίσουν, μέσω της εφαρμογής της συμφωνίας σύνδεσης, την ομοιογένεια της εσωτερικής αγοράς, την ασφάλεια δικαίου, την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας και την ίση μεταχείριση, μεταξύ άλλων, των οικονομικών φορέων και των πολιτών των συνδεδεμένων μερών,

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι είναι αναγκαίο, προκειμένου να διασφαλιστούν η ορθή λειτουργία της παρούσας συμφωνίας και η πλήρης τήρηση του ενωσιακού δικαίου, να θεσπιστεί κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο θα περιλαμβάνει ιδίως ένα φόρουμ διαλόγου μεταξύ των συνδεδεμένων μερών και διαδικασίες σχετικά με την εποπτεία και την επίλυση των διαφορών, και να αναγνωριστεί η αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας,

ΕΠΙΔΙΩΚΟΝΤΑΣ να συμβάλουν στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των μελών των κοινοβουλίων των συνδεδεμένων κρατών, καθώς και μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων της ΕΕ και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων των συνδεδεμένων κρατών,

ΣΗΜΕΙΩΝΟΝΤΑΣ τη φιλοδοξία της ΕΕ, των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών να βασίσουν τη σύνδεσή τους σε υψηλό επίπεδο υγειονομικής περιθάλψης, ασφάλειας και προστασίας των καταναλωτών,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να διαφυλάξουν, να προστατεύσουν και να βελτιώσουν την ποιότητα του περιβάλλοντος και να εξασφαλίσουν τη συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, καθώς και να προωθήσουν την καλή διαβίωση ανθρώπων και ζώων,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗ της σημασίας της βιώσιμης ανάπτυξης ως προς την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική της διάσταση,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να προωθήσουν και να συμβάλουν στην επίτευξη του θεματολογίου των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και των οικείων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης,

ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ την προσήλωσή τους στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στη Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και στους στόχους και στις αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη,

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΣ ότι η δημιουργία της σύνδεσης ενισχύει τις διμερείς σχέσεις μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών της ΕΕ και καθενός από τα συνδεδεμένα κράτη, ενθαρρύνοντας με τον τρόπο αυτόν τα συνδεδεμένα μέρη να επιτύχουν ακόμα μεγαλύτερη σύγκλιση των θέσεών τους σε διμερή, περιφερειακά και διεθνή θέματα κοινού ενδιαφέροντος,

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΣ ότι, σε περίπτωση που τα μέρη αποφασίσουν, στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας, να συνάψουν ειδικές συμφωνίες στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, οι οποίες μπορούν να συναφθούν από την ΕΕ σύμφωνα με τον τίτλο V του τρίτου μέρους της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διατάξεις των εν λόγω μελλοντικών συμφωνιών δεν θα δεσμεύουν την Ιρλανδία, εκτός εάν η ΕΕ, ταυτόχρονα με την Ιρλανδία όσον αφορά τις προηγούμενες διμερείς σχέσεις της, κοινοποιήσει στην Ανδόρα ή στον Άγιο Μαρίνο ότι η Ιρλανδία έχει δεσμευτεί από τις εν λόγω συμφωνίες ως μέλος της ΕΕ, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 21 σχετικά με τη θέση της Ιρλανδίας στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, που επισυνάπτεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης· σημειώνοντας ότι τυχόν μεταγενέστερα εσωτερικά μέτρα της ΕΕ που ενδέχεται να ληφθούν σύμφωνα με τον τίτλο V του τρίτου μέρους της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας δεν θα δεσμεύουν την Ιρλανδία, εκτός εάν αυτή έχει κοινοποιήσει την επιθυμία της να συμμετάσχει σε τέτοια μέτρα ή να τα αποδεχθεί σύμφωνα με το εν λόγω πρωτόκολλο· σημειώνοντας επίσης ότι οι εν λόγω μελλοντικές συμφωνίες ή μεταγενέστερα εσωτερικά μέτρα της ΕΕ θα ισχύουν μόνο σε σχέση με τη Δανία, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 22 σχετικά με τη θέση της Δανίας, που επισυνάπτεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΜΕΡΟΣ Ι

ΣΤΟΧΟΙ, ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Στόχοι

1. Η παρούσα συμφωνία καθιερώνει σύνδεση μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της ΕΕ, αφενός, και της Ανδόρας και του Αγίου Μαρίνου, ως ξεχωριστών μερών, αφετέρου (εφεξής αναφερόμενη ως «η σύνδεση»).
2. Οι στόχοι της σύνδεσης είναι οι εξής:
 - α) να διασφαλιστεί η αντίστοιχη συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών στην εσωτερική αγορά, η οποία περιλαμβάνει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και ισότιμους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία, καθώς και η συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών στις συναφείς οριζόντιες και συνοδευτικές πολιτικές, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης κατάστασης κάθε συνδεδεμένου κράτους· και
 - β) να θεσπιστεί κατάλληλο πλαίσιο για την ανάπτυξη και την προώθηση του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ, και των κρατών μελών της ΕΕ και κάθε συνδεδεμένου κράτους σε άλλους τομείς κοινού ενδιαφέροντος.

ΑΡΘΡΟ 2

Ορισμοί

Για τον σκοπό της παρούσας συμφωνίας νοούνται ως:

- α) «συνδεδεμένα κράτη»: η Ανδόρα και ο Άγιος Μαρίνος, ως ξεχωριστά μέρη·
- β) «Μέρος ΕΕ»: η ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ ή η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ, στο πλαίσιο των αντίστοιχων εξουσιών τους όπως προκύπτουν από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- γ) «συμβαλλόμενα μέρη»: το μέρος ΕΕ, αφενός, και η Ανδόρα και ο Άγιος Μαρίνος, αφετέρου·
- δ) «συνδεδεμένα μέρη»: το μέρος ΕΕ, ως συνδεδεμένο μέρος, αφενός, και η Ανδόρα ή ο Άγιος Μαρίνος, ως συνδεδεμένο μέρος, αφετέρου·
- ε) «συμφωνία σύνδεσης»: η συμφωνία-πλαίσιο, τα πρωτόκολλα-πλαίσια, τα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους και τα παραρτήματα των πρωτοκόλλων συνδεδεμένων κρατών·
- στ) «συμφωνία-πλαίσιο»: η συμφωνία σύνδεσης χωρίς τα πρωτόκολλα και τα παραρτήματά της·
- ζ) «πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους»: το πρωτόκολλο που αφορά ένα συνδεδεμένο κράτος και τα αντίστοιχα παραρτήματά του στα οποία καθορίζονται ειδικοί όροι για την επίτευξη των στόχων και των στοιχείων που συνδέονται με την υιοθέτηση του κεκτημένου της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ·

- η) «πρωτόκολλο-πλαίσιο»: πρωτόκολλο που είναι κοινό για τα συμβαλλόμενα μέρη·
- θ) «παράρτημα του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους»: το κείμενο που περιέχει τις νομικές πράξεις της ΕΕ οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας, μαζί με τυχόν προσαρμογές·
- ι) «ΔΕΕ»: το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο περιλαμβάνει το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο·
- ια) «ΣΕΕ»: η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- ιβ) «ΣΛΕΕ»: η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ 3

Αξίες

Η παρούσα συμφωνία βασίζεται στις κοινές αξίες των συμβαλλομένων κρατών: στον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και στον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από πολυφωνία, απαγόρευση των διακρίσεων, ανοχή, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη και ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, οι εν λόγω κοινές αξίες αποτελούν ουσιώδη στοιχεία της παρούσας συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 4

Αρχές

Για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 1 της συμφωνίας-πλαisiού, τα συνδεδεμένα μέρη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα, γενικά ή ειδικά, μέτρα για να εξασφαλίσουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία, σύμφωνα με τις ακόλουθες θεμελιώδεις αρχές:

- α) την ορθή λειτουργία και ομοιογένεια της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ βάσει ενιαίων κανόνων·
- β) την ασφάλεια δικαίου και την ίση μεταχείριση των οικονομικών φορέων και των ατόμων·
- γ) τη συνεκτίμηση της ιδιαίτερης κατάστασης κάθε συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 5

Αρχή της μη διακρίσεως

Εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας, και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που περιέχονται σε αυτήν, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ, ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ, ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ 6

Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των συνδεδεμένων μερών καθιερώνεται σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 7

Απαγόρευση τελωνειακών δασμών

Οι τελωνειακοί δασμοί επί των εισαγωγών και των εξαγωγών, και όλες οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των συνδεδεμένων μερών. Η απαγόρευση που ορίζεται στο παρόν άρθρο ισχύει και για τους τελωνειακούς δασμούς ταμειευτικού χαρακτήρα.

ΑΡΘΡΟ 8

Απαγόρευση ποσοτικών περιορισμών

Οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών και των εξαγωγών, και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.

ΑΡΘΡΟ 9

Απαγορεύσεις ή περιορισμοί εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων

1. Η παρούσα συμφωνία δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξεως ή δημόσιας ασφάλειας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία ή προστασίας της βιομηχανικής ή εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται πάντως να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετης διάκρισης ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.
2. Προτιμώνται μέτρα που έχουν τον μικρότερο αντίκτυπο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των συνδεδεμένων μερών. Η διάρκεια των μέτρων αυτών περιορίζεται στα απολύτως αναγκαία για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην παράγραφο 1.

ΑΡΘΡΟ 10

Εσωτερικοί φόροι

Κανένα από τα συνδεδεμένα μέρη δεν επιβάλλει, άμεσα ή έμμεσα, στα προϊόντα των άλλων συνδεδεμένων μερών, εσωτερικούς φόρους οποιασδήποτε φύσεως ανωτέρους από εκείνους που επιβαρύνουν άμεσα ή έμμεσα τα ομοειδή εθνικά προϊόντα. Κανένα συνδεδεμένο μέρος δεν επιβάλλει στα προϊόντα του άλλου συνδεδεμένου μέρους εσωτερικούς φόρους η φύση των οποίων οδηγεί έμμεσα στην προστασία άλλων προϊόντων.

ΑΡΘΡΟ 11

Εφαρμογή του κοινού δασμολογίου της ΕΕ

Τα συνδεδεμένα κράτη εφαρμόζουν, στις σχέσεις τους με τρίτες χώρες, το κοινό δασμολόγιο της ΕΕ σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται στα αντίστοιχα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 12

Εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ

Τα συνδεδεμένα κράτη εφαρμόζουν, στις σχέσεις τους με τρίτες χώρες, την κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων εμπορικής άμυνας της ΕΕ, όπως ορίζεται στο παράρτημα XXV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 13

Λοιποί κανόνες

1. Καθορίζονται ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις:
 - α) στο παράρτημα I κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων και τα κτηνιατρικά και φυτοϋγειονομικά θέματα·
 - β) στο παράρτημα II κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά τους τεχνικούς κανονισμούς, τα πρότυπα, τις δοκιμές και την πιστοποίηση·
 - γ) στο παράρτημα III κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων·
 - δ) στο παράρτημα IV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά την ενέργεια·
 - ε) στο παράρτημα XXIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά την τελωνειακή νομοθεσία·
 - στ) στο παράρτημα XXIV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά τη νομοθεσία για τη γεωργία· και
 - ζ) στο παράρτημα XXV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά πτυχές άλλες από εκείνες που καλύπτονται από το άρθρο 12 της συμφωνίας-πλαίσιου.
2. Οι ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 εφαρμόζονται σε όλα τα προϊόντα, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ, ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΑΡΘΡΟ 14

Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων

1. Εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.
2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας και απασχόλησης.
3. Υπό την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμα τους:
 - α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας·
 - β) να διακινούνται ελεύθερα, για τον σκοπό αυτόν, στο έδαφος των κρατών μελών της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους·
 - γ) να διαμένουν στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους με σκοπό να ασκούν εκεί ορισμένη εργασία σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων υπηκόων αυτού του κράτους·

δ) να παραμένουν στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους και μετά την άσκηση σε αυτό ορισμένης εργασίας.

4. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση.

5. Στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους και ειδικότερα στο παράρτημα V κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους περιλαμβάνονται οι ειδικές διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

ΑΡΘΡΟ 15

Κοινωνική ασφάλιση για μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζομένους

Για την ελεύθερη κυκλοφορία των μισθωτών και την ελεύθερη κυκλοφορία των μη μισθωτών εργαζομένων, τα συνδεδεμένα μέρη εξασφαλίζουν, όπως προβλέπεται στο παράρτημα VI κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, για τους μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζομένους καθώς και για τους εξ αυτών έλκοντας δικαιώματα, ιδίως:

- α) τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής, όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών·
- β) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στα εδάφη των συνδεδεμένων μερών.

ΑΡΘΡΟ 16

Αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων

Για να διευκολύνονται τα άτομα να αναλαμβάνουν και να ασκούν δραστηριότητες ως μισθωτοί και μη μισθωτοί εργαζόμενοι, τα συνδεδεμένα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, που περιέχονται στο παράρτημα VII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου μέρους, όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και άλλων τίτλων και τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων στα συνδεδεμένα μέρη όσον αφορά την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων από μισθωτούς και μη μισθωτούς εργαζομένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΑΡΘΡΟ 17

Ελευθερία εγκαταστάσεως

1. Διασφαλίζεται η ελευθερία εγκαταστάσεως μεταξύ των συνδεδεμένων μερών σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία.
2. Απαγορεύεται κάθε περιορισμός της ελευθερίας εγκαταστάσεως υπηκόων κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου από τα κράτη αυτά. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται επίσης στους περιορισμούς για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών από τους υπηκόους ενός κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή άλλου συνδεδεμένου κράτους.
3. Η ελευθερία εγκαταστάσεως περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 2 της συμφωνίας-πλαίσίου, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους, με την επιφύλαξη του κεφαλαίου 5 τμήμα IV.
4. Στα παραρτήματα VIII έως XI και XXII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, καθώς και στο πρωτόκολλο-πλαίσιο 3, περιλαμβάνονται οι ειδικές διατάξεις σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως.

ΑΡΘΡΟ 18

Άσκηση δημόσιας εξουσίας

Εξαιρούνται από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος, οι δραστηριότητες που συνδέονται στο κράτος αυτό, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

ΑΡΘΡΟ 19

Ειδικές ρυθμίσεις για λόγους δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας, και δημόσιας υγείας

Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου και τα μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου δεν εμποδίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους υπηκόους κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους και δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας και δημοσίας υγείας.

ΑΡΘΡΟ 20

Πεδίο εφαρμογής και ορισμός των εταιρειών

1. Οι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους στο έδαφος του κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους εξομοιώνονται, για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, προς τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους.

2. Ως «εταιρείες» νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εξαιρουμένων εκείνων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό.

ΑΡΘΡΟ 21

Συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιρειών

Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των άλλων διατάξεων της παρούσας συμφωνίας, κράτος μέλος της ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος παρέχει στους υπηκόους του άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους ίση μεταχείριση με αυτήν που παρέχει στους υπηκόους του όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο εταιρειών ή επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 20 παράγραφος 2 της συμφωνίας-πλαisiού.

ΑΡΘΡΟ 22

Αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων

Το άρθρο 16 της συμφωνίας-πλαisiού εφαρμόζεται σε θέματα που καλύπτει το παρόν κεφάλαιο.

ΑΡΘΡΟ 23

Ειδικές διατάξεις

Η ελευθερία εγκαταστάσεως στον τομέα των μεταφορών διέπεται από το κεφάλαιο 6 τμήμα II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΑΡΘΡΟ 24

Ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών

1. Διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία.
2. Απαγορεύεται κάθε περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας υπηρεσιών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών όσον αφορά τους υπηκόους κράτους μέλους της ΕΕ ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος της ΕΕ ή συνδεδεμένο κράτος άλλο από εκείνο του αποδέκτη της υπηρεσίας.
3. Ως «υπηρεσίες» νοούνται οι κατά κανόνα αμειβόμενες παροχές, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.
4. Οι «υπηρεσίες» περιλαμβάνουν ιδίως:
 - α) βιομηχανικές δραστηριότητες·
 - β) εμπορικές δραστηριότητες·
 - γ) βιοτεχνικές δραστηριότητες·

δ) δραστηριότητες των ελεύθερων επαγγελματιών.

Με την επιφύλαξη του κεφαλαίου 3, εκείνος που παρέχει υπηρεσία δύναται, για την εκτέλεση αυτής, να ασκεί προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος μέλος της ΕΕ ή στο ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος όπου παρέχεται η υπηρεσία, με τους ίδιους όρους που το εν λόγω κράτος μέλος της ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους.

5. Στα παραρτήματα ΙΧ έως ΧΙ κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, καθώς και στο πρωτόκολλο-πλαίσιο 3, περιλαμβάνονται οι ειδικές διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών.

ΑΡΘΡΟ 25

Μη εισαγωγή διακρίσεων

Καθ' όσον χρόνο οι περιορισμοί της ελεύθερης κυκλοφορίας υπηρεσιών δεν έχουν καταργηθεί μεταξύ των συνδεδεμένων μερών, τα συνδεδεμένα μέρη τούς εφαρμόζουν σε όλους όσοι παρέχουν υπηρεσίες κατά την έννοια του άρθρου 24 παράγραφος 2 της συμφωνίας-πλαισίου, χωρίς διακρίσεις ιθαγενείας ή διαμονής.

ΑΡΘΡΟ 26

Ειδικές διατάξεις

1. Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από τις διατάξεις του κεφαλαίου 6 μέρος ΙΙ.

2. Τα άρθρα 16, 18, 19 και 20 της συμφωνίας-πλαισίου εφαρμόζονται σε θέματα που διέπονται από το παρόν κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΑΡΘΡΟ 27

Κινήσεις κεφαλαίων

1. Στο πλαίσιο των διατάξεων της παρούσας συμφωνίας, απαγορεύονται οι περιορισμοί στις κινήσεις κεφαλαίων μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.
2. Στο πλαίσιο των διατάξεων της παρούσας συμφωνίας, απαγορεύονται οι περιορισμοί στις πληρωμές μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.
3. Στο παράρτημα XII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους ορίζονται οι ειδικές διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και των πληρωμών.

ΑΡΘΡΟ 28

Μέτρα συμβατά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων

1. Το άρθρο 27 της συμφωνίας-πλαisiού δεν θίγει τα δικαιώματα των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών:
 - α) να εφαρμόζουν τις οικείες διατάξεις της φορολογικής τους νομοθεσίας οι οποίες διακρίνουν μεταξύ φορολογουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την κατοικία τους ή τον τόπο όπου είναι επενδεδυμένα τα κεφάλαιά τους·

β) να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας και της προληπτικής εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ή να προβλέπουν διαδικασίες δήλωσης των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημέρωσης, ή να λαμβάνουν μέτρα που υπαγορεύονται από λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

2. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν θίγουν τη δυνατότητα εφαρμογής περιορισμών της ελεύθερης εγκατάστασης που συμβιβάζονται με την παρούσα συμφωνία.

3. Τα μέτρα και οι διαδικασίες που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν μπορούν να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκριμένο περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων και των πληρωμών.

ΑΡΘΡΟ 29

Προστατευτικά μέτρα σε περίπτωση δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών

Σε περίπτωση δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους μέλους της ΕΕ του οποίου το νόμισμα δεν είναι το ευρώ ή συνδεδεμένου κράτους, οι οποίες οφείλονται είτε σε ολική διατάραξη του ισοζυγίου πληρωμών του είτε στο είδος του συναλλάγματος που διαθέτει και οι οποίες είναι σε θέση ιδίως να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας, το κράτος μέλος της ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος δύναται να λάβει μέτρα προστασίας.

ΑΡΘΡΟ 30

Μέτρα διασφάλισης όσον αφορά τις κινήσεις κεφαλαίων ή τις πληρωμές

Σε εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες υπάρχουν σοβαρές δυσχέρειες ή απειλή σοβαρών δυσχερειών ως προς τη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της ΕΕ, η ΕΕ μπορεί να θεσπίσει ή να διατηρήσει μέτρα διασφάλισης ως προς τις κινήσεις κεφαλαίων ή τις πληρωμές για περίοδο που δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες, εφόσον αυτά τα μέτρα διασφάλισης είναι απολύτως αναγκαία.

ΑΡΘΡΟ 31

Εφαρμογή μέτρων προστασίας

Η ΕΕ, αφενός, και κάθε συνδεδεμένο κράτος, αφετέρου, χρησιμοποιεί τις εσωτερικές του διαδικασίες για την εφαρμογή του άρθρου 29 της συμφωνίας-πλαisiού.

ΑΡΘΡΟ 32

Ρόλος της μεικτής επιτροπής σε περίπτωση λήψης μέτρων προστασίας

1. Όλα τα προστατευτικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 29 της συμφωνίας-πλαisiού κοινοποιούνται αμέσως στη μεικτή επιτροπή που συστάθηκε βάσει του άρθρου 76 της συμφωνίας-πλαisiού.

2. Όλα τα προστατευτικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 29 της συμφωνίας-πλαisiού αποτελούν αντικείμενο διαβουλεύσεων και ανταλλαγής πληροφοριών στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής πριν και μετά την κοινοποίησή τους.

3. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 29 της συμφωνίας-πλαisiού, εφόσον διαπιστώνεται αιφνίδια κρίση στο ισοζύγιο πληρωμών και δεν δύνανται να εφαρμοσθούν οι διαδικασίες της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το κράτος μέλος της ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος δύναται να λάβει, προληπτικώς, τα αναγκαία μέτρα προστασίας. Τα εν λόγω προστατευτικά μέτρα διαταράσσουν το λιγότερο δυνατό τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας και δεν υπερβαίνουν τα απολύτως απαραίτητα όρια για την αντιμετώπιση των αιφνίδιων δυσχερειών που ανέκυψαν.

4. Στην περίπτωση που λαμβάνονται προστατευτικά μέτρα σύμφωνα με την παράγραφο 3, γίνεται η σχετική ανακοίνωση μέχρι την ημέρα έναρξης ισχύος τους, και οι διαβουλεύσεις και η ανταλλαγή πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 2 πραγματοποιούνται το ταχύτερο δυνατόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

ΑΡΘΡΟ 33

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα συμφωνία καλύπτει τις συνδυασμένες, οδικές, σιδηροδρομικές, εσωτερικές πλωτές και θαλάσσιες μεταφορές, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που σχετίζονται με τους εν λόγω τρόπους μεταφοράς.
2. Οι στόχοι της παρούσας συμφωνίας στον τομέα των μεταφορών επιδιώκονται σύμφωνα με τα άρθρα 34 έως 37 της συμφωνίας-πλαισίου και του παραρτήματος XIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 34

Εφαρμογή των εσωτερικών κανόνων χωρίς διακρίσεις

Οι διατάξεις σχετικά με τις συνδυασμένες, σιδηροδρομικές, οδικές, εσωτερικές πλωτές και θαλάσσιες μεταφορές που ισχύουν σε ένα συνδεδεμένο μέρος και που δεν καθορίζονται στις νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται στο παράρτημα XIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές ως προς την άμεση ή έμμεση επίπτωσή τους έναντι των μεταφορέων του άλλου συνδεδεμένου μέρους σε σχέση με τους εθνικούς μεταφορείς του εν λόγω συνδεδεμένου μέρους.

ΑΡΘΡΟ 35

Κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των μεταφορών

Οι ενισχύσεις στον τομέα των μεταφορών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών ή που αντιστοιχούν στην αποκατάσταση ορισμένων βαρών συνυφασμένων με την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας συμβιβάζονται με την παρούσα συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 36

Απαγόρευση κομίστρων ή όρων που εισάγουν διακρίσεις

1. Στην περίπτωση μεταφοράς στο έδαφος των συνδεδεμένων μερών, καταργούνται οι διακρίσεις που συνίστανται στην εφαρμογή, από έναν μεταφορέα, για τα αυτά εμπορεύματα και τις αυτές σχέσεις μεταφοράς, διαφορετικών κομίστρων και όρων μεταφοράς, ανάλογα με το κράτος προέλευσης ή προορισμού των μεταφερόμενων προϊόντων.
2. Η μεικτή επιτροπή εξετάζει, με δική της πρωτοβουλία ή κατόπιν αίτησης συνδεδεμένου μέρους, τις περιπτώσεις διακρίσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις στο πλαίσιο των εσωτερικών της κανόνων.

ΑΡΘΡΟ 37

Φορολογικές επιβαρύνσεις για τη διέλευση των συνόρων

Οι φορολογικές επιβαρύνσεις ή τα τέλη, εκτός των κομίστρων που εισπράττονται από το μεταφορέα κατά τη διέλευση των συνόρων, δεν πρέπει να υπερβαίνουν ένα εύλογο επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά έξοδα που συνεπάγεται η διέλευση αυτή. Τα συνδεδεμένα μέρη προσπαθούν να μειώσουν προοδευτικά τα έξοδα αυτά.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 38

Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, αποφάσεις από ενώσεις επιχειρήσεων
και εναρμονισμένες πρακτικές

1. Είναι ασυμβίβαστες με τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας και απαγορεύονται: όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των συνδεδεμένων μερών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στο έδαφος των συνδεδεμένων μερών, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:
 - α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
 - β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων·
 - γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού·

- δ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών, που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.
2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.
3. Η παράγραφος 1 δύναται, εντούτοις, να κηρυχθεί ανεφάρμοστη:
- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων·
 - σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων· ή
 - σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,
- η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο μερίδιο από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:
- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών·
- β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Είναι ασυμβίβαστη με τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των συνδεδεμένων μερών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους στο έδαφος των συνδεδεμένων μερών ή σε σημαντικό τμήμα του.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

- α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημιά των καταναλωτών·
- γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεως από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

ΑΡΘΡΟ 40

Αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Όταν είναι πιθανό να επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι η μόνη αρμόδια για την εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου.

ΑΡΘΡΟ 41

Κριτήρια αξιολόγησης απαγορευμένων πρακτικών

Κάθε πρακτική που απαγορεύεται από τα άρθρα 38 και 39 της παρούσας συμφωνίας-πλαίσου να αξιολογείται σύμφωνα με τα κριτήρια που απορρέουν από την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και κάθε παράγωγου δικαίου που ισχύει στην ΕΕ. Οι σχετικές διατάξεις παρατίθενται στο παράρτημα XIV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 42

Δημόσιες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούνται ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα ή που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος

1. Στην περίπτωση των δημόσιων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων στις οποίες είτε τα κράτη μέλη της ΕΕ είτε τα συνδεδεμένα κράτη παρέχουν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα, τα κράτη μέλη της ΕΕ ή τα συνδεδεμένα κράτη δεν επιβάλλουν ούτε διατηρούν σε ισχύ μέτρα που είναι αντίθετα προς τους κανόνες που περιέχονται στην παρούσα συμφωνία, ιδίως τους κανόνες που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο.

2. Οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στην παρούσα συμφωνία, ιδίως στους οικείους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει, εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων, την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις αυτές. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον των συνδεδεμένων μερών.

ΑΡΘΡΟ 43

Παραγωγή και εμπόριο γεωργικών προϊόντων

Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων εντός των ορίων που καθορίζονται από πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 42 ΣΛΕΕ για την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 44

Γενικές αρχές

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από κράτη μέλη της ΕΕ, συνδεδεμένα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των συνδεδεμένων μερών συναλλαγές, εκτός εάν η παρούσα συμφωνία ορίζει άλλως.
2. Θεωρούνται ότι συμβιβάζονται με τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας:
 - α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων·
 - β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές ή άλλα έκτακτα γεγονότα.
3. Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας:
 - α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση·

- β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους της ΕΕ ή συνδεδεμένου κράτους·
- γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το συμφέρον ενός εξ αυτών·
- δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της διαφύλαξης των φυσικών ή πολιτιστικών αξιών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το συμφέρον ενός εξ αυτών.

ΑΡΘΡΟ 45

Διαφάνεια

Τα συνδεδεμένα μέρη εξασφαλίζουν διαφάνεια όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας. Για τον σκοπό αυτόν, κάθε συνδεδεμένο μέρος μεριμνά ώστε να δημοσιεύονται οι ακόλουθες πληροφορίες σχετικά με κάθε χορήγηση μεμονωμένης ενίσχυσης που υπερβαίνει το ποσό το οποίο καθορίζεται στις νομικές πράξεις της ΕΕ:

- α) το πλήρες κείμενο των μεμονωμένων καθεστώτων ενίσχυσης ή των αποφάσεων χορήγησης ενισχύσεων και των κανόνων εφαρμογής·
- β) η ταυτότητα της χορηγούσας αρχής·
- γ) η ταυτότητα των επιμέρους δικαιούχων·

- δ) η μορφή και το ποσό της ενίσχυσης που χορηγείται σε κάθε δικαιούχο·
- ε) η ημερομηνία χορήγησης, το είδος της επιχείρησης·
- στ) η περιφέρεια στην οποία είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος· και
- ζ) ο κύριος οικονομικός τομέα δραστηριότητας του δικαιούχου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να προσδιορίσει τις λεπτομέρειες των υποχρεώσεων δημοσίευσης που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

ΑΡΘΡΟ 46

Έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων των συνδεδεμένων κρατών που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι ένα σχέδιο δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 3. Το συνδεδεμένο κράτος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα προτού η διαδικασία αυτή καταλήξει σε τελική απόφαση.

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με τα συνδεδεμένα κράτη, παρακολουθεί διαρκώς τα καθεστάτα ενισχύσεων που υφίστανται στα εν λόγω συνδεδεμένα κράτη. Προτείνει στα εν λόγω συνδεδεμένα κράτη τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη ή η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Εντός 1 έτους από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας, τα συνδεδεμένα κράτη προβαίνουν σε αναλυτική απογραφή των καθεστώτων ενισχύσεων που θεσπίστηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας και προσαρμόζουν τα εν λόγω καθεστάτα ενισχύσεων στα κριτήρια που αναφέρονται στο άρθρο 44 της συμφωνίας-πλαίσου εντός 2 ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

3. Αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στα ενδιαφερόμενα μέρη προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα συνδεδεμένο κράτος ή από πόρους ενός συνδεδεμένου κράτους δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά ή ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το συνδεδεμένο κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

4. Εάν το συνδεδεμένο κράτος δεν συμμορφωθεί με την απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφος 3 εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα απευθείας στο ΔΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 47

Ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαίσου, τα συνδεδεμένα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν και να ερμηνεύουν τα άρθρα 44, 45 και 46 της συμφωνίας-πλαίσου σύμφωνα με τα κριτήρια για την εφαρμογή των κανόνων που προβλέπονται στα άρθρα 93, 106, 107 και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και κάθε παράγωγου δικαίου που ισχύει στην ΕΕ.

2. Το παράρτημα XV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους καθορίζει τις διατάξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.
3. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, η μεικτή επιτροπή μπορεί να εκδίδει αποφάσεις για την τροποποίηση του παραρτήματος XV κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 48

Παραγωγή και εμπόριο γεωργικών προϊόντων

Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις δεν εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων που παρατίθενται στο παράρτημα I ΣΛΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΛΟΙΠΟΙ ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

ΑΡΘΡΟ 49

Δημόσιες συμβάσεις και δικαιώματα διανοητικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας

1. Στο παράρτημα XVI κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους ορίζονται ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις που ισχύουν για τις δημόσιες συμβάσεις. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά, οι εν λόγω ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις εφαρμόζονται σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο εν λόγω παράρτημα.

2. Στο παράρτημα XVII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους ορίζονται ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις που ισχύουν για τα δικαιώματα της διανοητικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά, οι εν λόγω ειδικές διατάξεις και ρυθμίσεις εφαρμόζονται σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες.

ΜΕΡΟΣ IV

ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ 50

Βελτίωση των συνθηκών εργασίας

Τα συνδεδεμένα μέρη συμφωνούν περί της ανάγκης να προαγάγουν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβιώσεως των εργαζομένων.

ΑΡΘΡΟ 51

Υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων

1. Τα συνδεδεμένα μέρη αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση βελτιώσεων, ιδίως του χώρου της εργασίας, για να προστατεύσουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θεσπίζουν τις ελάχιστες προδιαγραφές, οι οποίες θα εφαρμοστούν σταδιακά, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες και τις τεχνικές ρυθμίσεις που υφίστανται σε κάθε συνδεδεμένο μέρος. Αυτές οι ελάχιστες προδιαγραφές δεν εμποδίζουν τα συνδεδεμένα μέρη να διατηρήσουν ή να καθιερώσουν αυστηρότερα μέτρα προστασίας των συνθηκών εργασίας, τα οποία δεν αντίκεινται στην παρούσα συμφωνία.

2. Το παράρτημα XVIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους καθορίζει τις διατάξεις οι οποίες περιέχουν τις ελάχιστες προδιαγραφές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 52

Εργατικό δίκαιο

Στον τομέα του εργατικού δικαίου, τα συνδεδεμένα μέρη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας. Τα εν λόγω μέτρα ορίζονται στο παράρτημα XVIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 53

Ισότητα των αμοιβών για όμοια εργασία μεταξύ γυναικών και ανδρών

1. Κάθε συνδεδεμένο μέρος εξασφαλίζει και διατηρεί την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών για όμοια εργασία μεταξύ εργαζομένων γυναικών και ανδρών.

Ως «αμοιβή» νοούνται, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, οι συνήθεις βασικοί ή κατώτατοι μισθοί ή αποδοχές και όλα τα άλλα οφέλη που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη στους εργαζομένους, λόγω της σχέσεως εργασίας.

Η ισότητα αμοιβής χωρίς διακρίσεις φύλου συνεπάγεται:

α) ότι η αμοιβή, η παρεχόμενη για την όμοια εργασία που πληρώνεται κατ' αποκοπήν, καθορίζεται με βάση την ίδια μονάδα μετρήσεως·

β) ότι η αμοιβή, η παρεχομένη για εργασία που πληρώνεται με βάση τη χρονική διάρκεια, είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας.

2. Στο παράρτημα XVIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους ορίζονται οι ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 54

Ίση μεταχείριση γυναικών και ανδρών

Τα συνδεδεμένα μέρη προωθούν τον σεβασμό της αρχής της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών με την εφαρμογή των διατάξεων του παραρτήματος XVIII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 55

Κοινωνικός διάλογος

Τα συνδεδεμένα μέρη ενθαρρύνουν τον διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, μεταξύ άλλων και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΑΡΘΡΟ 56

Προστασία των καταναλωτών

Στο παράρτημα XIX κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους ορίζονται οι διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ

ΑΡΘΡΟ 57

Στόχοι σχετικά με το περιβάλλον και το κλίμα

1. Η δράση των συνδεδεμένων μερών στον τομέα του περιβάλλοντος και του κλίματος έχει ως αντικείμενο:
 - α) τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος·
 - β) τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων·
 - γ) την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων· και
 - δ) την προώθηση μέτρων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

2. Η δράση των συνδεδεμένων μερών στον τομέα του περιβάλλοντος και του κλίματος στηρίζεται στις αρχές της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης της περιβαλλοντικής ζημίας, κατά προτεραιότητα στην πηγή της, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και η δράση για το κλίμα αποτελούν συνιστώσες των άλλων πολιτικών των συνδεδεμένων μερών.

ΑΡΘΡΟ 58

Μέτρα προστασίας

Οι ειδικές διατάξεις περί των μέτρων προστασίας που εφαρμόζονται βάσει του άρθρου 57 της συμφωνίας-πλαίσιου ορίζονται στο παράρτημα XX κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 59

Αυστηρότερα εθνικά μέτρα

Τα μέτρα προστασίας, που αναφέρονται στο άρθρο 58 της συμφωνίας-πλαίσιου δεν παρεμποδίζουν τα συνδεδεμένα μέρη να διατηρούν ή να θεσπίζουν αυστηρότερα μέτρα προστασίας που δεν αντίκεινται στην παρούσα συμφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

ΑΡΘΡΟ 60

Συνεργασία στον τομέα των στατιστικών

1. Τα συνδεδεμένα μέρη εξασφαλίζουν τη συγκέντρωση και διάθεση συνεπών και συγκρίσιμων μεταξύ τους στατιστικών στοιχείων για την περιγραφή και την παρακολούθηση κάθε οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής πτυχής των συνδεδεμένων κρατών.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, τα συνδεδεμένα μέρη αναπτύσσουν και χρησιμοποιούν εναρμονισμένες μεθόδους, ορισμούς και ταξινομήσεις, καθώς και κοινά προγράμματα και διαδικασίες, οργανώνοντας τις στατιστικές εργασίες σε κατάλληλο διοικητικό επίπεδο και λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ανάγκη εμπιστευτικότητας των στατιστικών.
3. Οι ειδικές διατάξεις περί στατιστικών ορίζονται στο παράρτημα XXI κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.
4. Οι ειδικές διατάξεις για την οργάνωση της συνεργασίας στον τομέα των στατιστικών ορίζονται στο πρωτόκολλο-πλαίσιο 5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΑΡΘΡΟ 61

Εταιρικό δίκαιο

Οι ειδικές διατάξεις περί εταιρικού δικαίου ορίζονται στο παράρτημα XXII κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΜΕΡΟΣ V

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 62

Συνεργασία για την καταπολέμηση της απάτης

1. Τα συνδεδεμένα μέρη αναλαμβάνουν να καταπολεμήσουν αποτελεσματικά την απάτη, τη διαφθορά, το λαθρεμπόριο και κάθε άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Για τον σκοπό αυτόν, οι αρμόδιες αρχές των συνδεδεμένων κρατών, αφενός, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα (EPPO), αφετέρου, συνεργάζονται στενά, διαβουλεύονται μεταξύ τους τακτικά και παρέχουν αμοιβαία συνδρομή στο πλαίσιο των αντίστοιχων εντολών τους. Οι αρμόδιες αρχές των συνδεδεμένων κρατών και η OLAF μπορούν να συνάπτουν διοικητικές ρυθμίσεις για τη συνεργασία τους.

Κατά προτίμηση, οι εν λόγω διοικητικές ρυθμίσεις τίθενται σε ισχύ προτού ένα συνδεδεμένο κράτος καταστεί επιλέξιμο να λαμβάνει κονδύλια της ΕΕ που αφορούν τη συμμετοχή του σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ.

Τα συνδεδεμένα κράτη συνεργάζονται με την ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης και δεσμεύονται να ευθυγραμμίσουν σταδιακά τις πολιτικές και τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η εναρμόνισή τους. Οι εν λόγω ενωσιακές διατάξεις για την καταπολέμηση της απάτης παρατίθενται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους.

2. Τα συνδεδεμένα μέρη μπορούν να ανταλλάσσουν αποδεικτικά στοιχεία, αναλύσεις ή άλλα είδη πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με σκοπό την πρόληψη, τον εντοπισμό, τη διερεύνηση, και τη δίωξη της απάτης, της διαφθοράς, του λαθρεμπορίου και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας εις βάρος των αντίστοιχων οικονομικών τους συμφερόντων, καθώς και την επιβολή των ανάλογων διοικητικών και ποινικών ποινών.

Οι πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία που διαβιβάζονται ή λαμβάνονται δυνάμει του παρόντος άρθρου, υπό οποιαδήποτε μορφή, καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο και απολαύουν της προστασίας που χορηγείται σε ανάλογες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, από το εσωτερικό δίκαιο του συνδεδεμένου μέρους που τις λαμβάνει και από τις αντίστοιχες διατάξεις που εφαρμόζονται στα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Ειδικότερα, οι εν λόγω πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία δεν κοινοποιούνται σε πρόσωπα άλλα από εκείνα που απασχολούνται εντός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ ή στις αρχές των συνδεδεμένων κρατών και των οποίων τα καθήκοντα απαιτούν να γνωρίζουν τις εν λόγω πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία, ούτε χρησιμοποιούνται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ ή τις αρχές των συνδεδεμένων κρατών για σκοπούς άλλους από εκείνους που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου.

3. Η OLAF μπορεί να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους και επιθεωρήσεις σε οικονομικούς φορείς στο έδαφος του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους, όταν το εν λόγω συνδεδεμένο κράτος λαμβάνει κονδύλια της ΕΕ στο πλαίσιο προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναθέσει στην OLAF καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων ή όταν δόλιες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο συνδεδεμένο κράτος αποβαίνουν εις βάρος των τελωνειακών δασμών της ΕΕ ή άλλων ιδίων πόρων που προσδιορίζονται με απόφαση της μεικτής επιτροπής. Οι αρμόδιες αρχές του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους επικουρούν εν προκειμένω την OLAF στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Η OLAF μπορεί, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της και βάσει δεόντως αιτιολογημένου αιτήματος προς τις αρμόδιες αρχές συνδεδεμένου κράτους, να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους και επιθεωρήσεις σε οικονομικούς φορείς στο έδαφος του εν λόγω συνδεδεμένου κράτους σε περιπτώσεις άλλες από εκείνες που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, υπό την προϋπόθεση ότι η αρμόδια αρχή ενός συνδεδεμένου κράτους δεν διατυπώνει αντιρρήσεις στο εν λόγω δεόντως αιτιολογημένο αίτημα.

ΑΡΘΡΟ 63

Συνεργασία σχετικά με άλλα ζητήματα

1. Τα συνδεδεμένα μέρη αναγνωρίζουν και αναλαμβάνουν να εφαρμόζουν τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων διεθνών προτύπων διαφάνειας και ανταλλαγής πληροφοριών, της δίκαιης φορολόγησης, καθώς και των ελάχιστων προτύπων κατά της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μετατόπισης των κερδών. Τα συνδεδεμένα μέρη προωθούν τη χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα, βελτιώνουν τη διεθνή συνεργασία σε φορολογικά θέματα και διευκολύνουν την προστασία των φορολογικών εσόδων.
2. Τα συνδεδεμένα μέρη δεσμεύονται να τροποποιήσουν, εντός 4 ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας, το πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους ώστε να συμπεριλάβουν διατάξεις σχετικά με την αμοιβαία συνδρομή για την είσπραξη όλων των φορολογικών απαιτήσεων.

ΜΕΡΟΣ VI

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

ΑΡΘΡΟ 64

Τομείς συνεργασίας

Τα συνδεδεμένα μέρη μπορούν να ενισχύσουν ή να διευρύνουν τη συνεργασία τους στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της ΕΕ στους τομείς:

- της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης·
- των υπηρεσιών πληροφόρησης·
- του περιβάλλοντος·
- της δράσης για το κλίμα·
- της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας·
- της κοινωνικής πολιτικής·
- της προστασίας των καταναλωτών·

- των μικρομεσαίων επιχειρήσεων·
- του τουρισμού·
- της πολιτικής στον οπτικοακουστικό τομέα·
- της πολιτικής άμυνας·
- της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις·
- του πολιτισμού·
- της επικοινωνίας·
- των διευρωπαϊκών δικτύων·
- της περιφερειακής πολιτικής· και
- της δημόσιας υγείας·

εφόσον τα θέματα αυτά δεν ρυθμίζονται βάσει άλλων μερών της παρούσας συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 65

Διάλογος και διαβουλεύσεις

1. Τα συνδεδεμένα μέρη μπορούν να ενισχύσουν τον μεταξύ τους διάλογο με όλα τα κατάλληλα μέσα, ιδίως με τις προβλεπόμενες στο μέρος VII διαδικασίες, με σκοπό να εντοπίσουν πεδία και δραστηριότητες στα οποία η σύσφιξη της συνεργασίας μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των κοινών τους στόχων, στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 64 της συμφωνίας-πλαisiού.
2. Ειδικότερα, τα συνδεδεμένα μέρη μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες και, κατόπιν αιτήσεως ενός εξ αυτών, να διεξάγουν διαβουλεύσεις στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής σχετικά με σχέδια ή προτάσεις για την κατάρτιση ή τροποποίηση προγραμμάτων-πλαisiών, ειδικών προγραμμάτων, δράσεων και έργων στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 64 της συμφωνίας-πλαisiού.
3. Το μέρος VII εφαρμόζεται, τηρουμένων των αναλογιών, όσον αφορά το παρόν μέρος, εφόσον τούτο ειδικώς προβλέπεται σε αυτό ή στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 66

Μορφές συνεργασίας

Η συνεργασία που προβλέπεται στο άρθρο 64 της συμφωνίας-πλαisiού μπορεί να λαμβάνει μία από τις εξής μορφές:

- α) συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών σε προγράμματα-πλαisiα της ΕΕ, σε ειδικά προγράμματα, σε έργα ή άλλες δράσεις·

- β) καθιέρωση κοινών δραστηριοτήτων σε ειδικούς τομείς, που είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν την εναρμόνιση ή τον συντονισμό δραστηριοτήτων, τη συγχώνευση υφιστάμενων δραστηριοτήτων και την ανάληψη συγκεκριμένων κοινών δραστηριοτήτων·
- γ) την επίσημη και ανεπίσημη ανταλλαγή ή παροχή πληροφοριών·
- δ) κοινές προσπάθειες για την ενθάρρυνση ορισμένων δραστηριοτήτων στο σύνολο του εδάφους των συνδεδεμένων μερών·
- ε) παράλληλη νομοθεσία, εφόσον χρειάζεται, του ιδίου ή παρόμοιου περιεχομένου·
- στ) συντονισμό, εφόσον υπάρχει κοινό ενδιαφέρον, των προσπαθειών και δραστηριοτήτων, μέσω διεθνών οργανισμών ή στο πλαίσιό τους, και της συνεργασίας με τρίτες χώρες.

ΑΡΘΡΟ 67

Συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών σε προγράμματα-πλαίσια της ΕΕ, σε ειδικά προγράμματα, έργα ή άλλες δράσεις

Εφόσον η συνεργασία έχει τη μορφή της συμμετοχής των συνδεδεμένων κρατών σε πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ, ειδικό πρόγραμμα, έργο ή άλλη δράση, εφαρμόζονται οι εξής αρχές:

- α) τα συνδεδεμένα κράτη έχουν πρόσβαση σε όλα ή σε ορισμένα μέρη ενός προγράμματος·
- β) το καθεστώς των συνδεδεμένων κρατών στις επιτροπές που επικουρούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τη διαχείριση ή ανάπτυξη δραστηριότητας της ΕΕ, στην οποία δύνανται να συνεισφέρουν χρηματικώς τα συνδεδεμένα κράτη στο πλαίσιο της συμμετοχής τους, αντανακλά πλήρως τη συνεισφορά αυτή·

- γ) οι αποφάσεις της ΕΕ, εκτός από αυτές που αφορούν τον γενικό προϋπολογισμό της ΕΕ, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα πρόγραμμα-πλαίσιο, ειδικό πρόγραμμα, έργο ή άλλη δράση στα οποία συμμετέχουν τα συνδεδεμένα κράτη δυνάμει απόφασης βάσει της παρούσας συμφωνίας, υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 65 παράγραφος 3 της συμφωνίας-πλαισίου· οι όροι και οι προϋποθέσεις της συνεχούς συμμετοχής στην εν λόγω δραστηριότητα μπορούν να επανεξεταστούν από τη μεικτή επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 72 της συμφωνίας-πλαισίου·
- δ) στο επίπεδο των έργων, τα όργανα, οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί και οι υπήκοοι των συνδεδεμένων κρατών έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, όσον αφορά το πρόγραμμα της ΕΕ ή άλλη σχετική δράση με τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που ισχύουν για όργανα εταίρους, επιχειρήσεις, οργανισμούς και τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ που είναι εταίροι· το ίδιο ισχύει, τηρουμένων των αναλογιών, για τους συμμετέχοντες σε ανταλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών, στο πλαίσιο της εν λόγω δραστηριότητας·
- ε) τα συνδεδεμένα κράτη, τα όργανα, οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί και οι υπήκοοί τους έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όσον αφορά τη διάδοση, την αξιολόγηση και την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ισχύουν για κράτη μέλη της ΕΕ, τα όργανά τους, τις επιχειρήσεις τους, τους οργανισμούς και τους υπηκόους τους·
- στ) τα συνδεδεμένα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση, σύμφωνα με τους κατ' ιδίαν κανόνες και ρυθμίσεις, να διευκολύνουν την κυκλοφορία των συμμετεχόντων στα προγράμματα ή σε άλλες δράσεις, στον βαθμό που απαιτείται.

Χρηματοδοτική συμμετοχή συνδεδεμένων κρατών

1. Εφόσον η συνεργασία που προβλέπεται στο παρόν μέρος συνεπάγεται χρηματοδοτική συμμετοχή συνδεδεμένου κράτους, η εν λόγω χρηματοδοτική συμμετοχή λαμβάνει μία από τις εξής μορφές:

α) η συνεισφορά των συνδεδεμένων κρατών, που οφείλεται στη συμμετοχή τους σε ενωσιακές δραστηριότητες, καθορίζεται κατ' αναλογία:

— προς τις πιστώσεις αναλήψεως υποχρεώσεων, και

— προς τις πιστώσεις πληρωμών,

που καθορίζονται κάθε χρόνο για την ΕΕ στον γενικό προϋπολογισμό της, για κάθε γραμμή του προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στις εν λόγω δραστηριότητες.

Ο συντελεστής αναλογικότητας που προσδιορίζει τη συνεισφορά των συνδεδεμένων κρατών είναι το άθροισμα των λόγων του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τιμές αγοράς κάθε συνδεδεμένου κράτους, αφενός, προς το άθροισμα των ακαθάριστων εγχωρίων προϊόντων σε τιμές αγοράς των κρατών μελών της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους, αφετέρου. Ο εν λόγω συντελεστής αναλογικότητας υπολογίζεται, για κάθε δημοσιονομικό έτος, βάσει των πλέον πρόσφατων στατιστικών στοιχείων.

Το ποσό της συνεισφοράς των συνδεδεμένων κρατών συμπληρώνει, για τις πιστώσεις αναλήψεως υποχρεώσεων καθώς και για τις πιστώσεις πληρωμών, τα ποσά που καθορίζονται για την ΕΕ στον γενικό προϋπολογισμό της για κάθε γραμμή του προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στις εν λόγω δραστηριότητες.

Οι συνεισφορές που καταβάλλουν ετησίως τα συνδεδεμένα κράτη καθορίζονται βάσει των πιστώσεων πληρωμών.

Οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται από την ΕΕ προτού τεθεί σε ισχύ η συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών, βάσει της παρούσας συμφωνίας, στις εν λόγω δραστηριότητες, καθώς και οι πληρωμές που απορρέουν από αυτές, δεν συνεπάγονται την αύξηση του ποσού των συνεισφορών των συνδεδεμένων κρατών.

- β) η χρηματοδοτική συνεισφορά των συνδεδεμένων κρατών που απορρέει από τη συμμετοχή τους σε ορισμένα έργα ή άλλες δραστηριότητες βασίζεται στην αρχή ότι κάθε συνδεδεμένο κράτος καλύπτει τις δικές του δαπάνες, με την κατάλληλη συνεισφορά στα γενικά έξοδα της ΕΕ, η οποία καθορίζεται από τη μεικτή επιτροπή.
- γ) η μεικτή επιτροπή λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις όσον αφορά τη συνεισφορά των συνδεδεμένων κρατών στο κόστος κάθε συγκεκριμένης δραστηριότητας.

2. Οι λεπτομερείς διατάξεις για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου καθορίζονται στο πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου 68 της συμφωνίας-πλαισίου που αναφέρεται στο άρθρο 72 της συμφωνίας-πλαισίου.

ΑΡΘΡΟ 69

Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των δημόσιων αρχών

Εφόσον η συνεργασία λαμβάνει τη μορφή ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των δημόσιων αρχών, τα συνδεδεμένα κράτη έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τα κράτη μέλη της ΕΕ, όσον αφορά τη λήψη και την παροχή πληροφοριών, με την επιφύλαξη των απαιτήσεων εμπιστευτικότητας, τις οποίες καθορίζει η μεικτή επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ 70

Συνεργασία σε συγκεκριμένους τομείς

Οι ρυθμίσεις συνεργασίας σε συγκεκριμένους τομείς καθορίζονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 71

Προϋπάρχουσα συνεργασία

Εκτός εάν άλλως προβλέπεται στο πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους, η συνεργασία που έχει ήδη καθιερωθεί μεταξύ των συνδεδεμένων μερών στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 64 της συμφωνίας-πλαίσιου, κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της παρούσας συμφωνίας, στο εξής διέπεται από τις σχετικές διατάξεις του παρόντος μέρους και του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 72

Ρόλος των μεικτών επιτροπών

Οι μεικτές επιτροπές λαμβάνουν, σύμφωνα με το μέρος VI, κάθε αναγκαία απόφαση για την εφαρμογή των άρθρων 64 έως 71 της συμφωνίας-πλαίσιου και των σχετικών παράγωγων μέτρων, που είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την κατάρτιση, τη συμπλήρωση ή την τροποποίηση των διατάξεων του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους σχετικά με τις διαδικασίες για την εφαρμογή του άρθρου 68 της συμφωνίας-πλαίσιου, καθώς και τη θέσπιση μεταβατικών ρυθμίσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή του άρθρου 71 της συμφωνίας-πλαίσιου.

ΑΡΘΡΟ 73

Νέοι τομείς συνεργασίας

Τα συνδεδεμένα μέρη προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες για να αναπτύξουν, να ενισχύσουν ή να διευρύνουν τη συνεργασία στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της ΕΕ, σε τομείς που δεν παρατίθενται στο άρθρο 64 της συμφωνίας-πλαίσιου, εφόσον θεωρείται ότι είναι πιθανόν η συνεργασία αυτή να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, ή άλλως κρίνεται αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Στις ενέργειες αυτές μπορεί να περιλαμβάνεται η τροποποίηση του άρθρου 64 της συμφωνίας-πλαίσιου με την προσθήκη νέων τομέων στους ήδη παρατιθέμενους τομείς.

ΑΡΘΡΟ 74

Εθνικά μέτρα

Με την επιφύλαξη των άλλων μερών της παρούσας συμφωνίας, το παρόν μέρος δεν αποκλείει τη δυνατότητα κάθε συνδεδεμένου μέρους να προετοιμάζει, να εγκρίνει και να εκτελεί μέτρα, ανεξάρτητα από τα άλλα συνδεδεμένα μέρη.

ΜΕΡΟΣ VII

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ 75

Επιτροπή σύνδεσης

1. Συγκροτείται επιτροπή σύνδεσης. Απαρτίζεται από εκπροσώπους των συμβαλλόμενων μερών. Εξουσιοδοτείται να εξετάζει κάθε γενικό ζήτημα που καλύπτεται από την παρούσα συμφωνία και το οποίο ενδέχεται να προκύψει μεταξύ του μέρους ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών.
2. Την προεδρία της επιτροπής σύνδεσης ασκούν εκ περιτροπής ένας εκπρόσωπος του μέρους ΕΕ, ένας εκπρόσωπος της Ανδόρας και ένας εκπρόσωπος του Αγίου Μαρίνου.
3. Η επιτροπή σύνδεσης θεσπίζει τον κανονισμό λειτουργίας της με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.
4. Για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, η επιτροπή σύνδεσης συνεδριάζει με τη συχνότητα που ορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας της, και τουλάχιστον μία φορά κάθε 2 έτη. Συνεδριάζει επίσης με πρωτοβουλία ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη, σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της.

Μεικτές επιτροπές

1. Συγκροτούνται δύο μεικτές επιτροπές, οι οποίες απαρτίζονται αντίστοιχα από:
 - α) εκπροσώπους του μέρους ΕΕ και της Ανδόρας («μεικτή επιτροπή ΕΕ–Ανδόρας»)· και
 - β) εκπροσώπους του μέρους ΕΕ και του Αγίου Μαρίνου («μεικτή επιτροπή ΕΕ–Αγίου Μαρίνου»).

Για τους σκοπούς της συμφωνίας-πλαisiού, κάθε αναφορά σε μεικτή επιτροπή νοείται ως αναφορά σε οποιαδήποτε από τις μεικτές επιτροπές που απαριθμούνται στα στοιχεία α) και β).

2. Οι μεικτές επιτροπές μεριμνούν για την αποτελεσματική εφαρμογή και την ορθή λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.
3. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων μεικτών επιτροπών, τα συνδεδεμένα μέρη ανταλλάσσουν απόψεις και πληροφορίες για θέματα που καλύπτονται από την παρούσα συμφωνία. Ειδικότερα, οι διαβουλεύσεις στο πλαίσιο των αντίστοιχων μεικτών επιτροπών αφορούν κάθε ζήτημα που καλύπτεται από την παρούσα συμφωνία, το οποίο δημιουργεί δυσκολίες εφαρμογής ή ερμηνείας και τίθεται από ένα από τα συνδεδεμένα μέρη.
4. Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας και την εφαρμογή της συνεργασίας σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος, με παράλληλη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, όπως θα επεκταθεί στα συνδεδεμένα κράτη σύμφωνα με τις διατάξεις και τους όρους της παρούσας συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους, οι αντίστοιχες μεικτές επιτροπές λαμβάνουν όλες τις αποφάσεις όπως προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία.

5. Οι αντίστοιχες μεικτές επιτροπές θεσπίζουν, με απόφαση, τον κανονισμό λειτουργίας τους, ο οποίος είναι κατ' ουσίαν ο ίδιος.
6. Την προεδρία των αντίστοιχων μεικτών επιτροπών ασκούν εκ περιτροπής τα συνδεδεμένα μέρη. Η γραμματεία των μεικτών επιτροπών παρέχεται από την ΕΕ.
7. Για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, οι αντίστοιχες μεικτές επιτροπές συνεδριάζουν τακτικά, και τουλάχιστον μία φορά ετησίως, ανά διαστήματα που καθορίζονται στον αντίστοιχο κανονισμό λειτουργίας τους. Συνεδριάζουν επίσης με πρωτοβουλία του προέδρου τους ή κατόπιν αιτήματος συνδεδεμένου μέρους. Η οικεία μεικτή επιτροπή συνεδριάζει το αργότερο 2 μήνες μετά την αίτηση ενός συνδεδεμένου μέρους.
8. Οι αντίστοιχες μεικτές επιτροπές μπορούν να αποφασίσουν τη σύσταση υποεπιτροπών ή ομάδων εργασίας για να τις επικουρούν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι αντίστοιχες μεικτές επιτροπές προσδιορίζουν στον κανονισμό λειτουργίας τους τη μεθοδολογία, τη σύνθεση και τον τρόπο λειτουργίας αυτών των υποεπιτροπών και ομάδων εργασίας. Τα καθήκοντα των εν λόγω υποεπιτροπών και ομάδων εργασίας προσδιορίζονται ειδικά για κάθε περίπτωση από τις αντίστοιχες μεικτές επιτροπές.

ΑΡΘΡΟ 77

Λήψη αποφάσεων από τις μεικτές επιτροπές

1. Η μεικτή επιτροπή λαμβάνει τις αποφάσεις της με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των συνδεδεμένων μερών. Κατόπιν αιτήματος ενός από τα συνδεδεμένα μέρη, η μεικτή επιτροπή προβαίνει σε ανταλλαγή απόψεων.

2. Οι τροποποιήσεις πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους εγκρίνονται με απόφαση της μεικτής επιτροπής, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στο αντίστοιχο πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους.
3. Τα παραρτήματα πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους τροποποιούνται με απόφαση της μεικτής επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλασίου.
4. Εφόσον είναι εφικτό και σκόπιμο, οι μεικτές επιτροπές λαμβάνουν τις αποφάσεις τους για την τροποποίηση των παραρτημάτων των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους παράλληλα και βάσει συντονισμένων προτάσεων. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από μεικτή επιτροπή διαβιβάζονται επίσης στο συνδεδεμένο κράτος που δεν είναι μέλος της εν λόγω μεικτής επιτροπής.
5. Η μεικτή επιτροπή μπορεί να λαμβάνει τις αποφάσεις της με γραπτή διαδικασία, εκτός εάν ένα συνδεδεμένο μέρος ζητήσει να ληφθεί απόφαση κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της μεικτής επιτροπής.
6. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από μεικτή επιτροπή είναι δεσμευτικές για τα συνδεδεμένα μέρη, τα οποία λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι εν λόγω αποφάσεις τίθενται σε ισχύ στην έννομη τάξη τους και εφαρμόζονται αποτελεσματικά.

Κοινοβουλευτική συνεργασία

1. Συγκροτείται κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης. Αποτελεί φόρουμ συνάντησης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κοινοβουλίων των συνδεδεμένων κρατών και συμβάλλει, μέσω διαλόγου και συζήτησης, στην καλύτερη κατανόηση μεταξύ της ΕΕ και των συνδεδεμένων μερών στους τομείς που καλύπτονται από την παρούσα συμφωνία.
2. Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης αποτελείται από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφενός, και μέλη των κοινοβουλίων των συνδεδεμένων κρατών, αφετέρου. Ο συνολικός αριθμός των μελών της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης καθορίζεται από το καταστατικό της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης που ορίζεται στο πρωτόκολλο-πλαίσιο 7.
3. Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης συνεδριάζει εκ περιτροπής στην ΕΕ και σε ένα από τα συνδεδεμένα κράτη ανά διαστήματα που καθορίζει η ίδια, σύμφωνα με το καταστατικό της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης.
4. Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης εγκρίνει τον κανονισμό λειτουργίας της σύμφωνα με το καταστατικό της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης.
5. Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης προεδρεύεται εκ περιτροπής από εκπρόσωπο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και από εκπρόσωπο ενός από τα κοινοβούλια των συνδεδεμένων κρατών, σύμφωνα με το καταστατικό της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης και στο πλαίσιο του κανονισμού λειτουργίας της.

Συνεργασία μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών εταίρων

1. Συγκροτείται συμβουλευτική επιτροπή σύνδεσης οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Είναι αφιερωμένη στην προώθηση του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και των συνδεδεμένων κρατών. Ο εν λόγω διάλογος και η συνεργασία καλύπτουν όλες τις οικονομικές και κοινωνικές πτυχές των σχέσεων που καθιερώνονται με την παρούσα συμφωνία.
2. Η συμβουλευτική επιτροπή σύνδεσης οικονομικών και κοινωνικών εταίρων απαρτίζεται από μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), αφενός, και από οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους που ορίζουν τα συνδεδεμένα κράτη, αφετέρου.
3. Η συμβουλευτική επιτροπή σύνδεσης οικονομικών και κοινωνικών εταίρων εγκρίνει τον κανονισμό λειτουργίας της.
4. Η συμβουλευτική επιτροπή σύνδεσης οικονομικών και κοινωνικών εταίρων προεδρεύεται εκ περιτροπής από εκπρόσωπο της ΕΟΚΕ και από εκπροσώπους των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων που ορίζουν τα συνδεδεμένα κράτη, σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

ΑΡΘΡΟ 80

Κατάρτιση νομικής πράξης της ΕΕ

1. Αμέσως μετά την κατάρτιση νομικής πράξης της ΕΕ σε τομέα που καλύπτεται από την παρούσα συμφωνία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημερώνει σχετικά τα συνδεδεμένα κράτη και διαβουλεύεται ανεπίσημα με τους εμπειρογνώμονές τους κατά τον ίδιο τρόπο και εντός του ίδιου χρονικού πλαισίου που διαβουλεύεται με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της ΕΕ κατά την κατάρτιση των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
2. Κατά την κατάθεση της πρότασής της στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει αντίγραφά της στα συνδεδεμένα κράτη.
3. Κατόπιν αιτήματος ενός από τα συνδεδεμένα μέρη, πραγματοποιείται προκαταρκτική ανταλλαγή απόψεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής ή με οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη μέθοδο, η οποία μπορεί να είναι επίσημη ή ανεπίσημη. Κατόπιν αιτήματος ενός εξ αυτών, τα συνδεδεμένα μέρη διαβουλεύονται εκ νέου μεταξύ τους για σημαντικά θέματα πριν από την έκδοση της εν λόγω νομικής πράξης της ΕΕ. Τα συνδεδεμένα κράτη ενημερώνουν, κατά περίπτωση, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις αντιδράσεις τους και μπορούν να αναφέρουν την αντίστοιχη ιδιαίτερη κατάστασή τους.

4. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταρτίζει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις κατά την έννοια του άρθρου 290 ΣΛΕΕ βάσει μίας από τις νομοθετικές πράξεις που καλύπτονται από ένα ή περισσότερα πρωτόκολλα της παρούσας συμφωνίας, μεριμνά για την όσο το δυνατόν πληρέστερη συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών στη σύνταξη των προτάσεών της.
5. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταρτίζει εκτελεστικές πράξεις κατά την έννοια του άρθρου 291 ΣΛΕΕ βάσει μίας από τις νομοθετικές πράξεις που καλύπτονται από ένα ή περισσότερα πρωτόκολλα της παρούσας συμφωνίας, μεριμνά για την όσο το δυνατόν πληρέστερη συμμετοχή των συνδεδεμένων κρατών στη σύνταξη των προτάσεών της, οι οποίες θα υποβληθούν στη συνέχεια στις επιτροπές που επικουρούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της. Κατά την κατάρτιση των προτάσεών της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβουλεύεται με τους εμπειρογνώμονες των συνδεδεμένων κρατών κατά τον ίδιο τρόπο και εντός του ίδιου χρονικού πλαισίου που διαβουλεύεται με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της ΕΕ.
6. Για τα θέματα τα οποία υποβάλλονται στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τη διαδικασία που εφαρμόζεται στη σχετική επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τις απόψεις των εμπειρογνώμων των συνδεδεμένων κρατών.
7. Οι εμπειρογνώμονες των συνδεδεμένων κρατών συμμετέχουν στις εργασίες των επιτροπών που δεν καλύπτονται από τις παραγράφους 4 και 5, όταν αυτό απαιτείται για τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της παρούσας συμφωνίας. Οι κατάλογοι των εν λόγω επιτροπών και, κατά περίπτωση, άλλων επιτροπών με παρόμοια χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους. Οι λεπτομέρειες της εν λόγω συμμετοχής προσδιορίζονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους και στα παραρτήματα που αφορούν τα αντίστοιχα θέματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑ

ΑΡΘΡΟ 81

Τροποποίηση των παραρτημάτων

1. Για να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις αρχές του άρθρου 4 της συμφωνίας-πλαίσιου, τα συνδεδεμένα μέρη συνεργάζονται στενά ώστε να καθίσταται δυνατή η αποτελεσματική και ταχεία λήψη αποφάσεων από τις μεικτές επιτροπές και να διασφαλίζεται ότι οι νομικές πράξεις της ΕΕ οι οποίες εκδίδονται στους τομείς που καλύπτονται από την παρούσα συμφωνία ενσωματώνονται στα σχετικά παραρτήματα το συντομότερο δυνατόν μετά την έγκρισή τους και τη διαβίβασή τους στα συνδεδεμένα κράτη.
2. Οι μεικτές επιτροπές λαμβάνουν τις αποφάσεις για την τροποποίηση των παραρτημάτων προκειμένου να διασφαλίζεται, στο μέτρο του δυνατού, η ταυτόχρονη εφαρμογή των νομικών πράξεων στην ΕΕ, όπως αναφέρονται στην παράγραφο 1, και της εθνικής νομοθεσίας για την εφαρμογή τους στα συνδεδεμένα κράτη. Σε περίπτωση δυσκολιών, οι διαβουλεύσεις μεταξύ των συνδεδεμένων μερών εντείνονται επίσημα ή ανεπίσημα με σκοπό την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας να ληφθεί υπόψη η ισοδυναμία της εθνικής νομοθεσίας. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος διαβιβάζει γραπτώς όλες τις χρήσιμες πληροφορίες στην ΕΕ, ώστε να καταστεί δυνατή η εις βάθος αξιολόγηση της κατάστασης.

3. Οι αποφάσεις των μεικτών επιτροπών σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου λαμβάνονται το αργότερο εντός προθεσμίας 6 μηνών από την ημερομηνία παραπομπής στην μεικτή επιτροπή. Εάν, κατά τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας, ένα συνδεδεμένο κράτος εξακολουθεί να μην έχει συναινέσει στην ενσωμάτωση νομικής πράξης της ΕΕ στο σχετικό παράρτημα σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, εφαρμόζεται η διαδικασία επίλυσης διαφορών που προβλέπεται στο άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαίσου. Το θέμα θεωρείται ότι έχει παραπεμφθεί στην μεικτή επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 90 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαίσου, έως τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας.

4. Όταν απόφαση μεικτής επιτροπής τροποποιεί παράρτημα το οποίο, σύμφωνα με την εν λόγω τροποποίηση, παραπέμπει σε νομικές πράξεις της ΕΕ και όταν η εν λόγω τροποποίηση απαιτεί τη θέσπιση εκτελεστικών μέτρων στο ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος, τα εν λόγω εκτελεστικά μέτρα θεσπίζονται εντός περιόδου ίσης με εκείνη που ορίζεται για την εφαρμογή των εν λόγω νομικών πράξεων της ΕΕ από τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός εάν αποφασιστεί διαφορετικά από τη μεικτή επιτροπή. Η περίοδος αυτή αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της απόφασης της μεικτής επιτροπής.

ΑΡΘΡΟ 82

Συνταγματικές απαιτήσεις των συνδεδεμένων κρατών

1. Όταν απόφαση που λαμβάνεται από μεικτή επιτροπή μπορεί να εφαρμοστεί σε συνδεδεμένο κράτος μόνο μετά την εκπλήρωση ορισμένων συνταγματικών απαιτήσεων, η απόφαση αυτή αρχίζει να ισχύει στην έννομη τάξη του εν λόγω συνδεδεμένου κράτους αφού εκπληρωθούν οι εν λόγω συνταγματικές απαιτήσεις. Η ημερομηνία εκπλήρωσης των εν λόγω συνταγματικών απαιτήσεων κοινοποιείται στην ΕΕ.

2. Εάν, μετά την πάροδο εξάμηνης περιόδου από την απόφαση που έλαβε η μεικτή επιτροπή, δεν έχει γίνει κοινοποίηση, η απόφαση της μεικτής επιτροπής εφαρμόζεται προσωρινά, μέχρι να εκπληρωθούν οι συνταγματικές απαιτήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, εκτός αν το συνδεδεμένο κράτος γνωστοποιήσει στην ΕΕ ότι δεν μπορεί να γίνει προσωρινή εφαρμογή και εκθέσει τους σχετικούς λόγους.

3. Εάν, μετά την πάροδο περιόδου 12 μηνών από την απόφαση που έλαβε η μεικτή επιτροπή, η εν λόγω απόφαση δεν έχει εφαρμοστεί στο συνδεδεμένο κράτος, εφαρμόζεται το άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαisiού.

ΑΡΘΡΟ 83

Αυτόματη διαδικασία

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαisiού, όταν το παράρτημα I πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους παραπέμπει σε νομική πράξη της ΕΕ, η παραπομπή αυτή νοείται ως παραπομπή στην εν λόγω νομική πράξη της ΕΕ όπως επικαιροποιήθηκε, χωρίς να απαιτείται η ενσωμάτωση των νέων νομικών πράξεων στο παράρτημα I.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, «όπως επικαιροποιήθηκε» νοείται:

α) η πλήρης αντικατάσταση βασικής πράξης της ΕΕ από νέα βασική πράξη·

β) η έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συμπλήρωση ή την τροποποίηση ορισμένων μη ουσιωδών στοιχείων της βασικής ενωσιακής πράξης·

γ) διαδοχικές τροποποιήσεις των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β)·

- δ) η έκδοση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των εκτελεστικών πράξεων που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή της νομικής πράξης της ΕΕ·
 - ε) διαδοχικές τροποποιήσεις των εκτελεστικών πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο δ).
3. Κάθε χρόνο, για λόγους διαφάνειας, οι μεικτές επιτροπές λαμβάνουν υπόψη τις νομικές πράξεις της ΕΕ που υπόκεινται στην αυτόματη διαδικασία.

ΑΡΘΡΟ 84

Απλουστευμένη διαδικασία

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαisiού, και με την επιφύλαξη του άρθρου 83 της συμφωνίας-πλαisiού, τα συνδεδεμένα κράτη λαμβάνουν μέτρα, ταυτόχρονα με τα κράτη μέλη της ΕΕ, αντίστοιχα με εκείνα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη της ΕΕ σύμφωνα με τις σχετικές νομικές πράξεις της ΕΕ που εκδίδονται στους ακόλουθους τομείς, χωρίς να απαιτείται η ενσωμάτωση αυτών των νέων νομικών πράξεων της ΕΕ στο παράρτημα Ι πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους:
- α) μέτρα ελέγχου για τις ασθένειες ζώων·
 - β) τρόφιμα και ζωοτροφές από τρίτες χώρες που υπόκεινται σε περιορισμούς·
 - γ) μετακινήσεις ζώων συντροφιάς για μη εμπορικούς σκοπούς·
 - δ) εισαγωγές από τρίτες χώρες·
 - ε) ελευθέρωση στο περιβάλλον.

2. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 106 και με την επιφύλαξη της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 77 της συμφωνίας-πλαisiού, ο κατάλογος των τομέων που ορίζονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου μπορεί να τροποποιηθεί με απόφαση της μεικτής επιτροπής.

3. Κάθε χρόνο, για λόγους διαφάνειας, οι μεικτές επιτροπές λαμβάνουν υπόψη τις νομικές πράξεις της ΕΕ που υπόκεινται στην απλουστευμένη διαδικασία.

ΑΡΘΡΟ 85

Ομοιόμορφη ερμηνεία

1. Η παρούσα συμφωνία και οι νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται σε αυτήν ερμηνεύονται και εφαρμόζονται με ομοιόμορφο τρόπο.

2. Οι νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται στην παρούσα συμφωνία και, στον βαθμό που η εφαρμογή τους εμπεριέχει έννοιες του ενωσιακού δικαίου, οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, είτε έχουν εκδοθεί πριν είτε μετά την υπογραφή της παρούσας συμφωνίας.

3. Οι μεικτές επιτροπές επανεξετάζουν τις εξελίξεις στη νομολογία του ΔΕΕ προκειμένου να εντοπίσουν τυχόν αποκλίσεις μεταξύ της εσωτερικής έννομης τάξης ενός συνδεδεμένου κράτους και της νομολογίας του ΔΕΕ και εξετάζουν τον τρόπο αποκατάστασής τους.

4. Σε περίπτωση που ένα συνδεδεμένο κράτος, αφού του έχει κοινοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ύπαρξη απόκλισης μεταξύ της εσωτερικής έννομης τάξης του και της νομολογίας του ΔΕΕ, δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αποκατάστασή της εντός προθεσμίας έξι μηνών, εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαίσου. Το θέμα θεωρείται ότι έχει παραπεμφθεί στην μεικτή επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 90 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαίσου έως τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

ΑΡΘΡΟ 86

Γενική εποπτεία

1. Για να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη εποπτεία της εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι εθνικές αρχές των συνδεδεμένων κρατών συνεργάζονται, ανταλλάσσουν πληροφορίες και προβαίνουν σε διαβουλεύσεις για θέματα της πολιτικής εποπτείας και επιμέρους περιπτώσεις.
2. Η εποπτεία της εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας διενεργείται από κοινού από τα συνδεδεμένα μέρη στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή οι εθνικές αρχές συνδεδεμένου κράτους εντοπίζουν περίπτωση μη εφαρμογής ή εσφαλμένης εφαρμογής, την παραπέμπουν στη μεικτή επιτροπή με σκοπό την εξεύρεση αποδεκτής λύσης. Ελλείψει λύσης, εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαίσιου.
3. Οι αρμόδιες αρχές των συνδεδεμένων μερών μπορούν να λαμβάνουν και να εξετάζουν καταγγελίες σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας. Μόλις λάβουν τις εν λόγω καταγγελίες, ενημερώνουν το άλλο συνδεδεμένο μέρος.

ΑΡΘΡΟ 87

Εποπτεία σε συγκεκριμένους τομείς

1. Όταν νομικές πράξεις της ΕΕ που παρατίθενται στα παραρτήματα αναθέτουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξουσίες, συμπεριλαμβανομένων εξουσιών λήψης αποφάσεων ή εκτελεστικών εξουσιών, έναντι των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ, οικονομικών φορέων ή φυσικών προσώπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τις ίδιες εξουσίες, τηρουμένων των αναλογιών, έναντι των συνδεδεμένων κρατών και των φυσικών και νομικών προσώπων τους. Στα πρωτόκολλα μπορούν να θεσπίζονται ειδικές διατάξεις.
2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την εκτέλεση των καθηκόντων της σύμφωνα με την παράγραφο 1, μπορεί να ζητήσει κάθε πληροφορία που κρίνεται αναγκαία από τις αρμόδιες αρχές των συνδεδεμένων κρατών και από τα ενδιαφερόμενα φυσικά και νομικά πρόσωπα.

ΑΡΘΡΟ 88

Συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

Ένα συνδεδεμένο κράτος μπορεί να βασίζεται στη συνεργασία με ένα ή περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ ή θεσμικά όργανα της ΕΕ για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του όσον αφορά την υλοποίηση και την αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας. Στις περιπτώσεις αυτές, το συνδεδεμένο κράτος προβαίνει σε ρυθμίσεις που καθορίζουν τις λεπτομέρειες της εν λόγω συνεργασίας και ενημερώνει σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής. Οι ρυθμίσεις αυτές δεν θίγουν με κανέναν τρόπο τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΑΡΘΡΟ 89

Αρχή της αποκλειστικότητας

Τα συνδεδεμένα μέρη δεν υποβάλλουν διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας ή των νομικών πράξεων της ΕΕ που αναφέρονται σε αυτή σε καμία μέθοδο επίλυσης διαφορών πέραν εκείνων που προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 90

Επίλυση διαφορών μεταξύ συνδεδεμένων μερών

1. Σε περίπτωση δυσχέρειας, τα συνδεδεμένα μέρη διαβουλεύονται μεταξύ τους και προσπαθούν να καταστήσουν αποτελεσματική τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας και να επιλύσουν οποιοδήποτε πρόβλημα μέσω εποικοδομητικού διαλόγου. Σε περίπτωση διαφοράς σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας ή νομικής πράξης της ΕΕ που αναφέρεται σε αυτήν, το μέρος ΕΕ ή το συνδεδεμένο κράτος μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στην μεικτή επιτροπή με γραπτή ειδοποίηση. Το μέρος ΕΕ ή το συνδεδεμένο κράτος που προτίθεται να παραπέμψει το ζήτημα στη μεικτή επιτροπή σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο ενημερώνει εκ των προτέρων το άλλο μέρος.

2. Όταν το μέρος ΕΕ ή το συνδεδεμένο κράτος παραπέμπει το ζήτημα στη μεικτή επιτροπή, η μεικτή επιτροπή συνεδριάζει το συντομότερο δυνατόν εντός περιόδου 2 μηνών από την παραπομπή του ζητήματος σε αυτήν. Στη μεικτή επιτροπή κοινοποιούνται όλες οι σχετικές πληροφορίες ώστε να είναι δυνατή η λεπτομερής εξέταση της κατάστασης. Η μεικτή επιτροπή εξετάζει όλες τις δυνατότητες εξεύρεσης λύσης σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία και μπορεί να λάβει κάθε απόφαση που ενδέχεται να είναι χρήσιμη για τον σκοπό αυτόν.

3. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν βρει λύση στη δυσχέρεια που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου εντός 6 μηνών από την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης σύμφωνα με το παρόν άρθρο, οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στο ΔΕΕ. Όσον αφορά την υλοποίηση και την εφαρμογή τους, το ΔΕΕ ερμηνεύει τις διατάξεις που αναφέρονται στο άρθρο 85 παράγραφοι 1 και 2 της συμφωνίας-πλαισίου. Όταν ένα συνδεδεμένο μέρος εξετάζει το ενδεχόμενο παραπομπής ενός ζητήματος στο ΔΕΕ σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, ενημερώνει αμέσως το άλλο συνδεδεμένο μέρος γραπτώς και του παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες.

4. Τα συνδεδεμένα κράτη έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα κράτη μέλη της ΕΕ και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και υπόκεινται στις ίδιες διαδικασίες ενώπιον του ΔΕΕ.

5. Τα συνδεδεμένα μέρη διαβουλεύονται μεταξύ τους στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής και επιλύουν τη διαφορά τους προκειμένου να διασφαλίσουν την εφαρμογή της απόφασης του ΔΕΕ από το μέρος ΕΕ ή το συνδεδεμένο κράτος εντός περιόδου 12 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της εν λόγω απόφασης. Για τον σκοπό αυτόν, κοινοποιούνται στη μεικτή επιτροπή όλες οι σχετικές πληροφορίες ώστε να είναι δυνατή η λεπτομερής εξέταση της κατάστασης.

6. Σε περίπτωση που η μεικτή επιτροπή δεν επιλύσει τη διαφορά, μπορεί να λάβει απόφαση σχετικά με τη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων για την εικαζόμενη εσφαλμένη εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας, ώστε να αποκατασταθούν ενδεχόμενες ανισορροπίες. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται εντός 12 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ.

7. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν λάβει απόφαση σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα όπως αναφέρεται στην παράγραφο 6, το συνδεδεμένο μέρος που επικαλείται εσφαλμένη εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας μπορεί να λάβει αντισταθμιστικά μέτρα για την αποκατάσταση ενδεχόμενων ανισορροπιών, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής του συνόλου ή μέρους της παρούσας συμφωνίας. Το πεδίο εφαρμογής και η διάρκεια των εν λόγω αντισταθμιστικών μέτρων περιορίζονται στα απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης και προκαλούν τις ελάχιστες δυνατές διαταραχές στη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.

8. Το συνδεδεμένο μέρος το οποίο επηρεάζεται από τα αντισταθμιστικά μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 7 μπορεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις του στη μεικτή επιτροπή προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την αναλογικότητα των εν λόγω αντισταθμιστικών μέτρων. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν μπορέσει να λάβει απόφαση εντός περιόδου 3 μηνών από την ημερομηνία παραπομπής του ζητήματος σε αυτήν, οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να υποβάλει το ζήτημα της αναλογικότητας των εν λόγω αντισταθμιστικών μέτρων σε διαιτησία σύμφωνα με το πρωτόκολλο-πλαίσιο 6. Η διαιτησία δεν εφαρμόζεται σε θέματα που αφορούν την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3. Η διαιτητική απόφαση είναι δεσμευτική για τα συνδεδεμένα μέρη.

Όταν λαμβάνονται αντισταθμιστικά μέτρα δυνάμει της παραγράφου 6 ή 7, τα δικαιώματα των ατόμων δυνάμει της παρούσας συμφωνίας κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των εν λόγω αντισταθμιστικών μέτρων διατηρούνται, όπως και οι συνακόλουθες υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ 91

Δικαστικός έλεγχος

1. Κάθε έλεγχος της νομιμότητας νομικών πράξεων της ΕΕ που εκδίδονται από θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της ΕΕ εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΔΕΕ.
2. Οι νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και απευθύνονται σε συνδεδεμένο κράτος ή σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την κατοικία ή την έδρα του σε συνδεδεμένο κράτος υπόκεινται στον έλεγχο του ΔΕΕ. Ο εν λόγω έλεγχος πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 263 ΣΛΕΕ.
3. Παρά τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 263 έκτο εδάφιο ΣΛΕΕ, ένα συνδεδεμένο κράτος, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την κατοικία ή την έδρα του στο έδαφός του, μπορεί, στο πλαίσιο διαφοράς κατά την οποία αμφισβητείται πράξη γενικής ισχύος που έχει εκδοθεί από θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό της Ένωσης, να επικαλείται το ανεφάρμοστο της πράξης αυτής ενώπιον του ΔΕΕ για έναν από τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 263 δεύτερο εδάφιο ΣΛΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 92

Προσφυγή κατά παραλείψεως

1. Συνδεδεμένο κράτος, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την κατοικία ή την έδρα του στο έδαφός του, μπορεί να καταγγείλει στο ΔΕΕ ότι θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός της ΕΕ παρέλειψε να απευθύνει στο εν λόγω φυσικό ή νομικό πρόσωπο πράξη κατά παράβαση της παρούσας συμφωνίας, εκτός σύστασης ή γνώμης.

2. Η προσφυγή λόγω παράλειψης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 είναι παραδεκτή μόνο αν το θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός της ΕΕ έχει κληθεί προηγουμένως να ενεργήσει. Εάν, εντός 2 μηνών από την πρόσκληση, το θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός της ΕΕ δεν λάβει θέση, η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί εντός νέας προθεσμίας 2 μηνών.

ΑΡΘΡΟ 93

Αίτηση αναιρέσεως σε περίπτωση εξωσυμβατικής ευθύνης

Σε περιπτώσεις εξωσυμβατικής ευθύνης και σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία, ένα συνδεδεμένο κράτος, καθώς και τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία ή την έδρα τους στο έδαφός του, μπορούν να παραπέμψουν την υπόθεση στο ΔΕΕ για να λάβουν αποζημίωση για ζημίες που προκλήθηκαν από τις δραστηριότητες των θεσμικών και λοιπών οργάνων ή οργανισμών της ΕΕ ή των υπαλλήλων τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

ΑΡΘΡΟ 94

Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης

1. Όταν, σε υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου συνδεδεμένου κράτους, ανακύπτει ζήτημα σχετικά με την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας ή με το κύρος πράξης που έχει εκδοθεί από θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της ΕΕ εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας, το εν λόγω δικαστήριο συνδεδεμένου κράτους μπορεί να ζητήσει την έκδοση προδικαστικής απόφασης από το ΔΕΕ.

2. Δικαστήριο συνδεδεμένου κράτους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου του συνδεδεμένου κράτους, παραπέμπει το ζήτημα στο ΔΕΕ.

3. Ένα συνδεδεμένο κράτος έχει το δικαίωμα να υποβάλει στο ΔΕΕ υπομνήματα ή γραπτές παρατηρήσεις σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δικαστήριο κράτους μέλους της ΕΕ έχει ζητήσει την έκδοση προδικαστικής απόφασης σε σχέση με την παρούσα συμφωνία ή όταν δικαστήριο συνδεδεμένου κράτους το έχει πράξει σε υπόθεση που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

ΑΡΘΡΟ 95

Εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες ενώπιον του ΔΕΕ

Όταν ασκείται προσφυγή ενώπιον του ΔΕΕ δυνάμει των άρθρων 90 έως 94 της συμφωνίας-πλαισίου, η διαδικασία που εφαρμόζεται ενώπιον του ΔΕΕ είναι η ίδια με εκείνη που προβλέπεται στο ενωσιακό δίκαιο για παρόμοιες προσφυγές που βασίζονται στη ΣΛΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 96

Αποφάσεις του ΔΕΕ

1. Οι αποφάσεις του ΔΕΕ που εκδίδονται δυνάμει της παρούσας συμφωνίας είναι δεσμευτικές.
2. Το θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμός της ΕΕ του οποίου η πράξη κηρύχθηκε άκυρη ή του οποίου η παράλειψη κηρύχθηκε αντίθετη προς την παρούσα συμφωνία λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του ΔΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ

ΑΡΘΡΟ 97

Μέτρα διασφάλισης

1. Σε περίπτωση σοβαρών οικονομικών, κοινωνικών ή περιβαλλοντικών δυσχερειών τομειακού ή περιφερειακού χαρακτήρα που προκαλούνται από την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας και είναι πιθανό να εξακολουθήσουν να υφίστανται, ένα συνδεδεμένο μέρος μπορεί να λάβει μονομερώς κατάλληλα μέτρα διασφάλισης υπό τους όρους και σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζονται στο παρόν άρθρο.
2. Τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 περιορίζονται, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και τη διάρκεια εφαρμογής τους, στα απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα τα οποία διαταράσσουν στο ελάχιστο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.
3. Όταν ένα συνδεδεμένο μέρος εξετάζει το ενδεχόμενο λήψης των μέτρων διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1, το κοινοποιεί αμέσως στο άλλο συνδεδεμένο μέρος και του παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες.
4. Τα συνδεδεμένα μέρη διεξάγουν αμέσως διαβουλεύσεις στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής με σκοπό την εξεύρεση αποδεκτής λύσης.

5. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος δεν μπορεί να λάβει τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 πριν από την εκπνοή 1 μηνός από την ημερομηνία της κοινοποίησης που προβλέπεται στην παράγραφο 3, εκτός εάν έχει ολοκληρωθεί προηγουμένως η διαδικασία διαβούλευσης στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής. Όταν εξαιρετικές περιστάσεις απαιτούν άμεση δράση που δεν επιτρέπει τη διεξαγωγή προηγούμενης διαβούλευσης, το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος μπορεί, χωρίς καθυστέρηση και με την επιφύλαξη της άμεσης υποβολής αιτιολογημένης κοινοποίησης στη μεικτή επιτροπή, να λάβει τα επείγοντα μέτρα διασφάλισης που είναι απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

6. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος κοινοποιεί αμέσως στη μεικτή επιτροπή τα μέτρα διασφάλισης που έχουν ληφθεί και παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες.

7. Τα μέτρα διασφάλισης που λαμβάνονται αποτελούν αντικείμενο διαβουλεύσεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής, κάθε 3 μήνες από την ημερομηνία έγκρισής τους, με σκοπό την ενδεχόμενη κατάργησή τους πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία λήξεως της ισχύος τους ή τον ενδεχόμενο περιορισμό του πεδίου εφαρμογής τους. Οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να ζητήσει από τη μεικτή επιτροπή να επανεξετάσει ή να καταργήσει τα εν λόγω μέτρα διασφάλισης.

8. Εάν ένα μέτρο διασφάλισης που έχει ληφθεί από συνδεδεμένο μέρος διαταράσσει την ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία, το άλλο συνδεδεμένο μέρος μπορεί να λάβει τα απολύτως απαραίτητα μέτρα εξισορρόπησης. Δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα τα οποία διαταράσσουν στο ελάχιστο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.

9. Κάθε συνδεδεμένο μέρος μπορεί να ζητήσει ανά πάσα στιγμή από τη μεικτή επιτροπή να αποφανθεί σχετικά με την αναλογικότητα των μέτρων διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1, των επειγόντων μέτρων διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 5 ή των μέτρων επανεξισορρόπησης που αναφέρονται στην παράγραφο 8. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν μπορέσει να λάβει απόφαση εντός τριών μηνών από την παραπομπή του ζητήματος σε αυτήν, οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να υποβάλει το θέμα της αναλογικότητας των εν λόγω μέτρων σε διαιτησία σύμφωνα με το πρωτόκολλο-πλαίσιο 6. Η διαιτησία δεν εφαρμόζεται σε θέματα που αφορούν την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας. Η διαιτητική απόφαση είναι δεσμευτική για τα μέρη που ενέχονται στη διαφορά.

ΑΡΘΡΟ 98

Ανωτέρα βία

1. Σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης ή φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής που πλήττει συνδεδεμένο μέρος, το εν λόγω συνδεδεμένο μέρος μπορεί αμέσως και μονομερώς να λάβει κατάλληλα μέτρα διασφάλισης υπό τους όρους και σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στο παρόν άρθρο.
2. Τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 περιορίζονται, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής και τη διάρκεια εφαρμογής τους, στα απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα τα οποία διαταράσσουν στο ελάχιστο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.
3. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος κοινοποιεί αμέσως στη μεικτή επιτροπή τα μέτρα διασφάλισης που έχουν ληφθεί και παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες.

4. Τα μέτρα διασφάλισης που λαμβάνονται αποτελούν αντικείμενο διαβουλεύσεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής, κάθε 3 μήνες από την ημερομηνία έγκρισής τους, με σκοπό την ενδεχόμενη κατάργησή τους πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία λήξεως της ισχύος τους ή τον ενδεχόμενο περιορισμό του πεδίου εφαρμογής τους. Οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να ζητήσει ανά πάσα στιγμή από τη μεικτή επιτροπή να επανεξετάσει ή να καταργήσει τα εν λόγω μέτρα διασφάλισης.

5. Εάν ένα μέτρο διασφάλισης που έχει ληφθεί από συνδεδεμένο μέρος διαταράσσει την ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία, το άλλο συνδεδεμένο μέρος μπορεί να λάβει τα απολύτως απαραίτητα μέτρα εξισορρόπησης. Δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα τα οποία διαταράσσουν στο ελάχιστο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας.

6. Οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να ζητήσει από τη μεικτή επιτροπή να αποφασίσει σχετικά με την αναλογικότητα των μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ή 5. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν μπορέσει να λάβει απόφαση εντός 3 μηνών από την παραπομπή του ζητήματος σε αυτήν, οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να υποβάλει το ζήτημα της αναλογικότητας των εν λόγω μέτρων σε διαιτησία σύμφωνα με το πρωτόκολλο-πλαίσιο 6. Η διαιτησία δεν εφαρμόζεται σε θέματα που αφορούν την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας. Η διαιτητική απόφαση είναι δεσμευτική για τα μέρη που ενέχονται στη διαφορά.

Αποφάσεις που επιβάλλουν χρηματικές υποχρεώσεις

1. Οι αποφάσεις που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δυνάμει της παρούσας συμφωνίας και επιβάλλουν χρηματικές υποχρεώσεις εις βάρος προσώπων άλλων πλην κρατών είναι εκτελεστές. Το ίδιο ισχύει για αποφάσεις του ΔΕΕ που επιβάλλουν τέτοιες χρηματικές υποχρεώσεις στο πλαίσιο των μεθόδων επίλυσης διαφορών που προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία.
2. Η εκτέλεση διέπεται από τους κανόνες της πολιτικής δικονομίας που ισχύουν στο κράτος στο έδαφος του οποίου εκτελείται η απόφαση. Ο εκτελεστήριος τύπος προσάπτεται στην απόφαση, χωρίς καμία άλλη τυπική διαδικασία πέραν της επαλήθευσης της γνησιότητας της απόφασης, από τις αρχές που ορίζει κάθε κράτος μέλος της ΕΕ και κάθε συνδεδεμένο κράτος για τον σκοπό αυτόν και τις οποίες γνωστοποιεί στο άλλο συνδεδεμένο μέρος.
3. Μετά την ολοκλήρωση των τυπικών διαδικασιών που αναφέρονται στην παράγραφο 2 κατ' αίτηση του ενδιαφερόμενου μέρους, το ενδιαφερόμενο μέρος μπορεί να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο έδαφος του οποίου πρόκειται να πραγματοποιηθεί η αναγκαστική εκτέλεση, προσφεύγοντας απευθείας στην αρμόδια αρχή. Η αναγκαστική εκτέλεση αναστέλλεται μόνο με απόφαση του ΔΕΕ. Ωστόσο, τα δικαστήρια των ενδιαφερόμενων κρατών έχουν δικαιοδοσία όσον αφορά καταγγελίες για την παράτυπη εκτέλεση της απόφασης.

ΜΕΡΟΣ VIII

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 100

Εφαρμογή

Τα συνδεδεμένα μέρη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο που απαιτείται για την τήρηση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας συμφωνίας, των αντίστοιχων πρωτοκόλλων και των νομικών πράξεων της ΕΕ που αναφέρονται σε αυτήν, και απέχουν από τη λήψη κάθε μέτρου που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων τους.

ΑΡΘΡΟ 101

Καθεστώς ιδιοκτησίας

Η παρούσα συμφωνία δεν θίγει κατά κανέναν τρόπο το καθεστώς ιδιοκτησίας στα συνδεδεμένα μέρη.

Εξαιρέσεις για λόγους ασφάλειας

Καμία διάταξη της παρούσας συμφωνίας δεν εμποδίζει ένα συνδεδεμένο μέρος να λάβει μέτρα:

- α) τα οποία είναι αναγκαία για να αποτρέψει την αποκάλυψη πληροφοριών που είναι αντίθετη προς τα ουσιώδη συμφέροντα ασφάλειας αυτού·
- β) τα οποία αφορούν την παραγωγή ή το εμπόριο όπλων, πολεμοφοδίων και πολεμικού υλικού ή άλλων προϊόντων που είναι απαραίτητα για αμυντικούς σκοπούς ή αφορούν την έρευνα, την ανάπτυξη ή την παραγωγή που είναι αναγκαίες για αμυντικούς σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θίγουν τους όρους ανταγωνισμού όσον αφορά προϊόντα τα οποία δεν προορίζονται ειδικά για στρατιωτικούς σκοπούς·
- γ) τα οποία αφορούν σχάσιμα ή συντήξιμα υλικά ή υλικά από τα οποία αυτά παράγονται·
- δ) τα οποία θεωρεί ουσιώδη για την ασφάλεια του συνδεδεμένου μέρους στην περίπτωση σοβαρών εσωτερικών αναταραχών που θέτουν σε κίνδυνο τη διατήρηση της έννομης και δημόσιας τάξης, σε καιρό πολέμου ή σε περίπτωση σοβαρών διεθνών εντάσεων, που συνιστούν απειλή πολέμου, ή για να εκπληρώσει υποχρεώσεις τις οποίες έχει αναλάβει στο πλαίσιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας.

ΑΡΘΡΟ 103

Περιοριστικά μέτρα της ΕΕ

Τα συνδεδεμένα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία δεν καθιστούν δυνατή ούτε επιτρέπουν με κανέναν τρόπο, εντός της δικαιοδοσίας τους, την καταστρατήγηση των περιοριστικών μέτρων της ΕΕ που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με το άρθρο 29 ΣΕΕ και το άρθρο 215 ΣΛΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 104

Εδαφικό πεδίο εφαρμογής

1. Η συμφωνία-πλαίσιο και τα πρωτόκολλα-πλαίσια εφαρμόζονται στα εδάφη στα οποία εφαρμόζονται η ΣΕΕ και η ΣΛΕΕ, υπό τους όρους που καθορίζονται στις εν λόγω Συνθήκες, και στα αντίστοιχα εδάφη της Ανδόρας και του Αγίου Μαρίνου.
2. Κάθε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους εφαρμόζεται στα εδάφη στα οποία εφαρμόζονται η ΣΕΕ και η ΣΛΕΕ, υπό τους όρους που καθορίζονται στις εν λόγω Συνθήκες, και στο έδαφος του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 105

Μελλοντικές προσχωρήσεις στην ΕΕ

1. Η ΕΕ κοινοποιεί στα συνδεδεμένα κράτη κάθε νέα αίτηση προσχώρησης τρίτης χώρας στην ΕΕ. Η επιτροπή σύνδεσης εξετάζει τις συνέπειες που θα έχει η προσχώρηση τρίτης χώρας στην ΕΕ για την παρούσα συμφωνία πριν από την ημερομηνία της εν λόγω προσχώρησης.
2. Στον βαθμό που αυτό είναι αναγκαίο, τα συμβαλλόμενα μέρη τροποποιούν την παρούσα συμφωνία, πριν από την έναρξη ισχύος συμφωνίας για την προσχώρηση τρίτης χώρας στην ΕΕ, σύμφωνα με τις αντίστοιχες εσωτερικές τους διαδικασίες.
3. Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται σε κάθε νέο κράτος μέλος της ΕΕ από την ημερομηνία προσχώρησης του εν λόγω νέου κράτους μέλους στην ΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 106

Τροποποίηση της συμφωνίας-πλαisiού

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να υποβάλλει στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη προτάσεις για την τροποποίηση της παρούσας συμφωνίας-πλαisiού. Προτάσεις για την τροποποίηση της παρούσας συμφωνίας-πλαisiού αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στο πλαίσιο της επιτροπής σύνδεσης. Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν για την τροποποίηση της συμφωνίας-πλαisiού, αυτή υπογράφεται και εγκρίνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη και αρχίζει να ισχύει αμέσως μόλις κοινοποιηθεί από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη η ολοκλήρωση των αντίστοιχων εσωτερικών διαδικασιών τους και κατατεθούν τα έγγραφα επικύρωσης.

ΑΡΘΡΟ 107

Τροποποίηση των πρωτοκόλλων-πλαisiών

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να υποβάλλει στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη προτάσεις για την τροποποίηση πρωτοκόλλου-πλαisiού. Προτάσεις για την τροποποίηση πρωτοκόλλου-πλαisiού αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στο πλαίσιο της επιτροπής σύνδεσης. Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν για την τροποποίηση πρωτοκόλλου-πλαisiού, αυτό υπογράφεται και εγκρίνεται από τα συμβαλλόμενα μέρη και αρχίζει να ισχύει αμέσως μόλις κοινοποιηθεί από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη η ολοκλήρωση των αντίστοιχων εσωτερικών διαδικασιών τους και κατατεθούν τα έγγραφα επικύρωσης.

ΑΡΘΡΟ 108

Τροποποίηση των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους

Το μέρος ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος μπορεί να υποβάλει προτάσεις για την τροποποίηση του αντίστοιχου πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους. Οι προτάσεις τροποποίησης πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των συνδεδεμένων μερών στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής. Όταν τα συνδεδεμένα μέρη συμφωνούν για την τροποποίηση του αντίστοιχου πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, η μεικτή επιτροπή εγκρίνει την εν λόγω τροποποίηση με απόφαση. Όταν, σύμφωνα με το άρθρο 77 παράγραφος 2, το πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους προβλέπει ότι η τροποποίηση του συνόλου ή μέρους της του εν λόγω πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο αφού ολοκληρωθούν οι εσωτερικές διαδικασίες του συνδεδεμένου μέρους, η απόφαση της μεικτής επιτροπής παράγει αποτελέσματα μόνο αφού όλα τα συνδεδεμένα μέρη κοινοποιήσουν την ολοκλήρωση των αντίστοιχων εσωτερικών τους διαδικασιών.

ΑΡΘΡΟ 109

Πρωτόκολλα και παραρτήματα

Τα πρωτόκολλα-πλαίσια, τα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους, τα παραρτήματα και οι πράξεις που αναφέρονται σε αυτά, όπως προσαρμόζονται για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας συμφωνίας και έχουν την ίδια νομική ισχύ.

ΑΡΘΡΟ 110

Υφιστάμενες συμφωνίες

1. Εκτός εάν άλλως ορίζεται στην παρούσα συμφωνία και ιδίως στο πρωτόκολλο-πλαίσιο 2 και στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους, η εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας υπερισχύει των υφιστάμενων διμερών συμφωνιών που δεσμεύουν την ΕΕ, αφενός, και ένα από τα συνδεδεμένα κράτη, αφετέρου, στον βαθμό που το ίδιο θέμα ρυθμίζεται και στην παρούσα συμφωνία.
2. Εκτός εάν άλλως προβλέπεται στην παρούσα συμφωνία, όταν στην παρούσα συμφωνία αναφέρονται υφιστάμενες διμερείς συμφωνίες που δεσμεύουν την ΕΕ, αφενός, και ένα από τα συνδεδεμένα κράτη, αφετέρου, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, νοείται ότι περιλαμβάνονται οι τροποποιήσεις τους ή οι διάδοχες συμφωνίες που αρχίζουν να ισχύουν και για τα δύο συνδεδεμένα μέρη κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας ή μετά από αυτήν.

Γλώσσες

1. Η παρούσα συμφωνία συντάσσεται σε ένα μόνο πρωτότυπο στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική, φινλανδική και καταλανική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.
2. Τα κείμενα των νομικών πράξεων της ΕΕ που αναφέρονται στην παρούσα συμφωνία είναι εξίσου αυθεντικά στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβενική, σλοβακική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα, όπως δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, και οι εν λόγω νομικές πράξεις της ΕΕ συντάσσονται στην καταλανική γλώσσα για τους σκοπούς της αυθεντικότητάς τους.

Έναρξη ισχύος, προσωρινή εφαρμογή και λήξη ισχύος

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη επικυρώνουν, συνάπτουν ή εγκρίνουν την παρούσα συμφωνία σύμφωνα με τις αντίστοιχες συνταγματικές ή θεσμικές τους απαιτήσεις. Η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών από την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της τελευταίας κοινοποίησης της κατάθεσης των εγγράφων κύρωσης, σύναψης ή έγκρισης στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος ενεργεί ως θεματοφύλακας της παρούσας συμφωνίας.
2. Εν αναμονή των διαδικασιών κύρωσης, σύναψης ή έγκρισης που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα συμβαλλόμενα μέρη δύνανται να εφαρμόζουν προσωρινά την παρούσα συμφωνία στο σύνολό της ή εν μέρει από την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται του μήνα κατά τον οποίο ένα συμβαλλόμενο μέρος κατέθεσε τα οικεία έγγραφα κύρωσης, σύναψης ή έγκρισης στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός εάν άλλο συμβαλλόμενο μέρος γνωστοποιήσει ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η προσωρινή εφαρμογή.
3. Εάν δεν πληρούνται οι όροι για την προσωρινή εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών σύμφωνα με την παράγραφο 2, η παρούσα συμφωνία δύνανται να εφαρμόζεται στο σύνολό της ή εν μέρει μεταξύ του μέρους ΕΕ και ενός από τα συνδεδεμένα κράτη από την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται του μήνα κατά τον οποίο είτε το μέρος ΕΕ είτε το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος κατέθεσε τα οικεία έγγραφα κύρωσης, σύναψης ή έγκρισης στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός εάν το μέρος ΕΕ ή το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο μέρος γνωστοποιήσει ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η προσωρινή εφαρμογή. Για τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, οι αναφορές στην επιτροπή σύνδεσης στα άρθρα 75, 105, 106 και 107 της συμφωνίας-πλαisiού νοούνται ως αναφορές στην μεικτή επιτροπή. Για την ίδια περίοδο, η εν λόγω μεικτή επιτροπή αποφασίζει σχετικά με κάθε τεχνική προσαρμογή της παρούσας συμφωνίας που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η ορθή λειτουργία της.

4. Ένα συνδεδεμένο μέρος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα συμφωνία με έγγραφη κοινοποίηση της απόφασής του να καταγγείλει την παρούσα συμφωνία στο άλλο συνδεδεμένο μέρος. Η παρούσα συμφωνία παύει να ισχύει μεταξύ των αντίστοιχων συνδεδεμένων μερών 6 μήνες μετά την παραλαβή της εν λόγω κοινοποίησης, με την επιφύλαξη των όρων που καθορίζονται στην παράγραφο 5.
5. Η παρούσα συμφωνία συνεχίζει να ισχύει μεταξύ του μέρους ΕΕ και του άλλου συνδεδεμένου κράτους εάν η καταγγελία της παρούσας συμφωνίας από ένα εκ των συνδεδεμένων κρατών δεν επηρεάζει τα συμβαλλόμενα μέρη.
6. Όταν η παρούσα συμφωνία παύει να ισχύει, διατηρούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τα οποία έχουν ήδη αποκτήσει βάσει της παρούσας συμφωνίας οι ιδιώτες και οι οικονομικοί παράγοντες. Το μέρος ΕΕ και το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος αποφασίζουν με αμοιβαία συμφωνία ποιες ενέργειες θα αναληφθούν σε σχέση με δικαιώματα ή υποχρεώσεις στο στάδιο της απόκτησης. Η παρούσα παράγραφος δεν θίγει τις ειδικές διατάξεις που ορίζονται στο άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαisiού.

7. Από την ημερομηνία προσωρινής εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή εφαρμογής της μεταξύ του μέρους ΕΕ και τα ενδιαφερόμενα συνδεδεμένα κράτη σύμφωνα με την παράγραφο 3, οι αναφορές στην ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας ή στην έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας της παρούσας συμφωνίας νοούνται ως αναφορές στην ημερομηνία από την οποία η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται προσωρινά σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή από την οποία εφαρμόζεται μεταξύ του μέρους ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους σύμφωνα με την παράγραφο 3.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι κάτωθι πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο, υπέγραψαν την παρούσα συμφωνία.

Έγινε στ σήμερα ημέρα του έτους

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση,

Για το Βασίλειο του Βελγίου,

Για τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας,

Για την Τσεχική Δημοκρατία,

Για το Βασίλειο της Δανίας,

Για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας,

Για τη Δημοκρατία της Εσθονίας,

Για την Ιρλανδία,

Για την Ελληνική Δημοκρατία,

Για το Βασίλειο της Ισπανίας,

Για τη Γαλλική Δημοκρατία,

Για τη Δημοκρατία της Κροατίας,

Για την Ιταλική Δημοκρατία,

Για τη Δημοκρατία της Κύπρου,

Για τη Δημοκρατία της Λεττονίας,

Για τη Δημοκρατία της Λιθουανίας,

Για το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου,

Για την Ουγγαρία,

Για τη Δημοκρατία της Μάλτας,

Για το Βασίλειο των Κάτω Χωρών,

Για τη Δημοκρατία της Αυστρίας,

Για τη Δημοκρατία της Πολωνίας,

Για την Πορτογαλική Δημοκρατία,

Για τη Ρουμανία,

Για τη Δημοκρατία της Σλοβενίας,

Για τη Σλοβακική Δημοκρατία,

Για τη δημοκρατία της Φινλανδίας,

Για το Βασίλειο της Σουηδίας,

Για το Πριγκιπάτο της Ανδόρας

Για τη Δημοκρατία του Αγίου Μαρίνου

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 1
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ και ειδικές προσαρμογές

Οι διατάξεις των νομικών πράξεων που αναφέρονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους εφαρμόζονται σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία και το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο, εκτός εάν άλλως ορίζεται στο αντίστοιχο πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους. Οι ειδικές προσαρμογές, που είναι αναγκαίες για τις νομικές πράξεις της ΕΕ, καθορίζονται στο παράρτημα του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους στο οποίο παρατίθεται η εν λόγω νομική πράξη.

ΑΡΘΡΟ 2

Αιτιολογικές σκέψεις των νομικών πράξεων της ΕΕ

Οι αιτιολογικές σκέψεις των αναφερόμενων νομικών πράξεων της ΕΕ δεν προσαρμόζονται για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας. Οι αιτιολογικές σκέψεις είναι σημαντικές στον βαθμό που είναι αναγκαίες για την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή, στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας, των εν λόγω νομικών πράξεων της ΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 3

Μεταβατικές ρυθμίσεις

1. Όταν σε παράρτημα του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους γίνεται αναφορά στο παρόν άρθρο σε σχέση με νομική πράξη της ΕΕ, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 5 του παρόντος άρθρου.
2. Η υποχρέωση του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους να εκτελεί και να εφαρμόζει τη νομική πράξη της ΕΕ αναστέλλεται έως τη λήξη της περιόδου που προσδιορίζεται στο σχετικό παράρτημα.
3. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος μπορεί, ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της περιόδου που αναφέρεται στην παράγραφο 2, να κοινοποιήσει στη μεικτή επιτροπή την πρόθεσή του να εκτελέσει τη νομική πράξη της ΕΕ πριν από τη λήξη της εν λόγω περιόδου. Στην περίπτωση αυτήν, το συνδεδεμένο κράτος προσδιορίζει την ημερομηνία κατά την οποία προτίθεται να εφαρμόσει τη νομική πράξη της ΕΕ. Η μεικτή επιτροπή λαμβάνει απόφαση σχετικά με την τροποποίηση του σχετικού παραρτήματος.
4. Η εφαρμογή νομικής πράξης της ΕΕ μεταξύ της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους αναστέλλεται έως την πρώτη χρονικά από τις ακόλουθες ημερομηνίες:
 - α) την πρώτη ημέρα που έπεται της λήξης της περιόδου που αναφέρεται στην παράγραφο 2· ή
 - β) την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 3.
5. Κατά τη διάρκεια της αναστολής που αναφέρεται στην παράγραφο 2, οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της νομικής πράξης της ΕΕ διέπονται από τις ειδικές διατάξεις του σχετικού παραρτήματος.

ΑΡΘΡΟ 4

Ρυθμίσεις χωρίς να προσδιορίζεται χρονική περίοδος στο παράρτημα

1. Όταν σε παράρτημα του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους γίνεται αναφορά στο παρόν άρθρο σε σχέση με νομική πράξη της ΕΕ, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 6 του παρόντος άρθρου.
2. Η υποχρέωση του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους να εκτελεί και να εφαρμόζει τη νομική πράξη της ΕΕ αναστέλλεται.
3. Το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος μπορεί, ανά πάσα στιγμή, να κοινοποιήσει στη μεικτή επιτροπή την πρόθεσή του να εκτελέσει τη νομική πράξη της ΕΕ. Στην περίπτωση αυτήν, το συνδεδεμένο κράτος προσδιορίζει την ημερομηνία κατά την οποία προτίθεται να εφαρμόσει τη νομική πράξη της ΕΕ. Η μεικτή επιτροπή λαμβάνει απόφαση σχετικά με την τροποποίηση του σχετικού παραρτήματος.
4. Η μεικτή επιτροπή επανεξετάζει την αναστολή που αναφέρεται στην παράγραφο 2 ανά πάσα στιγμή και, τουλάχιστον, κάθε 5 έτη, με βάση την ανάγκη εξέτασης των εξελίξεων στην αγορά, καθώς και κάθε άλλου ειδικού κριτηρίου που μπορεί να έχει καθοριστεί στο σχετικό παράρτημα. Βάσει της εν λόγω επανεξέτασης, η μεικτή επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να τροποποιήσει το σχετικό παράρτημα προκειμένου να καθορίσει προθεσμία για την εκτέλεση και την εφαρμογή της νομικής πράξης της ΕΕ από το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος. Αυτό δεν θίγει το άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαίσιου το οποίο εφαρμόζεται εάν απαιτηθεί να αποκατασταθούν η ακεραιότητα και η ομοιογένεια της εσωτερικής αγοράς.
5. Η εφαρμογή νομικής πράξης της ΕΕ μεταξύ της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους αναστέλλεται έως την ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει να ισχύει η απόφαση της μεικτής επιτροπής που αναφέρεται στην παράγραφο 3 ή, κατά περίπτωση, έως την ημερομηνία κατά την οποία λήγει η προθεσμία που αναφέρεται στην παράγραφο 4.

6. Κατά τη διάρκεια της αναστολής που αναφέρεται στην παράγραφο 2, οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της νομικής πράξης της ΕΕ διέπονται από τις ειδικές διατάξεις του σχετικού παραρτήματος.

ΑΡΘΡΟ 5

Διατάξεις σχετικά με τις επιτροπές της ΕΕ

Οι διαδικασίες, οι θεσμικές ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις που αφορούν τις επιτροπές της ΕΕ και ορίζονται στις νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους καθορίζονται στο άρθρο 67 και στο άρθρο 80 παράγραφοι 5, 6 και 7 της συμφωνίας-πλαίσιο και στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθιέρωση διαδικασιών προσαρμογής, επέκτασης ή τροποποίησης νομικών πράξεων της ΕΕ

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες νομική πράξη της ΕΕ στην οποία γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους προβλέπει διαδικασίες της ΕΕ για την προσαρμογή, την επέκταση ή την τροποποίησή της ή σχετικά με τη θέσπιση νέων ενωσιακών πολιτικών, πρωτοβουλιών ή πράξεων, εφαρμόζεται η σχετική διαδικασία λήψης αποφάσεων που προβλέπεται στη συμφωνία-πλαίσιο.

ΑΡΘΡΟ 7

Ανταλλαγή πληροφοριών και διαδικασίες κοινοποίησης

1. Όταν ένα κράτος μέλος της ΕΕ υποβάλλει πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ένα συνδεδεμένο μέρος υποβάλλει επίσης τις εν λόγω πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το ίδιο ισχύει όταν η διαβίβαση πληροφοριών πραγματοποιείται από τις αρμόδιες αρχές.

2. Όταν ένα κράτος μέλος της ΕΕ υποβάλλει πληροφορίες σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, υποβάλλει επίσης τις εν λόγω πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει τις εν λόγω πληροφορίες στα συνδεδεμένα κράτη.

Συνδεδεμένο κράτος υποβάλλει τις αντίστοιχες πληροφορίες σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία τις διαβιβάζουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς διανομή σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το αυτό εφαρμόζεται σε περίπτωση κατά την οποία οι πληροφορίες υποβάλλονται από τις αρμόδιες αρχές.

3. Σε τομείς στους οποίους, λόγω του επείγοντος χαρακτήρα, απαιτείται ταχεία διαβίβαση πληροφοριών, εφαρμόζονται κατάλληλες λύσεις ανά τομέα για την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών.

4. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στη συμφωνία, τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο των διαδικασιών ελέγχου, ενημέρωσης, γνωστοποίησης ή διαβούλευσης και παρόμοιων θεμάτων διεκπεραιώνονται κατ' αναλογία και για τα συνδεδεμένα κράτη. Αυτό συμβαίνει με την επιφύλαξη των άρθρων 5, 6 και 10 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η μεικτή επιτροπή ανταλλάσσουν κάθε πληροφορία σχετικά με την επαλήθευση, την ενημέρωση, την κοινοποίηση ή τη διαβούλευση και παρόμοια θέματα που αναφέρονται στην παράγραφο 4. Κάθε ζήτημα που ανακύπτει στο ανωτέρω πλαίσιο είναι δυνατόν να παραπέμπεται στη μεικτή επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ 8

Διαδικασίες επανεξέτασης και αναφοράς

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, σύμφωνα με νομική πράξη της ΕΕ στην οποία γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο θεσμικό όργανο της ΕΕ συντάσσει έκθεση, δήλωση ή άλλο παρόμοιο έγγραφο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλο θεσμικό όργανο της ΕΕ, συντάσσει συγχρόνως, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά, αντίστοιχη έκθεση, δήλωση ή παρόμοιο έγγραφο όσον αφορά τα συνδεδεμένα κράτη, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα συμφωνία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα συνδεδεμένα κράτη προβαίνουν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις και σε ανταλλαγή πληροφοριών κατά τη διάρκεια της σύνταξης των αντίστοιχων εκθέσεων τους, δηλώσεις ή άλλα παρόμοια έγγραφα, αντίγραφα των οποίων αποστέλλονται στη μεικτή επιτροπή.

ΑΡΘΡΟ 9

Δημοσίευση των πληροφοριών

1. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, σύμφωνα με νομική πράξη της ΕΕ στην οποία γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους, κράτος μέλος της ΕΕ υποχρεούται να δημοσιεύει κάποια πληροφορία σχετικά με πραγματικά περιστατικά, διαδικασίες ή κάτι παρόμοιο, τα συνδεδεμένα κράτη επίσης οφείλουν να δημοσιεύουν τις σχετικές πληροφορίες κατ' ανάλογο τρόπο.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, σύμφωνα με νομική πράξη της ΕΕ στην οποία γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους, πραγματικά περιστατικά, διαδικασίες, εκθέσεις ή κάτι παρόμοιο πρέπει να δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, η αντίστοιχη πληροφορία που αφορά τα συνδεδεμένα κράτη δημοσιεύεται επίσης σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 10

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Τα δικαιώματα που παρέχονται και οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στα κράτη μέλη της ΕΕ ή στους δημόσιους φορείς, στις επιχειρήσεις ή στα φυσικά πρόσωπα αυτών, κατά τις μεταξύ τους σχέσεις, εννοείται ότι παρέχονται ή επιβάλλονται στα συνδεδεμένα μέρη, και τούτο συμβαίνει επίσης, κατά περίπτωση, όσον αφορά τις αρμόδιες αρχές, τους δημόσιους φορείς, τις επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα των συνδεδεμένων μερών.

ΑΡΘΡΟ 11

Αναφορές σε εδάφη

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι νομικές πράξεις της ΕΕ στις οποίες γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους αναφέρονται στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της κοινής αγοράς ή της εσωτερικής αγοράς, οι εν λόγω αναφορές νοούνται, για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ως αναφορές στα εδάφη, κατά την έννοια του άρθρου 104 της συμφωνίας-πλαisiού.

ΑΡΘΡΟ 12

Αναφορές σε υπηκόους κρατών μελών της ΕΕ

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι νομικές πράξεις της ΕΕ στις οποίες γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους περιέχουν αναφορές σε υπηκόους κρατών μελών της ΕΕ, οι αναφορές θεωρείται, για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ότι αφορούν επίσης υπηκόους των συνδεδεμένων κρατών.

ΑΡΘΡΟ 13

Αναφορές σε γλώσσες

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες νομική πράξη της ΕΕ στην οποία γίνεται αναφορά σε πρωτόκολλο συνδεδεμένου κράτους παρέχει σε κράτη μέλη της ΕΕ ή στους δημόσιους φορείς, στις επιχειρήσεις ή στα φυσικά πρόσωπα αυτών δικαιώματα ή επιβάλλει υποχρεώσεις όσον αφορά τη χρήση οποιασδήποτε από τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, εννοείται ότι παρέχονται ή επιβάλλονται, στα συμβαλλόμενα μέρη, στις αρμόδιες αρχές, στους δημόσιους φορείς, στις επιχειρήσεις ή στα φυσικά πρόσωπα αυτών, τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις όσον αφορά τη χρήση οποιασδήποτε από τις επίσημες γλώσσες των συμβαλλόμενων μερών.

ΑΡΘΡΟ 14

Έναρξη ισχύος και εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ

Δεν προβλέπονται για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας διατάξεις σχετικά με την έναρξη ισχύος ή την εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ που αναφέρονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους. Τα χρονικά όρια και οι ημερομηνίες κατά τις οποίες αρχίζουν να ισχύουν και να εφαρμόζονται στα συνδεδεμένα κράτη νομικές πράξεις της ΕΕ που αναφέρονται στα πρωτόκολλα συνδεδεμένου κράτους απορρέουν από το άρθρο 112 της συμφωνίας-πλαίσιο, καθώς και από διατάξεις σχετικά με τις μεταβατικές ρυθμίσεις που ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσιο.

ΑΡΘΡΟ 15

Αποδέκτες των νομικών πράξεων της ΕΕ

Δεν έχουν εφαρμογή για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας διατάξεις που αναφέρουν ότι νομική πράξη της ΕΕ απευθύνεται στα κράτη μέλη της ΕΕ.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΗΔΗ

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 110 της συμφωνίας-πλαίσιου, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν ότι οι ακόλουθες διμερείς συμφωνίες που ισχύουν ήδη και δεσμεύουν την ΕΕ, αφενός, και ένα συνδεδεμένο κράτος, αφετέρου, συνεχίζουν να ισχύουν μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας:

- α) η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με τα θεσπιζόμενα στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις¹, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 15 Νοεμβρίου 2004, και το μνημόνιο συμφωνίας που τη συνοδεύει, όπως τροποποιήθηκε με το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας για τη θέσπιση μέτρων ισοδύναμων με εκείνα που προβλέπονται στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις², το οποίο υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 12 Φεβρουαρίου 2016, και με το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς με σκοπό τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης³, που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 13 Οκτωβρίου 2025.

¹ ΕΕ ΕΕL 359 της 4.12.2004, σ. 33.

² ΕΕ ΕΕ L 268 της 1.10.2016, σ. 40.

³ ΕΕ ΕΕ L, 2025/2400 της 5.12.2025, ELI:
http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2025/2400/oj.

- β) η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με εκείνα που θεσπίζονται στην οδηγία 2003/48/EK του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις¹, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 7 Δεκεμβρίου 2004, και το μνημόνιο συμφωνίας που τη συνοδεύει όπως τροποποιήθηκε με το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου σχετικά με μέτρα ισοδύναμα με εκείνα που προβλέπονται στην οδηγία 2003/48/EK του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις², το οποίο υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 8 Δεκεμβρίου 2015, και με το τροποποιητικό πρωτόκολλο της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς με σκοπό τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης³, που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 13 Οκτωβρίου 2025.
- γ) η νομισματική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Πριγκιπάτου της Ανδόρας⁴, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 30 Ιουνίου 2011.
- δ) η νομισματική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου⁵, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 27 Μαρτίου 2012.

¹ EE EE L 381 της 28.12.2004, σ. 33.

² EE EE C 346 της 31.12.2015, σ. 3.

³ EE EE L, 2025/2400 της 5.12.2025, ELI:
http://data.europa.eu/eli/agree_international/2025/2400/oj.

⁴ EE EE C 369 της 17.12.2011, σ. 1.

⁵ EE EE C 121 της 26.4.2012, σ. 5.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 3
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των συνδεδεμένων κρατών και τον τρόπο με τον οποίο οι χρηματοπιστωτικές τους υπηρεσίες θα ενσωματωθούν στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ και στην εποπτική υποδομή της. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, θα πρέπει να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες και διατάξεις που θα μεριμνούν για την ομαλή ολοκλήρωση της αγοράς.

Η υιοθέτηση κλιμακωτής προσέγγισης για την υλοποίηση και την εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ προβλέπεται να προσφέρει στο συνδεδεμένο κράτος την ευελιξία να δώσει προτεραιότητα σε συγκεκριμένα τμήματα των νομικών πράξεων της ΕΕ για τα οποία προτίθεται να παράσχει πρώτα διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Η εν λόγω προσέγγιση επιτρέπει στο συνδεδεμένο κράτος να υιοθετήσει σταδιακά τις νομικές πράξεις της ΕΕ και να τις εφαρμόσει με προοδευτικό τρόπο, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών του και των προτιμήσεών του.

Η αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους, μέσω της αξιολόγησης της πρόσβασης στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ και μέσω μεταγενέστερων τακτικών αξιολογήσεων, εξυπηρετεί τον σκοπό της εξέτασης της αποτελεσματικότητας, της ευρωστίας και της καταλληλότητάς της, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους, όπως η φύση, η πολυμορφία, το μέγεθος και η πολυπλοκότητά του. Η ύπαρξη ισχυρού εποπτικού πλαισίου έχει ζωτική σημασία για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της σταθερότητας της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, την προώθηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά και τη διαφύλαξη των συμφερόντων των καταναλωτών και των επενδυτών. Οι εποπτικές αρχές της ΕΕ έχουν αναλάβει καίριο ρόλο στη διενέργεια των εν λόγω αξιολογήσεων, για τις οποίες απαιτείται γενικά, όπου κρίνεται αναγκαίο, η ενεργός σύμπραξη και συνεργασία των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ.

Υπό το πρίσμα των ιδιαιτεροτήτων της Ανδόρας και του Αγίου Μαρίνου και των ειδικών λεπτομερειών για την ενσωμάτωσή τους στην αγορά που προβλέπονται στο παρόν πρωτόκολλο πλαίσιο, είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν στο παρόν πρόγραμμα-πλαίσιο ειδικές εποπτικές ρυθμίσεις και διασφαλίσεις οι οποίες δεν θίγουν, και διαφέρουν από, τις εποπτικές ρυθμίσεις και διασφαλίσεις που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και της εσωτερικής αγοράς ως συνόλου. Προκειμένου να αποφευχθούν καταχρήσεις της ελευθερίας εγκατάστασης, οι χρηματοπιστωτικοί φορείς που εδρεύουν στα συνδεδεμένα κράτη θα πρέπει να υποχρεούνται να παρέχουν τουλάχιστον μέρος των υπηρεσιών τους εντός της δικαιοδοσίας των συνδεδεμένων κρατών. Οι αρμόδιες αρχές των συνδεδεμένων κρατών θα αποτρέπουν τη σύσταση νομικών οντοτήτων με μηδενική ή ελάχιστη υπόσταση, οι οποίες ασκούν μηδενικές ή πολύ περιορισμένες οικονομικές δραστηριότητες στη δικαιοδοσία τους. Οι εν λόγω εποπτικές ρυθμίσεις και διασφαλίσεις περιορίζονται αυστηρά στην παρούσα συμφωνία και δεν προορίζονται να αποτελέσουν προηγούμενο, να επεκταθούν πέραν του πεδίου εφαρμογής τους ή να εφαρμοστούν σε άλλα πλαίσια.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Στόχοι

Οι στόχοι του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου είναι οι εξής:

- α) η διασφάλιση της ακεραιότητας της διευρυμένης εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, της διαφάνειας της αγοράς και της προστασίας των καταναλωτών και των επενδυτών και η αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με την απάτη εις βάρος των καταναλωτών, τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και το οικονομικό έγκλημα·
- β) η προώθηση της πρόληψης δυνητικών κινδύνων για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα·
- γ) η θέσπιση πλαισίου για τη σταδιακή συμμόρφωση της νομοθεσίας και του κανονιστικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους με τις νομικές πράξεις της ΕΕ που εφαρμόζονται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών·
- δ) η διευκόλυνση της σταδιακής επέκτασης της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ στο συνδεδεμένο κράτος·
- ε) η προώθηση της καλόπιστης ρυθμιστικής και εποπτικής συνεργασίας στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μεταξύ της ΕΕ και του συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) «χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες»: οι υπηρεσίες που ρυθμίζονται από τις νομικές πράξεις της ΕΕ που παρατίθενται στα παραρτήματα ΙΧ, ΧΙΙ και ΧΧΙΙ κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους·
- β) «εποπτική αρχή της ΕΕ»: η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) που συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹, η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) που συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου², η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) που συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³ ή η Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΑΜΛΑ) που συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1620 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴.

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 12).

² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/79/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 48).

³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/77/ΕΚ (ΕΕ ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 84).

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1620 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2024, σχετικά με τη σύσταση της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 και (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 (ΕΕ ΕΕ L, 2024/1620, 19.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1620/oj>).

ΑΡΘΡΟ 3

Προϋποθέσεις πρόσβασης στην εσωτερική αγορά της ΕΕ

1. Παρέχεται σε συνδεδεμένο κράτος πρόσβαση στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - α) ολοκληρωμένη, πλήρης και αποτελεσματική υλοποίηση και εφαρμογή όλων των νομικών πράξεων της ΕΕ που εφαρμόζονται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως προβλέπονται στα παραρτήματα ΙΧ, ΧΙΙ και ΧΧΙΙ του σχετικού πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους·
 - β) ύπαρξη και ορθή λειτουργία της εποπτικής ικανότητας και των ρυθμίσεων για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών· και
 - γ) σύναψη μνημονίου συμφωνίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών του συνδεδεμένου κράτους και των εποπτικών αρχών της ΕΕ σχετικά με την εποπτική συνεργασία, την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διαβούλευση.

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για να αξιολογήσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στην παράγραφο 1 στοιχεία α) και β), διενεργεί ολοκληρωμένη αξιολόγηση σύμφωνα με το μέρος ΙΙ του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Η εν λόγω αξιολόγηση περιλαμβάνει εξέταση του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους, εκτίμηση της υλοποίησης και της εφαρμογής της σχετικής νομικής πράξης της ΕΕ, καθώς και αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους.

3. Η αξιολόγηση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου διενεργείται κατόπιν αιτήματος του συνδεδεμένου κράτους μόλις πειστεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Το συνδεδεμένο κράτος υποβάλλει το αίτημά του μέσω της υποεπιτροπής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που συστήνεται σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

ΑΡΘΡΟ 4

Μερική πρόσβαση στην εσωτερική αγορά της ΕΕ

1. Ένα συνδεδεμένο κράτος μπορεί να αποφασίσει να μην επιδιώξει πρόσβαση σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ, εξαιρώντας προσωρινά ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα τμήματα της αγοράς:

- α) τον τραπεζικό κλάδο·
- β) την ασφάλιση και την αντασφάλιση·
- γ) τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων·
- δ) τις αγορές κινητών αξιών.

Για τους σκοπούς του πρώτου εδαφίου, το συνδεδεμένο κράτος, εντός 1 έτους από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας, γνωστοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την πρόθεσή του, αναφέροντας τα τμήματα που επιθυμεί να εξαιρέσει προσωρινά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μόλις λάβει την εν λόγω γνωστοποίηση, και εντός προθεσμίας 2 μηνών, απαντά στο συνδεδεμένο κράτος κοινοποιώντας τον κατάλογο των διατάξεων των νομικών πράξεων της ΕΕ τις οποίες το συνδεδεμένο κράτος δεν θα απαιτείται προσωρινά να υλοποιήσει και να εφαρμόσει.

2. Μετά την απάντηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεύτερο εδάφιο του παρόντος άρθρου, η μεικτή επιτροπή που συγκροτείται βάσει του άρθρου 76 της συμφωνίας-πλαίσου εκδίδει απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαίσου για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΧ του σχετικού πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους με βάση τον κατάλογο που παρείχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος, προκειμένου να προσδιορίσει:

- α) τον κατάλογο των διατάξεων των νομικών πράξεων της ΕΕ τις οποίες πρέπει να υλοποιήσει και να εφαρμόσει πλήρως το συνδεδεμένο κράτος·
- β) τον κατάλογο των διατάξεων των νομικών πράξεων της ΕΕ για τις οποίες αναστέλλεται προσωρινά η υποχρέωση πλήρους υλοποίησης και εφαρμογής από το συνδεδεμένο κράτος σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

3. Όταν το συνδεδεμένο κράτος επιλέγει την παρέκκλιση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, το άρθρο 3 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσου εφαρμόζεται μόνο στο τμήμα ή στα τμήματα της αγοράς στο οποίο/στα οποία το συνδεδεμένο κράτος επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση, για όσο διάστημα εξακολουθεί να ισχύει η εν λόγω παρέκκλιση.

4. Όταν το συνδεδεμένο κράτος επιθυμεί, σε μεταγενέστερο στάδιο, να αποκτήσει πρόσβαση στην εσωτερική αγορά της ΕΕ σε ένα ή περισσότερα από τα τμήματα για το οποίο/τα οποία είχε αρχικά ζητήσει παρέκκλιση, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, ενημερώνει δεόντως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόθεσή του. Η μεικτή επιτροπή τροποποιεί το παράρτημα ΙΧ του σχετικού πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους σύμφωνα με το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαίσου για να επικαιροποιήσει τον κατάλογο των εφαρμοστέων διατάξεων των νομικών πράξεων της ΕΕ. Οι διατάξεις των νομικών πράξεων της ΕΕ που δεν υπόκεινται πλέον σε παρέκκλιση όπως αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου υλοποιούνται και εφαρμόζονται δεόντως από το συνδεδεμένο κράτος προτού αποκτήσει πρόσβαση στα εν λόγω τμήματα. Η αξιολόγηση που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσου διενεργείται κάθε φορά που το συνδεδεμένο κράτος αποφασίζει να ζητήσει πρόσβαση σε πρόσθετο τμήμα της αγοράς.

5. Η διάρκεια ισχύος της παρέκκλισης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου δεν υπερβαίνει τα 15 έτη από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας. Το αργότερο 1 έτος πριν από το τέλος της μέγιστης διάρκειας της παρέκκλισης, τα συνδεδεμένα μέρη τροποποιούν το παράρτημα ΙΧ του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, ώστε να διασφαλιστούν η υλοποίηση και η εφαρμογή όλων των σχετικών διατάξεων των νομικών πράξεων της ΕΕ από το συνδεδεμένο κράτος πριν από την ημερομηνία λήξης της εν λόγω παρέκκλισης. 6 μήνες πριν από την εν λόγω ημερομηνία λήξης, το συνδεδεμένο κράτος έχει υλοποιήσει και εφαρμόσει ολοκληρωμένα, πλήρως και αποτελεσματικά όλες τις διατάξεις της ΕΕ για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η αξιολόγηση που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού αξιολογεί την εκπλήρωση της υποχρέωσης του συνδεδεμένου κράτους να έχει εφαρμόσει απόλυτα, πλήρως και αποτελεσματικά όλες τις διατάξεις της ΕΕ για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως προβλέπεται στην παρούσα παράγραφο.

ΑΡΘΡΟ 5

Σχέδιο δράσης για την υλοποίηση και την εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ

1. Το συνδεδεμένο κράτος, προτού αποκτήσει πρόσβαση στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ ή σε ένα ή περισσότερα τμήματα της αγοράς της, καταρτίζει σχέδιο δράσης και χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη της υλοποίησης και της εφαρμογής της σχετικής νομικής πράξης της ΕΕ για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή για ένα ή περισσότερα τμήματα της αγοράς του.
2. Το συνδεδεμένο κράτος κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της υποεπιτροπής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, την έγκριση του σχεδίου δράσης και τυχόν σημαντικές τροποποιήσεις του. Το συνδεδεμένο κράτος μπορεί να παρέχει εκθέσεις παρακολούθησης που απορρέουν από το σχέδιο δράσης.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, το συνδεδεμένο κράτος ασκεί, βάσει του σχεδίου δράσης του, τη διακριτική του ευχέρεια για να προσδιορίσει την κατάλληλη στιγμή που θα ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διενεργήσει την αξιολόγηση που απαιτείται για την απόκτηση πρόσβασης στην εσωτερική αγορά της ΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 6

Έναρξη ισχύος της πρόσβασης στην αγορά

1. Μετά την έκδοση θετικής σύστασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 3 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, σχετικά με την εκπλήρωση όλων των αναγκαίων προϋποθέσεων του άρθρου 3 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, και κατόπιν σύστασης της υποεπιτροπής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η μεικτή επιτροπή εκδίδει απόφαση για την επέκταση της πρόσβασης σε ένα ή περισσότερα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ του συνδεδεμένου κράτους.
2. Η απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται της ημερομηνίας της έκδοσης της από τη μεικτή επιτροπή.
3. Καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της παρέκκλισης που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, η πρόσβαση των οικονομικών φορέων της ΕΕ στη χρηματοπιστωτική αγορά του συνδεδεμένου κράτους αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της απόφασης της μεικτής επιτροπής, η οποία παρέχει στο συνδεδεμένο κράτος πρόσβαση σε ένα ή περισσότερα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ. Η εν λόγω πρόσβαση στην αγορά περιορίζεται στο τμήμα ή στα τμήματα που αναφέρονται στην εν λόγω απόφαση.

ΑΡΘΡΟ 7

Τοπική παροχή υπηρεσιών στο συνδεδεμένο κράτος

1. Οι εποπτικές αρχές του συνδεδεμένου κράτους διασφαλίζουν ότι οι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός τους ασκούν σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων τους εντός της δικαιοδοσίας τους, εξυπηρετώντας τις αγορές τους. Απαγορεύουν την εγκατάσταση στη δικαιοδοσία τους παροχών χωρίς ενεργές επιχειρηματικές δραστηριότητες ή σημαντικά περιουσιακά στοιχεία.
2. Η συμμόρφωση με την υποχρέωση που ορίζεται στην παράγραφο 1 παρακολουθείται στο πλαίσιο της παρακολούθησης της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους που αναφέρεται στο άρθρο 13 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΕ

ΑΡΘΡΟ 8

Εξέταση του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους

1. Υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ και του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹ διενεργούν, στον αντίστοιχο τομέα αρμοδιότητάς τους όπως προβλέπεται από το δίκαιο της ΕΕ, εξέταση του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους ως εξής:

- α) το συνδεδεμένο κράτος παρέχει στην αρμόδια εποπτική αρχή της ΕΕ και στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης:
 - i) λεπτομερή περιγραφή του χρηματοπιστωτικού τομέα του, συμπεριλαμβανομένων καταλόγου των αδειοδοτημένων ή εγγεγραμμένων παροχών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και της νομικής μορφής τους, της ταυτότητας των διευθυντών τους, της ταυτότητας και της ιθαγένειας των μετόχων τους, των σχέσεων του ομίλου, της οικονομικής σημασίας (συνολικά τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία, υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία, και συνολικά ασφάλιστρα)·
 - ii) τυχόν συμπληρωματικές πληροφορίες που απαιτούνται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης για την ολοκλήρωση της εξέτασης δυνάμει του παρόντος άρθρου·

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 (ΕΕ L 225 της 30.7.2014, σ. 1).

- β) οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ διενεργούν ελέγχους των ισολογισμών και ελέγχους της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων για τον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό τομέα με βάση τη μεθοδολογία τους, σε συνεργασία με τις σχετικές αρμόδιες αρχές του συνδεδεμένου κράτους.
- γ) η ύπαρξη, η δομή και η ποιότητα του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, του συστήματος εγγύησης των ασφαλίσεων και του καθεστώτος εξυγίανσης αξιολογούνται από την αρμόδια εποπτική αρχή της ΕΕ και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης σύμφωνα με το σχετικό ενωσιακό δίκαιο.
2. Για τη διενέργεια της εξέτασης δυνάμει του παρόντος άρθρου, οι εποπτικές αρχές της ΕΕ και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης μπορούν να προσφεύγουν, κατά περίπτωση, στη συνδρομή τρίτων μερών σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.
3. Οι δαπάνες που συνδέονται με την εξέταση βάσει του παρόντος άρθρου βαρύνουν το συνδεδεμένο κράτος.

ΑΡΘΡΟ 9

Αξιολόγηση της υλοποίησης και της εφαρμογής των νομικών πράξεων της ΕΕ από το συνδεδεμένο κράτος

1. Η ΕΕ αξιολογεί την πληρότητα και τη συμμόρφωση της νομοθεσίας και του κανονιστικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους με τη σχετική νομική πράξη της ΕΕ. Αξιολογεί, ειδικότερα, τη συμμόρφωση με τις διατάξεις των πράξεων της ΕΕ που εφαρμόζονται:
- α) σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ χωρίς καμία διάκριση, ιδίως οι διατάξεις όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας· και
- β) στο συγκεκριμένο τμήμα ή στα συγκεκριμένα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ, όπως αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

2. Η συμμόρφωση της νομοθεσίας και του κανονιστικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους με τη σχετική νομική πράξη της ΕΕ μπορεί να αξιολογηθεί με τη βοήθεια τρίτων μερών σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθορίζει την εντολή για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και ενημερώνει το συνδεδεμένο κράτος για τη σχετική διαδικασία σύναψης σύμβασης και τα αποτελέσματά της.
3. Οι δαπάνες που συνδέονται με την αξιολόγηση βάσει του παρόντος άρθρου βαρύνουν το συνδεδεμένο κράτος.

ΑΡΘΡΟ 10

Αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους

1. Η αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους καλύπτει την ανεξαρτησία, την ευρωστία, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του εποπτικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους. Η αξιολόγηση αυτή καλύπτει επίσης την εποπτεία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο συνδεδεμένο κράτος, συμπεριλαμβανομένων της ύπαρξης και της ορθής λειτουργίας μονάδας χρηματοοικονομικών πληροφοριών.
2. Η αξιολόγηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 διενεργείται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ σε συνεργασία με τις σχετικές αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ. Οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ καθορίζουν τα κριτήρια και τη μεθοδολογία της εν λόγω αξιολόγησης και ενημερώνουν σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το συνδεδεμένο κράτος. Τα κριτήρια και η μεθοδολογία για την εν λόγω αξιολόγηση αντανακλούν την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την ανεξαρτησία, την ευρωστία, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του αντίστοιχου εποπτικού πλαισίου.

3. Για τη διενέργεια της αξιολόγησης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, οι εποπτικές αρχές της ΕΕ μπορούν να προσφεύγουν, κατά περίπτωση, στη συνδρομή τρίτων μερών σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

4. Οι δαπάνες που συνδέονται με την αξιολόγηση βάσει του παρόντος άρθρου βαρύνουν το συνδεδεμένο κράτος.

ΑΡΘΡΟ 11

Αποτελέσματα της αξιολόγησης

1. Μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους που αναφέρεται στο άρθρο 8 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης εκδίδουν γνώμη προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρέχοντας αξιολόγηση του χρηματοπιστωτικού τομέα του συνδεδεμένου κράτους.

2. Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους που αναφέρεται στο άρθρο 10 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ εκδίδουν γνώμη προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρέχοντας αξιολόγηση του εποπτικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους.

3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις γνώμες που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, καθώς και την αξιολόγηση της υλοποίησης και της εφαρμογής των νομικών πράξεων της ΕΕ που αναφέρονται στο άρθρο 9 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, εκδίδει σύσταση προς την υποεπιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Η σύσταση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου κρίνεται αν πρόκειται να χορηγηθεί στο συνδεδεμένο κράτος πρόσβαση στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ ή σε ένα ή περισσότερα τμήματα της αγοράς αυτής, με γνώμονα τις ακόλουθες παραμέτρους:

- α) αν, κατά τους ελέγχους των ισολογισμών ή τους ελέγχους της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β) του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, εντοπιστούν κίνδυνοι για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, δεν παρέχεται πρόσβαση στο αντίστοιχο τμήμα ή στα αντίστοιχα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ έως ότου αυτοί οι κίνδυνοι αντιμετωπιστούν δεόντως·
- β) αν η αξιολόγηση του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων, του συστήματος εγγύησης των ασφαλίσεων ή του καθεστώτος εξυγίανσης που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο γ), του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου είναι αρνητική, δεν παρέχεται πρόσβαση στο τμήμα του τραπεζικού κλάδου ή στο τμήμα ασφάλισης και αντασφάλισης έως ότου αντιμετωπιστούν δεόντως οι εν λόγω ελλείψεις·
- γ) αν, κατά την αξιολόγηση της υλοποίησης και της εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, διαπιστωθούν ελλείψεις σε έναν ή περισσότερους τομείς, δεν παρέχεται πρόσβαση στο αντίστοιχο τμήμα ή στα αντίστοιχα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, έως ότου αντιμετωπιστούν δεόντως οι εν λόγω ελλείψεις·
- δ) αν, κατά την αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους, διαπιστωθούν ελλείψεις, δεν παρέχεται πρόσβαση στο αντίστοιχο τμήμα ή στα αντίστοιχα τμήματα της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, έως ότου αντιμετωπιστούν δεόντως οι εν λόγω ελλείψεις.

4. Εάν η σύσταση που αναφέρεται στην παράγραφο 3 είναι αρνητική, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή γνωστοποιεί στην υποεπιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών τις κατευθυντήριες γραμμές και τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει το συνδεδεμένο κράτος για την αντιμετώπιση των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν. Το συνδεδεμένο κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να υποβάλει νέο αίτημα αξιολόγησης για την απόκτηση πρόσβασης στην αγορά έως 1 έτος μετά την κοινοποίηση των γραμμών αυτών και δράσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μετά την υποβολή νέου αιτήματος, το συνδεδεμένο κράτος παρέχει στοιχεία που αποδεικνύουν την εκ μέρους του τήρηση των προβλεπόμενων κατευθυντήριων γραμμών και την υλοποίηση των απαιτούμενων δράσεων.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

ΑΡΘΡΟ 12

Παρακολούθηση της υλοποίησης
και της εφαρμογής των νομικών πράξεων της ΕΕ από το συνδεδεμένο κράτος

1. Αφού η μεικτή επιτροπή επεκτείνει, σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, την πρόσβαση του συνδεδεμένου κράτους στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ ή σε ένα ή περισσότερα τμήματά της, η συνεχιζόμενη συμμόρφωση της νομοθεσίας και του κανονιστικού πλαισίου του συνδεδεμένου κράτους με τη σχετική νομική πράξη της ΕΕ εξακολουθεί να υπόκειται σε αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της πρόσβασης στην αγορά. Η παρακολούθηση διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.
2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει τα αποτελέσματα της επακόλουθης παρακολούθησης στην υποεπιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων τυχόν συστάσεων για την αντιμετώπιση ζητημάτων που εντοπίστηκαν κατά τη διαδικασία παρακολούθησης. Το συνδεδεμένο κράτος εφαρμόζει τις συστάσεις εντός του χρονοδιαγράμματος που καθορίζεται στις εν λόγω συστάσεις.

3. Εάν κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης και της εφαρμογής των νομικών πράξεων της ΕΕ διαπιστωθούν σημαντικές ελλείψεις σε έναν ή περισσότερους τομείς, η ΕΕ έχει το δικαίωμα να αναστείλει την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού όσον αφορά το σχετικό τμήμα ή τα σχετικά τμήματα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία της εν λόγω αναστολής καθορίζονται στα άρθρα 18 και 19 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.

4. Οι δαπάνες που συνδέονται με την τακτική παρακολούθηση βάσει του παρόντος άρθρου βαρύνουν το συνδεδεμένο κράτος.

ΑΡΘΡΟ 13

Παρακολούθηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους

1. Αφού η μεικτή επιτροπή επεκτείνει, σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, την πρόσβαση του συνδεδεμένου κράτους στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ ή σε ένα ή περισσότερα τμήματά της, η αξιολόγηση της εποπτικής υποδομής του συνδεδεμένου κράτους διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 10 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού. Η εν λόγω αξιολόγηση οργανώνεται κάθε 2 έτη, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην υποεπιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων τυχόν συστάσεων που έχουν συντάξει οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ για την αντιμετώπιση ζητημάτων που εντοπίστηκαν κατά την εν λόγω παρακολούθηση.

3. Το συνδεδεμένο κράτος εφαρμόζει τις συστάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 εντός του χρονοδιαγράμματος που προσδιορίζεται στις εν λόγω συστάσεις. Οι αρμόδιες εποπτικές αρχές της ΕΕ ελέγχουν αν οι εν λόγω συστάσεις έχουν εφαρμοστεί πλήρως.

4. Εάν το συνδεδεμένο κράτος δεν αποκαταστήσει τις ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στις συστάσεις αξιολόγησης εντός του καθορισμένου χρονοδιαγράμματος, η ΕΕ έχει το δικαίωμα να αναστείλει την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου όσον αφορά το σχετικό τμήμα ή τα σχετικά τμήματα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία της εν λόγω αναστολής καθορίζονται στα άρθρα 18 και 19 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

5. Οι δαπάνες που συνδέονται με την τακτική παρακολούθηση βάσει του παρόντος άρθρου βαρύνουν το συνδεδεμένο κράτος.

ΜΕΡΟΣ IV

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

ΑΡΘΡΟ 14

Εποπτικές αρχές της ΕΕ – γενικές αρχές για τις εξουσίες

1. Οι εποπτικές αρχές της ΕΕ διαθέτουν, έναντι του τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και των αρμόδιων αρχών του συνδεδεμένου κράτους, όλες τις εξουσίες που τους ανατίθενται από τους ιδρυτικούς κανονισμούς τους, τη σχετική τομεακή νομοθεσία της ΕΕ και τα άρθρα 8, 10, 11, 13 και 15 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.
2. Οι εξουσίες των εποπτικών αρχών της ΕΕ περιλαμβάνουν την εξουσία να λαμβάνουν αποφάσεις και να διατυπώνουν συστάσεις προς τους παρόχους χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή τις αρμόδιες αρχές του συνδεδεμένου κράτους, όπως απαιτείται για να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, η προστασία των καταναλωτών, των επενδυτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών ή η διαφύλαξη της σταθερότητας και της ακεραιότητας της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Οι εξουσίες αυτές ασκούνται σε συνεννόηση με τις αρχές χρηματοπιστωτικής εποπτείας του συνδεδεμένου κράτους.
3. Το συνδεδεμένο κράτος μεριμνά ώστε οι εποπτικές αρχές της ΕΕ να μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά τις εξουσίες τους εντός της δικαιοδοσίας του και συμβάλλει αναλόγως στην κάλυψη των δημοσιονομικών τους αναγκών. Οι αρμόδιες αρχές του συνδεδεμένου κράτους συνεργάζονται με τις εποπτικές αρχές της ΕΕ κατά την άσκηση των εξουσιών τους εντός της δικαιοδοσίας τους και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την αποτελεσματική και συνεπή εφαρμογή όλων των αποφάσεων και συστάσεων που εκδίδουν οι εποπτικές αρχές της ΕΕ.

4. Όπου οι εποπτικές αρχές της ΕΕ διαθέτουν άμεσες εποπτικές εντολές ή εξουσίες άμεσης παρέμβασης δυνάμει των ιδρυτικών νομικών πράξεών τους, της αντίστοιχης τομεακής νομοθεσίας της ΕΕ και του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, οι αποφάσεις που εκδίδουν είναι νομικά δεσμευτικές και άμεσα εφαρμοστέες εντός της δικαιοδοσίας του συνδεδεμένου κράτους, χωρίς να απαιτείται επικύρωση από αρμόδια αρχή του συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 15

Εποπτικές αρχές της ΕΕ – εξουσίες έκτακτης ανάγκης

1. Σε περίπτωση δυσμενών εξελίξεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα του συνδεδεμένου κράτους οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντική οικονομική ζημία σε πελάτες ή καταναλωτές, ή να απειλήσουν την εύρυθμη λειτουργία και την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, ή τη σταθερότητα ή την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ ή ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη της, εν όλω ή εν μέρει, κάθε εποπτική αρχή της ΕΕ έχει την εξουσία να ζητήσει από τη σχετική αρμόδια αρχή του συνδεδεμένου κράτους να λάβει άμεσα μέτρα για την επαρκή αντιμετώπιση της απειλής εντός προθεσμίας που της κοινοποιείται.

2. Εάν διαπιστώσει ότι οι σχετικές αρμόδιες αρχές του συνδεδεμένου κράτους δεν έχουν λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της απειλής εντός της κοινοποιηθείσας προθεσμίας ή ότι τα μέτρα που έλαβαν δεν αντιμετωπίζουν επαρκώς την απειλή, κάθε εποπτική αρχή της ΕΕ, σε αυτές τις εξαιρετικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, έχει την εξουσία, υπό τους όρους που καθορίζονται στη σχετική τομεακή νομοθεσία της ΕΕ, και ιδίως στο άρθρο 9 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, στο άρθρο 9 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 και στο άρθρο 9 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1095/2010, να εκδίδει τις ακόλουθες αποφάσεις έναντι των παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι στο συνδεδεμένο κράτος:

α) προσωρινά να απαγορεύσουν ή να περιορίσουν την εμπορική προώθηση, διανομή ή πώληση ορισμένων χρηματοπιστωτικών μέσων, προϊόντων, ή χρηματοπιστωτικών μέσων/προϊόντων με ορισμένα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ή συγκεκριμένο είδος χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας ή πρακτικής, όπως η απαγόρευση της άσκησης νέων δραστηριοτήτων ή της ένταξης νέων πελατών, σε περιπτώσεις ύπαρξης ζητημάτων συμπεριφοράς ή προληπτικής εποπτείας, ή

β) προσωρινά να απαγορεύσουν ή να περιορίσουν ένα είδος χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας ή πρακτικής, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης διάθεσης περιουσιακών στοιχείων.

3. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, η αρμόδια εποπτική αρχή της ΕΕ εκδίδει απόφαση για την επιβολή προστίμου διοικητικού χαρακτήρα στον πάροχο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένος στο συνδεδεμένο κράτος. Οι μεικτές επιτροπές που συστήνονται βάσει του άρθρου 76 της συμφωνίας-πλαisiού θεσπίζουν λεπτομερείς συντονισμένους κανόνες σχετικά με:

- α) τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζονται για τον καθορισμό του ύψους του επιβαλλόμενου προστίμου και το ανώτατο όριο του προστίμου αυτού·
- β) τη διαδικασία άσκησης της εξουσίας επιβολής προστίμων·
- γ) τις ισχύουσες προθεσμίες παραγραφής για την επιβολή και την εκτέλεση των προστίμων.

4. Κάθε σχετική εποπτική αρχή της ΕΕ, ενεργώντας υπό τους όρους που ορίζονται στη σχετική νομοθεσία της ΕΕ, εκδίδει απόφαση που απευθύνεται στη σχετική αρμόδια αρχή του συνδεδεμένου κράτους για την αναστολή της άδειας που χορηγήθηκε σε πάροχο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε περίπτωση παραβίασης του ενωσιακού δικαίου, δόλιων δραστηριοτήτων, μη συμμόρφωσης με τη νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις «περί ικανοτήτων και ήθους» ή παραπτώματος έναντι πελατών ή δυνητικών πελατών του παρόχου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

5. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 2 έως 4 είναι νομικά δεσμευτικές και ισχύουν άμεσα εντός της δικαιοδοσίας του συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 16

Ρόλος του συνδεδεμένου κράτους

Οι αρμόδιες αρχές του συνδεδεμένου κράτους έχουν, με εξαίρεση το δικαίωμα ψήφου, και αποκλειστικά όσον αφορά τις αποφάσεις που απευθύνονται άμεσα στον χρηματοπιστωτικό τους τομέα ή στις αρχές τους, τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο των εργασιών των εποπτικών αρχών της ΕΕ και του συμβουλίου εποπτών τους.

ΑΡΘΡΟ 17

Συνεργασία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Το συνδεδεμένο κράτος εξασφαλίζει πλήρη συνεργασία με τις ορισθείσες αρχές της ΕΕ και των κρατών μελών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε διάδοχο φορέα ή φορείς τους.

ΜΕΡΟΣ V

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

ΑΡΘΡΟ 18

Μέτρα διασφάλισης – αρχές

1. Η ΕΕ μπορεί να αναστείλει προσωρινά την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου όσον αφορά το σχετικό τμήμα ή τα σχετικά τμήματα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στις εξής περιπτώσεις:
 - α) εάν διαπιστώθηκαν σημαντικές ελλείψεις ως προς την υλοποίηση και την εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΕ κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 12 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου·
 - β) εάν διαπιστώθηκαν σημαντικές ελλείψεις στο εποπτικό πλαίσιο του συνδεδεμένου κράτους κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 13 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου·
 - γ) σε περίπτωση έλλειψης συνεργασίας των αρμόδιων αρχών του συνδεδεμένου κράτους για την καταπολέμηση των παρατυπιών, της απάτης, της κατάχρησης, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με αποφάσεις που εκδίδονται από τις εποπτικές αρχές της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 15 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου·
 - δ) εάν έχουν διαπραχθεί καταστρατηγήσεις ή σημαντικές παραβιάσεις των νομικών πράξεων της ΕΕ στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

2. Η προσωρινή αναστολή εγκρίνεται σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία που προβλέπονται στο άρθρο 19 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.

ΑΡΘΡΟ 19

Μέτρα διασφάλισης – διαδικασίες

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 90 της συμφωνίας-πλαisiού, όταν η ΕΕ κρίνει ότι συντρέχουν ή συνέτρεξαν μία ή περισσότερες από τις καταστάσεις που προσδιορίζονται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, ενημερώνει σχετικά το συνδεδεμένο κράτος και παραπέμπει το θέμα στη μεικτή επιτροπή.

2. Η μεικτή επιτροπή συνεδριάζει χωρίς καθυστέρηση και, σε κάθε περίπτωση, το αργότερο 1 μήνα μετά την παραπομπή του θέματος σε αυτήν. Τα συνδεδεμένα κράτη διαβιβάζουν όλες τις χρήσιμες πληροφορίες στη μεικτή επιτροπή, ώστε να καταστεί δυνατή η εις βάθος εξέταση της κατάστασης. Η μεικτή επιτροπή εξετάζει όλες τις δυνατότητες εξεύρεσης λύσης σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία και μπορεί να λάβει οποιαδήποτε σχετική απόφαση, όταν κρίνεται απαραίτητο.

3. Εάν η μεικτή επιτροπή δεν βρει λύση στις καταστάσεις που προσδιορίζονται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 εντός 3 μηνών από την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης της μεικτής επιτροπής σύμφωνα με την παράγραφο 2, η ΕΕ γνωστοποιεί στο συνδεδεμένο κράτος την προτεινόμενη λύση για το πρόβλημα που έχει διαπιστωθεί.

4. Εάν το συνδεδεμένο κράτος δεν συμμορφωθεί με τη λύση που προτείνει η ΕΕ εντός 3 μηνών, η ΕΕ αναστέλλει την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου όσον αφορά το σχετικό τμήμα ή τα σχετικά τμήματα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έως ότου το συνδεδεμένο κράτος αποκαταστήσει την έλλειψη που διαπίστωσε η ΕΕ. Τα συνδεδεμένα μέρη συνεχίζουν να διεξάγουν τακτικό διάλογο για την εξεύρεση κοινώς αποδεκτής λύσης.

5. Μετά την αναστολή της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου σύμφωνα με την παράγραφο 4, το συνδεδεμένο κράτος μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στο ΔΕΕ. Όταν το συνδεδεμένο κράτος σχεδιάζει να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του ΔΕΕ σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, απευθύνει αμέσως σχετική γραπτή κοινοποίηση στην ΕΕ και παρέχει όλες τις συναφείς πληροφορίες.

ΜΕΡΟΣ VI

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 20

Υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 76 παράγραφος 8 πρώτη περίοδος της συμφωνίας-πλαisiού, συγκροτούνται δύο υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μεταξύ:

- α) της ΕΕ, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και της Ανδόρας, εκπροσωπούμενης από την οικεία αρχή που είναι αρμόδια για την πολιτική στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών· και
- β) της ΕΕ, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και του Αγίου Μαρίνου, εκπροσωπούμενου από την οικεία αρχή που είναι αρμόδια για την πολιτική στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, κάθε αναφορά σε υποεπιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών νοείται ως αναφορά σε οποιαδήποτε από τις υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που παρατίθενται στα στοιχεία α) και β).

2. Οι υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών επιτελούν τα ακόλουθα καθήκοντα:

- α) επιβλέπουν την υλοποίηση του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, όπως εφαρμόζεται μέσω των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους και των σχετικών διατάξεων των παραρτημάτων ΙΧ, ΧΙΙ και ΧΧΙΙ των εν λόγω πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους·

- β) διατυπώνουν τις ακόλουθες συστάσεις προς τις μεικτές επιτροπές:
- i) συστάσεις για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΧ των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους σύμφωνα με το άρθρο 81 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ii) συστάσεις για την επέκταση της πρόσβασης στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ ή σε ένα ή περισσότερα τμήματα της αγοράς της, σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού·
 - iii) άλλες συστάσεις·
- γ) διατυπώνουν συστάσεις προς την επιτροπή σύνδεσης, κατά περίπτωση·
- δ) αναλαμβάνουν όλα τα άλλα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που τους ανατίθενται από διατάξεις του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.
3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις εποπτικές αρχές της ΕΕ να παραστούν στις συνεδριάσεις της υποεπιτροπής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για τεχνικές συζητήσεις, εφόσον είναι αναγκαίο.
4. Στις περιπτώσεις που οι τροποποιήσεις των παραρτημάτων ΙΧ των πρωτοκόλλων συνδεδεμένου κράτους αφορούν αμφότερα τα συνδεδεμένα κράτη, οι υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών διεξάγουν τις εργασίες τους σε κοινές συνεδριάσεις, βάσει συντονισμένων προτάσεων.
5. Οι υποεπιτροπές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών συνεδριάζουν σε ετήσια βάση ή σε όποιο άλλο χρονικό διάστημα καθορίσουν τα μέλη τους. Οι συνεδριάσεις είναι δυνατόν να διεξάγονται με κάθε τεχνολογικό μέσο που διαθέτουν τα συνδεδεμένα μέρη.

ΜΕΡΟΣ VII

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 21

Δραστηριότητες των κεντρικών τραπεζών και των νομισματικών αρχών

Καμία διάταξη της παρούσας συμφωνίας δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες που ασκούν δημόσιες αρχές, κεντρικές τράπεζες, νομισματικές αρχές ή άλλοι φορείς που τελούν υπό την κυριότητα ή τον έλεγχο συνδεδεμένου μέρους κατά την εφαρμογή νομισματικών ή συναλλαγματικών πολιτικών.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 4
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Όσον αφορά τις συμφωνίες, αποφάσεις από ενώσεις επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές που υφίστανται ήδη κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας και οι οποίες υπάγονται στο άρθρο 38 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαίσιου, η απαγόρευση του άρθρου 8 παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας, εάν οι εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις από ενώσεις επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές τροποποιηθούν εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας έτσι ώστε να πληρούνται οι όροι εφαρμογής των εξαιρέσεων κατά κατηγορίες που προβλέπονται στο παράρτημα XIV του πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 2

Όσον αφορά τις συμφωνίες, αποφάσεις από ενώσεις επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές που υφίστανται ήδη κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας και οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 38 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαίσιου, η απαγόρευση του άρθρου 8 παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας, εάν οι εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις από ενώσεις επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές τροποποιηθούν εντός προθεσμίας δώδεκα μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας έτσι ώστε να μην εμπίπτουν πλέον στην απαγόρευση αυτή.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 5
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ

ΑΡΘΡΟ 1

Αντικείμενο

1. Το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο εφαρμόζεται στη συνεργασία στον τομέα των στατιστικών μεταξύ των συνδεδεμένων μερών, ώστε να εξασφαλίζονται η παραγωγή και η διάδοση συνεκτικών και συγκρίσιμων στατιστικών πληροφοριών για την περιγραφή και την παρακολούθηση όλων των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών που είναι συναφείς με τη συνεργασία τους.
2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, τα συνδεδεμένα μέρη αναπτύσσουν και χρησιμοποιούν εναρμονισμένες μεθόδους, ορισμούς και ταξινομήσεις, καθώς και κοινά προγράμματα και διαδικασίες, οργανώνοντας τις στατιστικές εργασίες σε κατάλληλο διοικητικό επίπεδο και σύμφωνα με το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο.
3. Η παραγωγή στατιστικών από τα συνδεδεμένα μέρη είναι αμερόληπτη, αξιόπιστη, αντικειμενική, επιστημονικά ανεξάρτητη, οικονομικά αποδοτική και εμπιστευτική. Η παραγωγή στατιστικών δεν επιβάλλει υπέρογκες επιβαρύνσεις στους οικονομικούς φορείς.

ΑΡΘΡΟ 2

Στατιστικές υποεπιτροπές

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 76 παράγραφος 8 πρώτη περίοδος της συμφωνίας-πλαisiού, συγκροτούνται δύο στατιστικές υποεπιτροπές μεταξύ:

- α) της ΕΕ, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και της Ανδόρας, εκπροσωπούμενης από τις οικείες αρχές που είναι αρμόδιες για τη συνεργασία στον τομέα των στατιστικών και
- β) της ΕΕ, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και του Αγίου Μαρίνου, εκπροσωπούμενου από τις οικείες αρχές που είναι αρμόδιες για τη συνεργασία στον τομέα των στατιστικών.

Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού, κάθε αναφορά σε στατιστική υποεπιτροπή νοείται ως αναφορά σε οποιαδήποτε από τις στατιστικές υποεπιτροπές που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β).

2. Οι στατιστικές υποεπιτροπές είναι αρμόδιες για τη διαχείριση του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού και διασφαλίζουν την ορθή εκτέλεσή του. Για τον σκοπό αυτόν, διατυπώνουν συστάσεις και λαμβάνουν αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο. Οι στατιστικές υποεπιτροπές εκδίδουν τις αποφάσεις τους με συναίνεση.

3. Οι στατιστικές υποεπιτροπές και η επιτροπή Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹ οργανώνουν τα καθήκοντά τους για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου σε κοινές συνεδριάσεις.
4. Οι στατιστικές υποεπιτροπές συνεδριάζουν ανάλογα με τις ανάγκες. Κάθε συνδεδεμένο μέρος μπορεί να ζητήσει τη σύγκληση της στατιστικής υποεπιτροπής. Οι στατιστικές υποεπιτροπές δύνανται να αποφασίσουν να συγκροτήσουν ομάδες εργασίας που μπορούν να τις επικουρούν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.
5. Ένα συνδεδεμένο μέρος μπορεί ανά πάσα στιγμή να υποβάλει στην στατιστική υποεπιτροπή ζήτημα ενδιαφέροντος σε σχέση με το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο.
6. Σε κάθε απόφαση στατιστικής υποεπιτροπής αναφέρεται η ημερομηνία εφαρμογής της. Η απόφαση αυτή υποβάλλεται, όταν κρίνεται αναγκαίο, προς έγκριση σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της στατιστικής υποεπιτροπής και τίθεται σε ισχύ από την εν λόγω στατιστική υποεπιτροπή σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της.

¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1101/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διαβίβαση στη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πληροφοριών που καλύπτονται από το στατιστικό απόρρητο, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 322/97 του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές και της απόφασης 89/382/ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου για τη σύσταση επιτροπής του στατιστικού προγράμματος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ ΕΕ L 87 της 31.3.2009, σ. 164).

ΑΡΘΡΟ 3

Στατιστική συνεργασία

1. Το ευρωπαϊκό στατιστικό πρόγραμμα που αναφέρεται στο άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 αποτελεί το πλαίσιο για τις στατιστικές δράσεις που θα εκτελεστεί από τα συνδεδεμένα κράτη για τις σχετικές χρονικές περιόδους που καλύπτονται από το ευρωπαϊκό στατιστικό πρόγραμμα. Όλοι οι βασικοί τομείς και τα στατιστικά θέματα του ευρωπαϊκού στατιστικού προγράμματος θεωρούνται συναφείς/-ή για τη στατιστική συνεργασία που προβλέπεται στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο και είναι ανοικτοί/-ά για την πλήρη συμμετοχή από τα συνδεδεμένα κράτη.
2. Ειδικά ετήσια στατιστικά προγράμματα ΕΕ/συνδεδεμένου κράτους (ετήσιο στατιστικό πρόγραμμα ΕΕ/Ανδόρας και ετήσιο στατιστικό πρόγραμμα ΕΕ/Αγίου Μαρίνου) καταρτίζονται ετησίως από τις στατιστικές υποεπιτροπές ως υποσύνολο του ετήσιου προγράμματος εργασιών που καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το κεφάλαιο ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και παράλληλα με αυτό. Κάθε ειδικό ετήσιο στατιστικό πρόγραμμα ΕΕ/συνδεδεμένου κράτους εγκρίνεται από την στατιστική υποεπιτροπή. Τα εν λόγω προγράμματα αναφέρουν ειδικότερα τις δράσεις στο πλαίσιο των σχετικών θεμάτων του ετήσιου στατιστικού προγράμματος που είναι προτεραιότητα για την αντίστοιχη στατιστική συνεργασία ΕΕ/συνδεδεμένου κράτους κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα.
3. Οι στατιστικές πληροφορίες που προέρχονται από τα συνδεδεμένα κράτη διαβιβάζονται στη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) για αποθήκευση, επεξεργασία και διάθεση. Προς τον σκοπό αυτόν, οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες («ΕΣΥ») των συνδεδεμένων κρατών συνεργάζονται στενά με την Eurostat προκειμένου να διασφαλίσουν την ορθή διαβίβαση και διάθεση στοιχείων από τα κράτη αυτά στις διάφορες ομάδες χρηστών μέσω των συνήθων διαύλων διάθεσης στο πλαίσιο των στατιστικών της ΕΕ/του συνδεδεμένου κράτους. Η επεξεργασία των στατιστικών από τα συνδεδεμένα κράτη διέπεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009.

4. Μια στατιστική υποεπιτροπή εξετάζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο πλαίσιο των σχετικών στατιστικών δράσεων της ΕΕ/του συνδεδεμένου κράτους. Αξιολογεί ειδικότερα αν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι, οι προτεραιότητες και οι δράσεις που σχεδιάζονται τα 3 πρώτα έτη εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Αξιολογεί επίσης αν το περιεχόμενο του παραρτήματος XXI του σχετικού πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους αντικατοπτρίζει επαρκώς τη συνάφεια που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

ΑΡΘΡΟ 4

Συμμετοχή

1. Οι οντότητες που είναι εγκατεστημένες στα συνδεδεμένα κράτη έχουν το δικαίωμα συμμετοχής σε ειδικά προγράμματα της ΕΕ τα οποία διαχειρίζεται η Eurostat, με τα ίδια συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως και οι οντότητες που είναι εγκατεστημένες στην ΕΕ.
2. Εθνικοί εμπειρογνώμονες από τα συνδεδεμένα κράτη μπορούν να αποσπώνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή («Eurostat»). Οι δαπάνες που συνδέονται με την απόσπαση των εν λόγω εθνικών εμπειρογνομόνων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή («Eurostat»), συμπεριλαμβανομένων των μισθών, των δαπανών κοινωνικής ασφάλισης, της παροχής συντάξεων, των ημερήσιων αποζημιώσεων και των επιδομάτων ταξιδιού, βαρύνουν εξ ολοκλήρου το συνδεδεμένο κράτος που τους αποσπά.
3. Οι οντότητες που είναι εγκατεστημένες στην ΕΕ έχουν το δικαίωμα συμμετοχής σε ειδικά προγράμματα που διαχειρίζονται οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες των συνδεδεμένων κρατών, με τα ίδια συμβατικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως και οι οντότητες που είναι εγκατεστημένες στα συνδεδεμένα κράτη.

ΑΡΘΡΟ 5

Άλλες μορφές συνεργασίας

1. Η μεταφορά τεχνολογίας στον τομέα των στατιστικών μεταξύ των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών του συνδεδεμένου κράτους και της Eurostat δύναται να διενεργείται μέσω αμοιβαίας συμφωνίας.
2. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων και ρυθμίσεων που προβλέπονται στο κεφάλαιο 19 του παραρτήματος XI κάθε πρωτοκόλλου συνδεδεμένου κράτους, τα συνδεδεμένα μέρη μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες στον τομέα των στατιστικών.
3. Οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες των συνδεδεμένων μερών μπορούν να ανταλλάσσουν υπαλλήλους μεταξύ τους. Οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες των κρατών μελών της ΕΕ μπορούν επίσης να ανταλλάσσουν υπαλλήλους τους με υπαλλήλους των συνδεδεμένων κρατών. Οι όροι που θα διέπουν αυτές τις ανταλλαγές συμφωνούνται απευθείας μεταξύ των οικείων εθνικών στατιστικών υπηρεσιών.

ΑΡΘΡΟ 6

Δημοσιονομικές διατάξεις

1. Για την κάλυψη του συνόλου των δαπανών συμμετοχής τους, τα συνδεδεμένα κράτη συνεισφέρουν οικονομικά στο ευρωπαϊκό στατιστικό πρόγραμμα σε ετήσια βάση.
2. Οι κανόνες που διέπουν τη χρηματοδοτική συνεισφορά των συνδεδεμένων κρατών καθορίζονται στο άρθρο 68 της συμφωνίας-πλαίσιου.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 6
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Πεδίο εφαρμογής

Εάν ένα συνδεδεμένο μέρος υποβάλει διαφορά σε διαιτησία σύμφωνα με το άρθρο 90 παράγραφος 8, το άρθρο 97 παράγραφος 9 ή το άρθρο 98 παράγραφος 6 της συμφωνίας-πλαίσίου, εφαρμόζεται το παρόν πρωτόκολλο πλαισίου.

ΑΡΘΡΟ 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσίου, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) «ενάγων»: το συνδεδεμένο μέρος που υποβάλλει τη διαφορά σε διαιτησία σύμφωνα με το άρθρο 90 παράγραφος 8, το άρθρο 97 παράγραφος 9 ή το άρθρο 98 παράγραφος 6 της συμφωνίας-πλαίσίου·

- β) «εναγόμενος»: το συνδεδεμένο μέρος που έχει λάβει:
- i) τα αντισταθμιστικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 90 παράγραφος 7 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ii) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - iii) τα επείγοντα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - iv) τα μέτρα εξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 8 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - v) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού· ή
 - vi) τα μέτρα εξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
- γ) «εκπρόσωπος συνδεδεμένου μέρους»: υπάλληλος ή κάθε πρόσωπο που διορίζεται από ένα συνδεδεμένο μέρος και το οποίο εκπροσωπεί το εν λόγω συνδεδεμένο μέρος για σκοπούς επίλυσης διαφοράς βάσει του άρθρου 90 παράγραφος 8, του άρθρου 97 παράγραφος 9 ή του άρθρου 98 παράγραφος 6 της συμφωνίας-πλαisiού·
- δ) «σύμβουλος»: το πρόσωπο που ορίζεται από ένα συνδεδεμένο μέρος για να παρέχει συμβουλές ή συνδρομή στο εν λόγω συνδεδεμένο μέρος κατά τη διαδικασία που διεξάγεται ενώπιον του διαιτητικού οργάνου·
- ε) «βοηθός»: πρόσωπο το οποίο, σύμφωνα με τους όρους του διορισμού του, διενεργεί έρευνες ή επικουρεί μέλος διαιτητικού οργάνου υπό τη διεύθυνση και τον έλεγχο αυτού του μέλους του διαιτητικού οργάνου·

- στ) «υποψήφιος»: το πρόσωπο το όνομα του οποίου περιλαμβάνεται στον κατάλογο που αναφέρεται στο άρθρο 4 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλασιού και το οποίο εξετάζεται για ενδεχόμενη επιλογή του ως μέλους διαιτητικού οργάνου βάσει του εν λόγω άρθρου.

ΑΡΘΡΟ 3

Γραμματεία και γραμματειακή υποστήριξη

Κατόπιν γραπτού αιτήματος των συνδεδεμένων μερών ή του διαιτητικού οργάνου, το Διεθνές Γραφείο του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου («Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο») εκτελεί χρέη γραμματείας και παρέχει κατάλληλη γραμματειακή υποστήριξη στο διαιτητικό όργανο.

ΑΡΘΡΟ 4

Κατάλογος προσώπων που είναι πρόθυμα και ικανά να ασκήσουν καθήκοντα μέλους διαιτητικού οργάνου

1. Κάθε μεικτή επιτροπή καταρτίζει κατάλογο 15 προσώπων που είναι πρόθυμα και ικανά να ασκήσουν καθήκοντα μέλους διαιτητικού οργάνου. Για τον σκοπό αυτόν, κάθε συνδεδεμένο μέρος ορίζει πέντε πρόσωπα. Τα συνδεδεμένα μέρη ορίζουν επίσης από κοινού πέντε πρόσωπα τα οποία θα εκτελούν χρέη προέδρου του διαιτητικού οργάνου. Οι μεικτές επιτροπές μεριμνούν ώστε οι εν λόγω κατάλογοι να πληρούν πάντοτε τις απαιτήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

2. Οι κατάλογοι που καταρτίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 περιλαμβάνουν μόνο πρόσωπα των οποίων η ανεξαρτησία είναι πέραν πάσης αμφιβολίας, διαθέτουν τα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται για διορισμό σε ανώτατο δικαστικό αξίωμα στη χώρα τους, ή είναι νομικοί εγνωσμένου κύρους και διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ή πείρα στο δίκαιο της Ένωσης και στο δημόσιο διεθνές δίκαιο. Οι εν λόγω κατάλογοι δεν περιλαμβάνουν πρόσωπα τα οποία είναι μέλη, υπάλληλοι ή λοιπό προσωπικό των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, της κυβέρνησης κράτους μέλους της ΕΕ ή της κυβέρνησης συνδεδεμένου κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 5

Διαβίβαση των κοινοποιήσεων

1. Το διαιτητικό όργανο διαβιβάζει όλες τις αιτήσεις, ανακοινώσεις, γραπτά υπομνήματα και άλλα έγγραφα στα συνδεδεμένα μέρη ταυτόχρονα.
2. Όταν ένα συνδεδεμένο μέρος απευθύνει αίτηση, ανακοίνωση, γραπτό υπόμνημα ή άλλο έγγραφο στο διαιτητικό όργανο, αποστέλλει ταυτόχρονα αντίγραφο του εν λόγω εγγράφου στο άλλο συνδεδεμένο μέρος.
3. Όταν ένα συνδεδεμένο μέρος απευθύνει στο άλλο συνδεδεμένο μέρος αίτηση, ανακοίνωση, γραπτό υπόμνημα ή άλλο έγγραφο που αφορά τη διαφορά, αποστέλλει ταυτόχρονα αντίγραφο του εν λόγω εγγράφου στο διαιτητικό όργανο.
4. Κάθε κοινοποίηση που αναφέρεται στις παραγράφους 1 έως 3 γίνεται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή, κατά περίπτωση, με άλλον τρόπο τηλεπικοινωνίας που παρέχει απόδειξη της αποστολής. Εάν δεν υπάρχουν αποδείξεις για το αντίθετο, οι κοινοποιήσεις αυτές θεωρείται ότι διαβιβάζονται κατά την ημερομηνία αποστολής τους. Όλες οι κοινοποιήσεις απευθύνονται στη νομική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στην αποστολή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους στην ΕΕ.

ΑΡΘΡΟ 6

Κοινοποίηση διαιτησίας

1. Η διαιτητική διαδικασία θεωρείται ότι αρχίζει από την ημερομηνία κατά την οποία ο εναγόμενος παραλαμβάνει την κοινοποίηση διαιτησίας. Η κοινοποίηση διαιτησίας αποστέλλεται επίσης στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο.
2. Η κοινοποίηση διαιτησίας ορίζει τα ακόλουθα στοιχεία:
 - α) το αίτημα υποβολής της διαφοράς σε διαιτησία·
 - β) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των συνδεδεμένων μερών·
 - γ) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των εκπροσώπων και των συμβούλων τους·
 - δ) τη νομική βάση της διαδικασίας: άρθρο 90 παράγραφος 8, άρθρο 97 παράγραφος 9 ή άρθρο 98 παράγραφος 6 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ε) τον προσδιορισμό ενός από τα ακόλουθα μέτρα:
 - i) τα αντισταθμιστικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 90 παράγραφος 7 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ii) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού·

- iii) τα επείγοντα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - iv) τα μέτρα επανεξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 8 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - v) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - vi) τα μέτρα επανεξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
- στ) τον προσδιορισμό του επίμαχου κανόνα που αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς ή σχετίζεται με αυτή·
- ζ) συνοπτική περιγραφή της διαφοράς·
- η) τον ορισμό μέλους του διαιτητικού οργάνου.

3. Διαφορά που έχει ως αντικείμενο τη συμμόρφωση της κοινοποίησης διαιτησίας με τις απαιτήσεις του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού δεν εμποδίζει τη σύσταση του διαιτητικού οργάνου. Η εν λόγω διαφορά διευθετείται οριστικά από το διαιτητικό όργανο.

ΑΡΘΡΟ 7

Απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας

1. Εντός 20 ημερών από την παραλαβή της κοινοποίησης διαιτησίας, ο εναγόμενος αποστέλλει την απάντησή του στον ενάγοντα και στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο, η οποία περιλαμβάνει:
 - α) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των συνδεδεμένων μερών·
 - β) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των εκπροσώπων και των συμβούλων τους·
 - γ) απάντηση στα στοιχεία που ορίζονται στην κοινοποίηση διαιτησίας, όπως απαριθμούνται στο άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχεία δ) έως ζ) του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου·
 - δ) τον ορισμό μέλους του διαιτητικού οργάνου.

2. Διαφορά που έχει ως αντικείμενο την έλλειψη απάντησης ή την έλλειψη πλήρους και έγκαιρης απάντησης του εναγομένου στην κοινοποίηση διαιτησίας δεν εμποδίζει τη σύσταση του διαιτητικού οργάνου. Η εν λόγω διαφορά διευθετείται οριστικά από το διαιτητικό όργανο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ

ΑΡΘΡΟ 8

Σύσταση του διαιτητικού οργάνου

1. Το διαιτητικό όργανο απαρτίζεται από τρία μέλη.
2. Το διαιτητικό όργανο συγκροτείται σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου εντός 30 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της κοινοποίησης διαιτησίας σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.
3. Τα συνδεδεμένα μέρη ορίζουν από ένα μέλος του διαιτητικού οργάνου μεταξύ των προσώπων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των προσώπων που είναι πρόθυμα και ικανά να εκτελέσουν χρέη ως μέλη διαιτητικού οργάνου που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού. Ο πρόεδρος επιλέγεται με αμοιβαία συμφωνία των μελών του διαιτητικού οργάνου από τον κατάλογο των προσώπων που ορίζονται από κοινού από τα συνδεδεμένα μέρη για να εκτελέσουν χρέη προέδρου του διαιτητικού οργάνου.

Σε περίπτωση που τα μέλη του διαιτητικού οργάνου αδυνατούν να συμφωνήσουν ως προς την επιλογή του προέδρου εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη μπορεί να ζητήσει από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου να επιλέξει τον πρόεδρο με κλήρωση από τον κατάλογο των προσώπων που προτάθηκαν από κοινού από τα συνδεδεμένα μέρη για να εκτελέσουν χρέη προέδρου του διαιτητικού οργάνου.

4. Ο γενικός γραμματέας του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου πραγματοποιεί την επιλογή που αναφέρεται στην παράγραφο 3 δεύτερο εδάφιο εντός 5 ημερών από την υποβολή του αιτήματος που αναφέρεται στο εν λόγω εδάφιο. Οι εκπρόσωποι των συνδεδεμένων μερών έχουν το δικαίωμα να παρίστανται κατά την επιλογή.
5. Η ημερομηνία σύστασης του διαιτητικού οργάνου είναι η ημερομηνία κατά την οποία επιλέχθηκε ο πρόεδρος και αποδέχθηκε τον διορισμό του.
6. Στην περίπτωση που ο κατάλογος των προσώπων που είναι πρόθυμα και ικανά να εκτελέσουν χρέη ως μέλη διαιτητικού οργάνου που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου δεν έχει καταρτιστεί έως τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, κάθε συνδεδεμένο μέρος ορίζει, εντός 5 ημερών, ένα πρόσωπο το οποίο θα ασκεί καθήκοντα μέλους του διαιτητικού οργάνου. Εάν έχουν προταθεί πρόσωπα σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, τα εν λόγω μέλη ορίζονται από αυτόν τον κατάλογο προσώπων. Στη συνέχεια, ο πρόεδρος διορίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου. Στην περίπτωση που τα συνδεδεμένα μέρη δεν έχουν προτείνει από κοινού, εντός περαιτέρω προθεσμίας 5 ημερών, τουλάχιστον ένα πρόσωπο που θα ασκεί καθήκοντα προέδρου του διαιτητικού οργάνου, ο γενικός γραμματέας του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου προτείνει, εντός 5 ημερών και έπειτα από διαβούλευση με τα συνδεδεμένα μέρη, ένα πρόσωπο για να αναλάβει καθήκοντα προέδρου του διαιτητικού οργάνου που πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 4 παράγραφος 2 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Εάν ένα από τα συνδεδεμένα μέρη δεν προβάλλει αντιρρήσεις ως προς αυτήν την πρόταση εντός 5 ημερών, διορίζεται το πρόσωπο που έχει προταθεί από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου.
7. Σε περίπτωση που δεν συσταθεί διαιτητικό όργανο εντός 3 μηνών από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος της διαφοράς σε διαιτησία δυνάμει του άρθρου 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, ο γενικός γραμματέας του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου ορίζει, εντός 15 ημερών από την υποβολή αιτήματος από οποιοδήποτε από τα συνδεδεμένα μέρη και μετά από διαβούλευση με τα συνδεδεμένα μέρη, ως μέλη του διαιτητικού οργάνου πρόσωπα που πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 4 παράγραφος 2 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.

ΑΡΘΡΟ 9

Ανεξαρτησία και ασυλία των μελών διαιτητικού οργάνου

1. Τα μέλη του διαιτητικού οργάνου είναι ανεξάρτητα, συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα και δεν δέχονται οδηγίες από κανέναν οργανισμό ή κυβέρνηση.
2. Τα μέλη του διαιτητικού οργάνου, από τη συγκρότησή του, απολαύουν ετεροδικίας στην ΕΕ και στα συνδεδεμένα κράτη όσον αφορά τις πράξεις στις οποίες προβαίνουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στο πλαίσιο του διαιτητικού οργάνου.

ΑΡΘΡΟ 10

Αμφισβήτηση μελών του διαιτητικού οργάνου

1. Συνδεδεμένο μέρος που προτίθεται να αμφισβητήσει μέλος του διαιτητικού οργάνου κοινοποιεί την πρόθεσή του εντός 15 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία του κοινοποιήθηκε ο διορισμός του εν λόγω μέλους ή εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση των περιστάσεων που παραβιάζουν τις απαιτήσεις του άρθρου 9 παράγραφος 1 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.
2. Η δήλωση αμφισβήτησης αποστέλλεται στο άλλο συνδεδεμένο μέρος, στο αμφισβητούμενο μέλος του διαιτητικού οργάνου, στα άλλα μέλη του διαιτητικού οργάνου και στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο. Στη δήλωση εκτίθενται οι λόγοι της εν λόγω αμφισβήτησης.
3. Όταν μέλος του διαιτητικού οργάνου έχει αμφισβητηθεί από συνδεδεμένο μέρος, το άλλο συνδεδεμένο μέρος μπορεί να αποδεχθεί την αμφισβήτηση. Το αμφισβητούμενο μέλος του διαιτητικού οργάνου μπορεί επίσης να αποσυρθεί. Η εν λόγω αποδοχή ή απόσυρση δεν συνεπάγεται αναγνώριση των λόγων που προβλήθηκαν για την αμφισβήτηση.

4. Εάν, εντός 15 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της αμφισβήτησης, το άλλο συνδεδεμένο μέρος δεν αποδεχθεί την αμφισβήτηση ή το αμφισβητούμενο μέλος του διαιτητικού οργάνου δεν αποσυρθεί, το αμφισβητούν μέρος μπορεί να ζητήσει από τον γενικό γραμματέα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου να λάβει απόφαση σχετικά με την αμφισβήτηση.

5. Κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με αμφισβήτηση, ο γενικός γραμματέας του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου αιτιολογεί την εν λόγω απόφαση, εκτός εάν τα συνδεδεμένα μέρη συμφωνήσουν ότι δεν χρειάζεται να εξηγηθούν οι λόγοι.

ΑΡΘΡΟ 11

Αντικατάσταση μελών του διαιτητικού οργάνου

1. Σε περίπτωση που είναι αναγκαίο να αντικατασταθεί μέλος του διαιτητικού οργάνου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαιτησίας, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο 5 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσιου, διορίζεται ή επιλέγεται αντικαταστάτης σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσιου, το οποίο εφαρμόζεται ακόμα και όταν ένα συνδεδεμένο μέρος δεν έχει ασκήσει το δικαίωμα να διορίσει ή να συμμετάσχει στον διορισμό του μέλους του διαιτητικού οργάνου που πρόκειται να αντικατασταθεί.

2. Σε περίπτωση αντικατάστασης μέλους του διαιτητικού οργάνου, η διαδικασία συνεχίζεται από το σημείο κατά το οποίο το μέλος του διαιτητικού οργάνου που αντικαθίσταται έπαυσε να ασκεί τα καθήκοντά του, εκτός εάν το διαιτητικό όργανο αποφασίσει διαφορετικά.

ΑΡΘΡΟ 12

Λειτουργία του διαιτητικού οργάνου

1. Ο πρόεδρος του διαιτητικού οργάνου προεδρεύει σε όλες τις συνεδριάσεις του διαιτητικού οργάνου. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να εξουσιοδοτεί τον πρόεδρό του να λαμβάνει διοικητικές και διαδικαστικές αποφάσεις.
2. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο, το διαιτητικό όργανο μπορεί να διεξάγει τις διαδικασίες και τις συσκέψεις του με κάθε μέσο επικοινωνίας.
3. Μόνο τα μέλη του διαιτητικού οργάνου μπορούν να συμμετέχουν στις συσκέψεις του. Ωστόσο, το διαιτητικό όργανο μπορεί να επιτρέψει την παρουσία βοηθών.
4. Η κατάρτιση οποιασδήποτε απόφασης παραμένει αποκλειστική ευθύνη των μελών του διαιτητικού οργάνου και δεν ανατίθεται σε κανένα άλλο πρόσωπο.
5. Όταν προκύπτει διαδικαστική ερώτηση που δεν καλύπτεται από το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο, το διαιτητικό όργανο μπορεί, έπειτα από διαβούλευση με τα συνδεδεμένα μέρη, να αποφασίσει σχετικά με την ακολουθητέα διαδικασία, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή είναι συμβατή με το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο.
6. Εάν το διαιτητικό όργανο θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να τροποποιηθεί οποιαδήποτε από τις προθεσμίες για τις διαδικασίες που αναφέρονται στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο ή να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε άλλη διαδικαστική ή διοικητική προσαρμογή, ενημερώνει γραπτώς τα συνδεδεμένα μέρη, έπειτα από διαβούλευση με αυτά, σχετικά με τους λόγους της τροποποίησης ή της προσαρμογής, προσδιορίζοντας την αναγκαία προθεσμία ή προσαρμογή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ

ΑΡΘΡΟ 13

Υπολογισμός των προθεσμιών

1. Κάθε προθεσμία που προβλέπεται στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο προσμετράται από την επομένη της παραλαβής της κοινοποίησης. Εάν η τελευταία ημέρα της προθεσμίας συμπίπτει με Σαββατοκύριακο ή επίσημη αργία που ισχύει για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή για το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος, η προθεσμία εκτείνεται έως την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Συνυπολογίζονται οι επίσημες αργίες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της προθεσμίας.
2. Εάν η τελευταία ημέρα για την επίδοση ενός εγγράφου συμπίπτει με Σαββατοκύριακο ή επίσημη αργία που ισχύει για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή για το ενδιαφερόμενο συνδεδεμένο κράτος, το έγγραφο αυτό μπορεί να επιδοθεί την επόμενη εργάσιμη ημέρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή του ενδιαφερόμενου συνδεδεμένου κράτους, κατά περίπτωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 14

Γενικές διατάξεις

Το διαιτητικό όργανο εξασφαλίζει ότι τα μέρη της διαφοράς τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης και ότι, σε κάθε κατάλληλο στάδιο της διαιτητικής διαδικασίας, παρέχεται σε κάθε μέρος της διαφοράς η προσήκουσα δυνατότητα να εκθέσει την άποψή του. Το διαιτητικό όργανο διεξάγει τις διαδικασίες του κατά τρόπο που να αποτρέπει περιττές καθυστερήσεις και δαπάνες και με σκοπό την επίλυση της διαφοράς μεταξύ των μερών της διαφοράς.

ΑΡΘΡΟ 15

Τόπος διαιτησίας

Τόπος διαιτησίας είναι η Χάγη. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το διαιτητικό όργανο μπορεί να συνεδριάζει σε οποιοδήποτε άλλο μέρος κρίνει σκόπιμο.

ΑΡΘΡΟ 16

Γλώσσες

1. Οι γλώσσες της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου είναι τα γαλλικά και τα αγγλικά.
2. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να αποφασίσει ότι όλα τα έγγραφα που επισυνάπτονται στο δικόγραφο αγωγής ή στο υπόμνημα αντίκρουσης, καθώς και όλα τα συμπληρωματικά έγγραφα που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στην πρωτότυπη γλώσσα τους πρέπει να συνοδεύονται από μετάφραση σε μία από τις γλώσσες της διαδικασίας.
3. Κάθε συνδεδεμένο μέρος αναλαμβάνει το κόστος της μετάφρασης των εγγράφων που υποβάλλονται στο διαιτητικό όργανο και δεν έχουν συνταχθεί στα αγγλικά ή στα γαλλικά, καθώς και το κόστος για υπηρεσίες διερμηνείας για τους εκπροσώπους ή τους συμβούλους του κατά την ακρόαση.

ΑΡΘΡΟ 17

Δικόγραφο αγωγής

1. Ο ενάγων διαβιβάζει γραπτώς το οικείο δικόγραφο αγωγής στον εναγόμενο, στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο και σε κάθε μέλος του διαιτητικού οργάνου εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό όργανο για τον σκοπό αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Ο ενάγων μπορεί να επιλέξει να θεωρήσει την οικεία κοινοποίηση διαιτησίας που αναφέρεται στο άρθρο 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου ως το οικείο δικόγραφο αγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι η κοινοποίηση διαιτησίας πληροί τις απαιτήσεις που ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

2. Το δικόγραφο αγωγής περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:
- α) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των συνδεδεμένων μερών·
 - β) τα ονόματα και τις διευθύνσεις των εκπροσώπων και των συμβούλων τους·
 - γ) τη νομική βάση της διαδικασίας: ήτοι το άρθρο 90 παράγραφος 8, άρθρο 97 παράγραφος 9 ή άρθρο 98 παράγραφος 6 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - δ) τον προσδιορισμό ενός από τα ακόλουθα μέτρα:
 - i) τα αντισταθμιστικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 90 παράγραφος 7 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ii) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - iii) τα επείγοντα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - iv) τα μέτρα επανεξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 97 παράγραφος 8 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - v) τα μέτρα διασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 1 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - vi) τα μέτρα επανεξισορρόπησης που αναφέρονται στο άρθρο 98 παράγραφος 5 της συμφωνίας-πλαisiού·
 - ε) περιγραφή των πραγματικών περιστατικών στα οποία βασίζεται η αγωγή·

στ) περιγραφή της διαφοράς· και

ζ) τους νομικούς λόγους ή τα επιχειρήματα που προβάλλονται.

3. Το δικόγραφο αγωγής, στο μέτρο του δυνατού, συνοδεύεται από όλα τα έγγραφα και τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται ο ενάγων ή να παραπέμπει σε αυτά τα έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία.

ΑΡΘΡΟ 18

Υπόμνημα αντίκρουσης

1. Ο εναγόμενος διαβιβάζει γραπτώς το οικείο υπόμνημα αντίκρουσης στον ενάγοντα, στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο και σε κάθε μέλος του διαιτητικού οργάνου εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό όργανο για τον σκοπό αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Ο εναγόμενος μπορεί να επιλέξει να θεωρήσει την απάντησή του στην κοινοποίηση διαιτησίας που αναφέρεται στο άρθρο 7 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου ως το οικείο υπόμνημα αντίκρουσης, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω απάντηση στην κοινοποίηση διαιτησίας πληροί όλες τις απαιτήσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

2. Το υπόμνημα αντίκρουσης απαντά στα στοιχεία που παρατίθενται στο δικόγραφο αγωγής σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχεία γ) έως ζ) του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου. Το υπόμνημα αντίκρουσης, στο μέτρο του δυνατού, συνοδεύεται από τα έγγραφα και τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται ο εναγόμενος ή να παραπέμπει σε αυτά τα έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία.

ΑΡΘΡΟ 19

Άλλα γραπτά υπομνήματα

Το διαιτητικό όργανο μπορεί να αποφασίσει ποια πρόσθετα γραπτά υπομνήματα πρέπει ή μπορούν να υποβάλουν τα συνδεδεμένα μέρη πέραν του δικογράφου αγωγής και του υπομνήματος αντίκρουσης. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσιου, το διαιτητικό όργανο καθορίζει την προθεσμία για τη διαβίβαση των εν λόγω γραπτών υπομνημάτων.

ΑΡΘΡΟ 20

Προθεσμίες

Οι προθεσμίες που καθορίζει το διαιτητικό όργανο για τη διαβίβαση του δικογράφου αγωγής, του υπομνήματος αντίκρουσης και τυχόν άλλων γραπτών υπομνημάτων δεν να υπερβαίνουν τις 90 ημέρες. Ωστόσο, το διαιτητικό όργανο μπορεί να παρατείνει τις εν λόγω προθεσμίες, εφόσον κρίνει ότι η παράταση αυτή δικαιολογείται.

ΑΡΘΡΟ 21

Προσωρινά μέτρα

Το διαιτητικό όργανο δεν λαμβάνει ούτε χορηγεί προσωρινά μέτρα.

ΑΡΘΡΟ 22

Αποδεικτικά στοιχεία

1. Κάθε συνδεδεμένο μέρος παρέχει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζει την αγωγή του ή την αντίκρουσή του.
2. Ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, το διαιτητικό όργανο μπορεί να ζητήσει από τα συνδεδεμένα μέρη να υποβάλουν συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία εντός καθορισμένης προθεσμίας.
3. Το διαιτητικό όργανο αποφασίζει σχετικά με το παραδεκτό, τη λυσιτέλεια και την ισχύ των υποβληθέντων αποδεικτικών στοιχείων.

ΑΡΘΡΟ 23

Ακροάσεις

1. Βάσει του ενδεικτικού χρονοδιαγράμματος που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου-πλαίσιου και μετά από διαβούλευση με τα συνδεδεμένα μέρη και τα υπόλοιπα μέλη του διαιτητικού οργάνου, ο πρόεδρος ενημερώνει τα συνδεδεμένα μέρη σχετικά με την ημερομηνία, την ώρα και τον τόπο της ακρόασης. Οι εν λόγω πληροφορίες δημοσιοποιούνται, εκτός αν η ακρόαση δεν είναι δημόσια.
2. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να αποφασίσει, σε συμφωνία με τα συνδεδεμένα μέρη, να μη διεξαχθεί ακρόαση.

3. Εκτός εάν τα μέρη της διαφοράς συμφωνήσουν διαφορετικά, η ακρόαση διεξάγεται στις εγκαταστάσεις του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου στη Χάγη, σύμφωνα με το άρθρο 15 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαίσιου.
4. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να πραγματοποιεί συμπληρωματικές ακροάσεις, όταν υπάρχει συμφωνία των μερών της διαφοράς.
5. Όλα τα μέλη του διαιτητικού οργάνου παρίστανται στο σύνολο των ακροάσεων.
6. Εκτός αν τα μέρη της διαφοράς συμφωνήσουν διαφορετικά, τα κατωτέρω πρόσωπα δύνανται να παραστούν στην ακρόαση, ανεξάρτητα από το αν η ακρόαση είναι δημόσια ή όχι:
 - α) εκπρόσωποι των συνδεδεμένων μερών της διαφοράς·
 - β) σύμβουλοι·
 - γ) βοηθοί·
 - δ) διερμηνείς, μεταφραστές και πρακτικογράφοι του διαιτητικού οργάνου· και
 - ε) εμπειρογνώμονες, οι οποίοι ορίζονται από το διαιτητικό όργανο.
7. Το αργότερο 5 ημέρες πριν από την ημερομηνία της ακρόασης, κάθε μέρος της διαφοράς παραδίδει στο διαιτητικό όργανο και στο άλλο μέρος της διαφοράς κατάλογο με τα ονόματα, αφενός, των προσώπων που θα αναπτύξουν επιχειρήματα ή παρατηρήσεις προφορικά κατά τη διάρκεια της ακρόασης εξ ονόματος του εν λόγω μέρους της διαφοράς και, αφετέρου, τα ονόματα των άλλων εκπροσώπων και συμβούλων του εν λόγω μέρους της διαφοράς που θα παρίστανται στην ακρόαση.

8. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι παρέχεται στον ενάγοντα και στον εναγόμενο ίσος χρόνος τόσο για να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους όσο και για να απαντήσουν στα επιχειρήματα της άλλης πλευράς, η ακρόαση διεξάγεται σύμφωνα με την ακόλουθη σειρά:

α) επιχειρηματολογία:

i) επιχειρηματολογία του ενάγοντος:

ii) επιχειρηματολογία του εναγομένου:

β) απάντηση:

i) απάντηση του ενάγοντος:

ii) ανταπάντηση του εναγομένου.

9. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να υποβάλει ερωτήσεις σε οποιοδήποτε μέρος της διαφοράς ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της ακρόασης.

10. Το διαιτητικό όργανο μεριμνά για τη σύνταξη πρακτικών της ακρόασης και για τη διαβίβασή τους στα μέρη της διαφοράς το συντομότερο δυνατόν μετά την ακρόαση. Τα μέρη της διαφοράς μπορούν να υποβάλουν παρατηρήσεις σχετικά με τα πρακτικά εντός 10 ημερών από την ημερομηνία της ακρόασης. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να λάβει υπόψη τις εν λόγω παρατηρήσεις.

11. Κάθε μέρος της διαφοράς μπορεί να απευθύνει στο διαιτητικό όργανο, εντός 10 ημερών από την ημερομηνία της ακρόασης, συμπληρωματικό γραπτό υπόμνημα σχετικά με οποιοδήποτε θέμα το οποίο προέκυψε κατά τη διάρκεια της ακρόασης.

Ερήμην διαδικασία

1. Εάν, εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό όργανο σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, και ελλείψει νόμιμου κωλύματος, ο ενάγων δεν έχει υποβάλει το οικείο δικόγραφο αγωγής, το διαιτητικό όργανο κηρύσσει την περάτωση της διαιτητικής διαδικασίας, εκτός εάν υπάρχουν σημαντικά ζητήματα για τα οποία ενδέχεται να είναι αναγκαίο να ληφθεί απόφαση ή για τα οποία το διαιτητικό όργανο κρίνει ότι είναι κατάλληλα.

2. Εάν, εντός της προθεσμίας που ορίζει το διαιτητικό όργανο σύμφωνα με το άρθρο 20 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, και ελλείψει νόμιμου κωλύματος, ο εναγόμενος δεν έχει υποβάλει την απάντησή του στην κοινοποίηση διαιτησίας ή το οικείο υπόμνημα αντίκρουσης, το διαιτητικό όργανο κηρύσσει τη συνέχιση της διαιτητικής διαδικασίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το διαιτητικό όργανο μπορεί να εκλάβει την εν λόγω μη υποβολή ως ισοδύναμη με την αποδοχή από τον εναγόμενο των ισχυρισμών του ενάγοντος.

Η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται επίσης όταν ο ενάγων δεν έχει υποβάλει ανταπάντηση σε ανταγωγή.

3. Εάν ένα από τα μέρη της διαφοράς, το οποίο έχει ενημερωθεί δεόντως βάσει του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου, δεν εμφανιστεί σε ακρόαση, χωρίς να επικαλεστεί νόμιμο κώλυμα για τη μη εμφάνισή του, το διαιτητικό όργανο μπορεί να συνεχίσει τη διαιτητική διαδικασία.

4. Εάν ένα από τα μέρη της διαφοράς, τα οποία έχουν κληθεί δεόντως να υποβάλουν συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία, δεν το πράξει αυτό εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών και χωρίς να επικαλεστεί νόμιμο κώλυμα, το διαιτητικό όργανο αποφαινεται βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που έχει στη διάθεσή του.

Εμπιστευτικότητα

1. Κάθε πληροφορία που χαρακτηρίζεται ως εμπιστευτική από ένα μέρος της διαφοράς και υποβάλλεται στο διαιτητικό όργανο από το εν λόγω μέρος της διαφοράς αντιμετωπίζεται ως εμπιστευτική από το άλλο μέρος της διαφοράς και από το διαιτητικό όργανο.

Όταν μέρος της διαφοράς υποβάλλει στο διαιτητικό όργανο γραπτό υπόμνημα που περιέχει εμπιστευτικές πληροφορίες, παρέχει επίσης, εντός 15 ημερών, υπόμνημα χωρίς τις εμπιστευτικές πληροφορίες, το οποίο δημοσιοποιείται.

2. Καμία διάταξη του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού δεν εμποδίζει ένα μέρος της διαφοράς να δημοσιοποιήσει τα δικά του γραπτά υπομνήματα, απαντήσεις σε ερωτήσεις που υποβλήθηκαν από το διαιτητικό όργανο ή τα πρακτικά προφορικής διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση ότι, όταν παραπέμπει σε πληροφορίες που υποβλήθηκαν από το άλλο μέρος της διαφοράς, δεν γνωστοποιεί πληροφορίες που έχουν χαρακτηριστεί από το άλλο μέρος της διαφοράς ως εμπιστευτικές.

3. Η ακρόαση ενώπιον του διαιτητικού οργάνου είναι ανοικτή στο κοινό, εκτός αν τα υπομνήματα και τα επιχειρήματα ενός μέρους της διαφοράς περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες ή αν τα μέρη της διαφοράς συμφωνήσουν ότι η ακρόαση δεν θα είναι ανοικτή στο κοινό. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα μέρη της διαφοράς διατηρούν τον εμπιστευτικό χαρακτήρα της ακρόασης.

ΑΡΘΡΟ 26

Μονομερείς επαφές

Καθ' όλη τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, τα μέλη του διαιτητικού οργάνου δεν συνεδριάζουν ούτε επικοινωνούν με άλλον τρόπο, προφορικά ή γραπτά, με μέρος της διαφοράς απουσία του άλλου μέρους της διαφοράς.

ΑΡΘΡΟ 27

Περάτωση της διαιτητικής διαδικασίας

Όταν έχει δοθεί στα μέρη της διαφοράς η εύλογη δυνατότητα να εκθέσουν τα επιχειρήματά τους, το διαιτητικό όργανο μπορεί να περατώσει τη διαιτητική διαδικασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ

ΑΡΘΡΟ 28

Χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου

1. Το διαιτητικό όργανο, έπειτα από διαβούλευση με τα μέρη της διαφοράς, καταρτίζει ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας εντός 10 ημερών από τη σύσταση του διαιτητικού οργάνου. Μπορεί, ανά πάσα στιγμή, έπειτα από διαβούλευση με τα μέρη της διαφοράς, να παρατείνει ή να συντομεύσει κάθε προθεσμία που προβλέπεται στο παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο ή την οποία έχουν συμφωνήσει τα μέρη της διαφοράς.
2. Το διαιτητικό όργανο, εντός 12 μηνών από την ημερομηνία σύστασής του, κοινοποιεί την απόφασή του στα μέρη της διαφοράς και στη μεικτή επιτροπή. Όταν το διαιτητικό όργανο κρίνει ότι δεν μπορεί να συμμορφωθεί με την εν λόγω προθεσμία, ο πρόεδρος του ενημερώνει εγγράφως τα μέρη της διαφοράς, αναφέροντας τους λόγους της καθυστέρησης και την ημερομηνία κατά την οποία το διαιτητικό όργανο προτίθεται να ολοκληρώσει το έργο του.
3. Εντός 10 ημερών από τη σύσταση του διαιτητικού οργάνου, ένα από τα μέρη της διαφοράς μπορεί να υποβάλει αιτιολογημένη αίτηση για τη διεκπεραίωση της υπόθεσης ως επείγουσα. Σε αυτήν την περίπτωση, το διαιτητικό όργανο αποφαινεται επί του επείγοντος της υπόθεσης εντός 15 ημερών από την παραλαβή της σχετικής αίτησης. Εάν το διαιτητικό όργανο αποφανθεί ότι η υπόθεση είναι επείγουσα, καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να κοινοποιήσει την απόφασή του επί της ουσίας της υπόθεσης στα μέρη της διαφοράς εντός 6 μηνών από την ημερομηνία σύστασής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΑΡΘΡΟ 29

Διαιτητικές αποφάσεις του διαιτητικού οργάνου

1. Το διαιτητικό όργανο καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να λαμβάνει κάθε διαιτητική απόφασή του με συναίνεση. Ωστόσο, στην περίπτωση που δεν είναι δυνατό, παρά τις προσπάθειές του, να ληφθεί απόφαση με συναίνεση, η διαιτητική απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία.
2. Σε καμία περίπτωση δεν δημοσιεύονται οι μειοψηφούσες γνώμες των μελών του διαιτητικού οργάνου.
3. Κάθε διαιτητική απόφαση είναι δεσμευτική για τα μέρη της διαφοράς. Η διαιτητική απόφαση αναφέρει τις διαπιστώσεις σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά, τη δυνατότητα εφαρμογής των σχετικών διατάξεων της παρούσας συμφωνίας και το σκεπτικό στο οποίο βασίστηκαν οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα.

ΑΡΘΡΟ 30

Μορφή και αποτέλεσμα της διαιτητικής απόφασης

1. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να εκδίδει χωριστές διαιτητικές αποφάσεις για διαφορετικά ζητήματα και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.

2. Όλες οι διαιτητικές αποφάσεις εκδίδονται γραπτώς και αιτιολογούνται.
3. Όλες οι διαιτητικές αποφάσεις είναι τελεσίδικες και δεσμευτικές για τα μέρη της διαφοράς.
4. Η διαιτητική απόφαση υπογράφεται από τα μέλη του διαιτητικού οργάνου και αναφέρει την ημερομηνία έκδοσής της και τον τόπο της διαιτησίας. Αντίγραφο της διαιτητικής απόφασης υπογεγραμμένο από τα μέλη του διαιτητικού οργάνου διαβιβάζεται στα μέρη της διαφοράς από το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο.
5. Τα μέρη της διαφοράς δημοσιεύουν τις διαιτητικές αποφάσεις στο σύνολό τους, με την επιφύλαξη της προστασίας των εμπιστευτικών πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 25 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαισίου.
6. Τα μέρη της διαφοράς εκτελούν τις διαιτητικές αποφάσεις χωρίς καθυστέρηση.

ΑΡΘΡΟ 31

Αμοιβαία αποδεκτή λύση ή άλλοι λόγοι για την περάτωση της διαιτητικής διαδικασίας

1. Τα μέρη της διαφοράς μπορούν ανά πάσα στιγμή να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση στη διαφορά τους. Στην περίπτωση αυτή, τα μέρη της διαφοράς κοινοποιούν από κοινού στο διαιτητικό όργανο οποιαδήποτε τέτοια λύση. Εάν η αμοιβαία συμφωνηθείσα λύση απαιτεί την έγκριση ενός από τα μέρη της διαφοράς, η κοινοποίηση αναφέρεται στην απαίτηση αυτή και η διαδικασία διαιτησίας αναστέλλεται εν αναμονή της ολοκλήρωσης της εν λόγω διαδικασίας. Εάν δεν απαιτείται έγκριση ενός από τα μέρη της διαφοράς, ή με την κοινοποίηση της ολοκλήρωσης των εν λόγω εθνικών διαδικασιών, η διαδικασία διαιτησίας περατώνεται.

2. Εάν, πριν από την έκδοση της διαιτητικής απόφασης, η συνέχιση της διαδικασίας διαιτησίας καταστεί αδύνατη ή περιττή για οποιονδήποτε λόγο που δεν αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, το διαιτητικό όργανο ενημερώνει τα μέρη της διαφοράς για την πρόθεσή του να εκδώσει εντολή περάτωσης της διαιτητικής διαδικασίας. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να εκδώσει την εν λόγω εντολή, εκτός εάν υπάρχουν εκκρεμή ζητήματα για τα οποία ενδέχεται να είναι αναγκαίο να ληφθεί απόφαση ή εάν το διαιτητικό όργανο το κρίνει σκόπιμο.

3. Το διαιτητικό όργανο διαβιβάζει στα μέρη της διαφοράς την εντολή περάτωσης της διαδικασίας διαιτησίας ή τον αμοιβαία αποδεκτό διακανονισμό, υπογεγραμμένα από τα μέλη του διαιτητικού οργάνου. Το άρθρο 30 παράγραφοι 2 έως 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού εφαρμόζεται στους αμοιβαία αποδεκτούς διακανονισμούς.

ΑΡΘΡΟ 32

Διόρθωση διαιτητικής απόφασης

1. Εντός 30 ημερών από την παραλαβή της απόφασης, οποιοδήποτε από τα μέρη της διαφοράς, αφού αποστείλει κοινοποίηση στο άλλο μέρος της διαφοράς και στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο, μπορεί να ζητήσει από το διαιτητικό όργανο να διορθώσει στην διαιτητική απόφαση τυχόν σφάλματα υπολογισμού, ουσιώδη ή τυπογραφικά λάθη ή τυχόν σφάλματα ή παραλείψεις παρόμοιας φύσης. Εάν το διαιτητικό όργανο κρίνει το αίτημα αυτό δικαιολογημένο, προβαίνει στη διόρθωση αυτή εντός 45 ημερών από την παραλαβή του εν λόγω αιτήματος. Το εν λόγω αίτημα δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

2. Το διαιτητικό όργανο μπορεί να προβεί σε διορθώσεις με δική του πρωτοβουλία εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασής του.

3. Οι διορθώσεις σύμφωνα με το παρόν άρθρο πραγματοποιούνται γραπτώς και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διαιτητικής απόφασης. Στις διορθώσεις αυτές εφαρμόζεται το άρθρο 30 παράγραφοι 2 έως 6 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΡΘΡΟ 33

Αμοιβή και αποζημίωση εξόδων που πρέπει να καταβληθούν
στα μέλη του διαιτητικού οργάνου και στους βοηθούς τους

Τα μέρη της διαφοράς συμφωνούν με το διαιτητικό όργανο, με κάθε μέσο επικοινωνίας, εντός 7 ημερών από τη σύσταση του διαιτητικού οργάνου, σχετικά με τα εξής:

- α) την αμοιβή και την αποζημίωση των εξόδων που πρέπει να καταβληθούν στα μέλη του διαιτητικού οργάνου, οι οποίες είναι εύλογες και συγκρίσιμες με τα πρότυπα των διαιτητικών οργάνων που συστήνονται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου·
- β) την αμοιβή που πρέπει να καταβληθεί στους βοηθούς εκάστου μέλους του διαιτητικού οργάνου, της οποίας το συνολικό ποσό είναι εύλογο και, σε κάθε περίπτωση, δεν υπερβαίνει το ένα τρίτο της αμοιβής του εν λόγω μέλους του διαιτητικού οργάνου.

ΑΡΘΡΟ 34

Έξοδα

1. Κάθε μέρος της διαφοράς επωμίζεται τα έξοδά του και το ήμισυ των εξόδων του διαιτητικού οργάνου.

2. Το διαιτητικό όργανο καθορίζει τα έξοδά του στην διαιτητική απόφαση επί της ουσίας της υπόθεσης. Τα έξοδα αυτά καλύπτουν μόνο τα εξής:

- α) τις αμοιβές των μελών του διαιτητικού οργάνου, οι οποίες αναφέρονται χωριστά για κάθε μέλος και καθορίζονται από το ίδιο το διαιτητικό όργανο σύμφωνα με το άρθρο 33 στοιχείο α) του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού·
- β) τα έξοδα ταξιδιού και άλλα έξοδα με τα οποία επιβαρύνονται τα μέλη του διαιτητικού οργάνου·
- γ) τις αμοιβές και τα έξοδα του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου.

3. Τα έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 είναι εύλογα και λαμβάνουν υπόψη της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς, της πολυπλοκότητας της διαφοράς, του χρόνου που διέθεσαν γι' αυτή τα μέλη του διαιτητικού οργάνου και κάθε εμπειρογνώμονας που διορίστηκε από το διαιτητικό όργανο, καθώς και όλων των άλλων σχετικών περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης.

ΑΡΘΡΟ 35

Κατάθεση του ποσού των εξόδων

- 1. Κατά την έναρξη της διαδικασίας διαιτησίας, το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τα μέρη της διαφοράς να καταθέσουν προκαταβολή ίση με το εκτιμώμενο συνολικό ποσό των εξόδων που αναφέρονται στο άρθρο 35 παράγραφος 2 του παρόντος πρωτοκόλλου-πλαisiού.
- 2. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαιτησίας, το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τα μέρη της διαφοράς να καταθέσουν πρόσθετα ποσά.

3. Όλα τα ποσά που καταθέτουν τα μέρη της διαφοράς σύμφωνα με το παρόν άρθρο μεταφέρονται στο Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο, το οποίο τα εκταμιεύει για την κάλυψη των εξόδων τα οποία όντως προέκυψαν, συμπεριλαμβανομένων, ιδίως, των αμοιβών των μελών του διαιτητικού οργάνου και του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

ΑΡΘΡΟ 1

Υποχρεώσεις όσον αφορά τη διαδικασία

1. Για τη διαφύλαξη της ακεραιότητας και της αμεροληψίας της διαδικασίας διαιτησίας, κάθε υποψήφιος που πρόκειται να γίνει μέλος διαιτητικού οργάνου:
 - α) αποφεύγει οποιαδήποτε παρατυπία και οποιαδήποτε εντύπωση παρατυπίας·
 - β) είναι ανεξάρτητος και αμερόληπτος·
 - γ) αποφεύγει οποιαδήποτε άμεση και έμμεση σύγκρουση συμφερόντων· και
 - δ) τηρεί αυστηρά τους κανόνες δεοντολογίας ώστε να διαφυλάσσεται η ακεραιότητα και η αμεροληψία της διαδικασίας επίλυσης διαφορών.
2. Πρώην υποψήφιοι ή μέλη διαιτητικού οργάνου συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στα άρθρα 5 και 6 του παρόντος προσαρτήματος.

ΑΡΘΡΟ 2

Υποχρεώσεις γνωστοποίησης των μελών του διαιτητικού οργάνου

1. Οι υποψήφιοι, πριν από την επιβεβαίωση της επιλογής τους ως μελών του διαιτητικού οργάνου, γνωστοποιούν στα συνδεδεμένα μέρη γραπτώς την ύπαρξη κάθε συμφέροντος, σχέσης ή ζητήματος που γνωρίζουν και που είναι πιθανό να επηρεάσει την ανεξαρτησία ή την αμεροληψία τους ή που θα μπορούσε να εγείρει ευλόγως υπόνοια για παρατυπία ή μεροληψία κατά τη διαδικασία ενώπιον του διαιτητικού οργάνου.
2. Οι υποψήφιοι και τα μέλη διαιτητικού οργάνου αναφέρουν ζητήματα που αφορούν πραγματικές ή ενδεχόμενες παραβιάσεις του παρόντος κώδικα δεοντολογίας μόνο στη μεικτή επιτροπή προς εξέταση από τα συνδεδεμένα μέρη.
3. Σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου, τα μέλη του διαιτητικού οργάνου γνωστοποιούν στα μέρη της διαφοράς γραπτώς τυχόν συμφέροντα, σχέσεις ή ζητήματα που προσδιορίζονται στην παράγραφο 1 τα οποία γνωρίζουν ή περιέρχονται σε γνώση τους.

ΑΡΘΡΟ 3

Δέουσα επιμέλεια των μελών διαιτητικού οργάνου

1. Τα μέλη του διαιτητικού οργάνου, αφότου επιλεγούν, εκτελούν τα καθήκοντά τους στο ακέραιο και δίχως καθυστέρηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου, με εντιμότητα και ευσυνειδησία.

2. Ειδικότερα, τα μέλη του διαιτητικού οργάνου:
- α) εξετάζουν αποκλειστικά και μόνο τα θέματα που τίθενται στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου και που είναι απαραίτητα για την έκδοση διαιτητικής απόφασης και δεν αναθέτουν σε κανένα άλλο πρόσωπο αυτό το καθήκον·
 - β) λαμβάνουν όλα τα δέοντα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι βοηθοί τους γνωρίζουν και συμμορφώνονται με τα άρθρα 1, 2 και 6 του παρόντος προσαρτήματος.

ΑΡΘΡΟ 4

Ανεξαρτησία και αμεροληψία των μελών διαιτητικού οργάνου

Τα μέλη διαιτητικού οργάνου:

- α) είναι ανεξάρτητα και αμερόληπτα, αποφεύγουν τη δημιουργία εντύπωσης παρατυπίας ή μεροληψίας και δεν επηρεάζονται από ίδιο συμφέρον, έξωθεν πιέσεις, πολιτικές πεποιθήσεις, διαμαρτυρίες της κοινής γνώμης, αφοσίωση στην ΕΕ ή στα συνδεδεμένα κράτη ή από τον φόβο κριτικής·
- β) δεν αναλαμβάνουν, άμεσα ή έμμεσα, υποχρεώσεις ούτε δέχονται οφέλη που θα μπορούσαν με οποιονδήποτε τρόπο να επηρεάσουν, ή να φανεί ότι επηρεάζουν, την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων τους·
- γ) δεν κάνουν χρήση της ιδιότητάς τους ως μελών διαιτητικού οργάνου για να προωθήσουν προσωπικά ή ιδιωτικά συμφέροντα, και αποφεύγουν ενέργειες οι οποίες ενδέχεται να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι τρίτοι είναι σε θέση να τα επηρεάζουν·

- δ) δεν επιτρέπουν να επηρεάζεται η συμπεριφορά τους ή η κρίση τους από σχέσεις ή ευθύνες οικονομικού, επιχειρηματικού, επαγγελματικού, οικογενειακού ή κοινωνικού χαρακτήρα·
- ε) αποφεύγουν να συνάπτουν οποιαδήποτε σχέση ή να αποκτούν οποιαδήποτε οικονομικά οφέλη που ενδέχεται να επηρεάσουν την αμεροληψία τους ή που θα μπορούσαν ευλόγως να δημιουργήσουν την εντύπωση παρατυπίας ή μεροληψίας εκ μέρους τους·
- στ) δεν συζητούν πτυχές του αντικειμένου ή τη διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού οργάνου με ένα ή με αμφότερα τα μέρη της διαφοράς απουσία των άλλων μελών του διαιτητικού οργάνου.

ΑΡΘΡΟ 5

Υποχρεώσεις πρώην μελών διαιτητικού οργάνου

Όλα τα πρώην μέλη διαιτητικού οργάνου αποφεύγουν ενέργειες οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι επέδειξαν μεροληψία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους ή ότι αποκόμισαν όφελος από οποιαδήποτε διαιτητική απόφαση του διαιτητικού οργάνου.

ΑΡΘΡΟ 6

Εμπιστευτικότητα

1. Ένα μέλος ή πρώην μέλος διαιτητικού οργάνου, σε καμία χρονική στιγμή, δεν:
 - α) γνωστοποιεί ούτε χρησιμοποιεί οποιεσδήποτε μη δημόσιες πληροφορίες που αφορούν οποιαδήποτε διαδικασία ενώπιον του διαιτητικού οργάνου ή που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας, εκτός από τους σκοπούς της εν λόγω διαδικασίας· και δεν γνωστοποιεί, σε καμία περίπτωση, ούτε χρησιμοποιεί τις εν λόγω πληροφορίες για να αποκομίσει προσωπικά οφέλη ή οφέλη για άλλους ή για να βλάψει τα συμφέροντα άλλων·
 - β) αποκαλύπτει τις συσκέψεις του διαιτητικού οργάνου ή τις απόψεις οποιουδήποτε μέλους του διαιτητικού οργάνου.
2. Κανένα μέλος διαιτητικού οργάνου δεν αποκαλύπτει την διαιτητική απόφαση του διαιτητικού οργάνου ή μέρη αυτής πριν από τη δημοσίευσή της σύμφωνα με το παρόν πρωτόκολλο-πλαίσιο.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ 7

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ 1

Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης που συστήνεται δυνάμει του άρθρου 78 της συμφωνίας-πλαίσιου συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία και του παρόντος καταστατικού.

ΑΡΘΡΟ 2

Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης αποτελείται από 12 μέλη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διορίζει τέσσερα μέλη και τα κοινοβούλια των συνδεδεμένων κρατών διορίζουν το καθένα τέσσερα μέλη.

ΑΡΘΡΟ 3

Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης εκλέγει τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρό της μεταξύ των μελών της. Το αξίωμα του προέδρου της κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης ασκείται εναλλάξ, για χρονικό διάστημα 1 έτους, από ένα μέλος διοριζόμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από ένα μέλος διοριζόμενο από το κοινοβούλιο ενός συνδεδεμένου κράτους.

ΑΡΘΡΟ 4

Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης συνέρχεται σε τακτική σύνοδο τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, στην ΕΕ και σε ένα συνδεδεμένο κράτος, εναλλάξ. Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης αποφασίζει σε κάθε σύνοδο σχετικά με τον τόπο συγκλήσεως της επομένης τακτικής συνόδου. Έκτακτες σύνοδοι μπορούν να πραγματοποιούνται όταν το αποφασίσει η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της.

ΑΡΘΡΟ 5

Η κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης εγκρίνει τον κανονισμό λειτουργίας της με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της.

ΑΡΘΡΟ 6

Τα έξοδα συμμετοχής ενός μέλους στην κοινοβουλευτική επιτροπή σύνδεσης βαρύνουν το Κοινοβούλιο το οποίο το διόρισε.